

BERGEN
KOMMUNE

BARNEHAGEBRUKSPLAN 2022-2035

Vedtatt i Bergen bystyre 22. februar 2023

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 22. februar 2023 sak 43/23 og fattet følgende vedtak:

1. Med forbehold om at nødvendig finansiering vedtas i forbindelse med årlig rullering av handlings- og økonomiplan/budsjett, vedtar bystyret Barnehagebruksplan 2022-2035 i tråd med strategier og tiltak slik det fremgår av oppsummeringstabell punkt 5 i saksfremstillingen.
2. Bystyret vedtar kommunalt tilskudd til private barnehagetiltak slik det fremgår av oppsummeringstabell punkt 4.2 i saksutredningen.
3. Barnehagebruksplanen rulleres om fem år.
4. Språkloven ble satt i kraft 1. januar 2021, og i loven har det offentlige et særlig ansvar for språk, herunder norsk tegnspråk. Bystyret ber byrådet legge frem et notat som viser hvordan dette ansvaret er fulgt opp i planleggingen av relokalisering av barnehagen på Nattland Oppvekstun.
5. Selv om Laksevåg bydel siden 2019 har oppnådd bydelsvis dekning er det fortsatt en rekke skolekretser som vil mangle kapasitet, både nå og i fremtiden. Dette gjelder spesielt Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen skolekretser. Bystyret ber derfor byrådet sikre at tomtesøk og utbygging av nye barnehagar i Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen skolekrets ikke trekker ut i tid.
6. Møhlenpris Oppvekstun barnehage relokaliseres ikke før en permanent, lokal løsning er på plass, fortrinnsvis ved Trikkehallen (Omnibus/garasjebygget). Dersom det på grunn av vernebestemmelser viser seg umulig å realisere ny barnehage ved Trikkehallen skal en ny, permanent løsning i stedet etableres ved Møhlenpris kaien. Brakkene ved Johanneskirken på Sydneshaugen skal ikke brukes som erstatningsbarnehage. Erstatningsskolen rives og området tilbakeføres til grøntareal. Området gjøres om til park med tilrettelagt aktivitetstilbud for innbyggere i ulike aldersgrupper, både småbarn, større ungdommer og eldre. Bystyret ber samtidig byrådet raskt gjennomføre søk etter tilleggsareal også for Møhlenpris skole.
7. Omnibusbygget og garasjebygningen som ligger i tilknytning til Møhlenpris oppvekstun er aktuelle bygg å bruke til å løse kapasiteten på Møhlenpris oppvekstun. Garasjebygningen er vedtaksfredet etter kulturminneloven, noe som begrenser hvilke tiltak som kan gjøres i bygget. Omnibusverkstedet er vurdert som verneverdig, og er regulert til barnehage, næring eller kultur. Bystyret mener at denne løsningen raskest vil kunne løse kapasitetsutfordringene på Møhlenpris oppvekstun, og ber derfor byrådet om å prioritere denne. Bystyret ber byrådet sette i gang nødvendige prosesser for å gjøre om garasjebygningen og omnibussverkstedet til areal som barnehagen og/eller skolen kan benytte.

Merknad 1

Ved etablering av barnehager med naturområder må det være høyt fokus på universell utforming og inkludering slik at så mange barn som mulig, kan bruke så stor del som mulig av uteområdet.

Merknad 2

Dersom barnehagen på Nattland oppvekstun skal flyttes til Sædalen barnehage, er det sentralt at man har en god prosess som sikrer det eksisterende tegnspråkmiljøet. Personalet

på Sædalen barnehage må få tilbud om opplæring i tegnspråk

Merknad 3

Bystyret er bekymret for at fagmiljøet for hørselshemmede barn svekkes når tilbudet til døve og hørselshemmede flyttes fra Nattland Oppvekststun til Sædalen barnehage. Bystyret ber byrådet sikre at fagmiljøet ivaretas ved flytting.

Merknad 4

Bystyret ber byrådet se barnehageutbyggingen i sammenheng med skolebruksplanen, og prioritere oppvekststun der det lar seg gjøre.

Merknad 5

Det er med bekymring at det avdekkes at et stort behov for rehabilitering og ombygging av kommunale barnehager som følge av blant annet vedlikeholdsetterslep. Bystyret ber Byrådet sikre at barnehager har kontinuerlig tilsyn og vedlikehold for å unngå etterslep som ofte er betraktelig dyrere en vedlikeholdskostnader.

Merknad 7

Bystyret forutsetter at verneverdiene ved Indre Arna Prestegård ivaretas mens arealet er i bruk som midlertidig erstatningsbarnehage.

Merknad 8

I funksjons- og arealprogrammet etterlyser utvalget omtale av minst et universelt utformet lekeapparat (f.eks. karusell) som gir mulighet for rullestolbrukere (både voksne og barn) sin deltakelse i lek. Dette er tidligere vedtatt for alle nye og rehabiliterte lekeplasser i Bergen.

Krav om lovlighetskontroll

14. mars 2023 ble det innlevert krav om lovlighetskontroll av vedtak i bystyresaken om relokalisering av Nattland oppvekststun barnehage fra representantene Mikkel Grüner (SV), Diane Berbain (SV) og Eira Garrido (SV).

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 29. mars 2023 [sak 104/23](#), og fattet følgende vedtak:

«Bystyret opprettholder sitt vedtak i sak 43-23 «Barnehagebruksplan for Bergen kommune 2022-2035», punkt 1 angående relokalisering av Nattland oppvekststun barnehage. Kravet om lovlighetskontroll av vedtaket i saken oversendes Statsforvalteren i Vestland for endelig avgjørelse.»

Bergen kommune v/bystyrets kontor mottok 8. mai 2023 et foreløpig svar fra Statsforvalter i Vestland:

«På grunn av stor saksmengde og andre mer presserende saker knyttet til enkeltelever og barnehagebarn, vil det dessverre ta lenger enn en måned å behandle saken. Vi regner med at saken er ferdigbehandlet her i løpet av august 2023.»

Barnehagebruksplan 2022-2035 for Bergen kommune publiseres slik den ble vedtatt av bystyret i møtet 22. februar 2023, i påvente av avgjørelse om lovlighetskrav om relokalisering av Nattland oppvekststun barnehage fra Statsforvalteren i Vestland.

1. Byrådets forord

En god oppvekst danner grunnlaget for et godt liv. For de yngste bergenserne er barnehagen et av de stedene de tilbringer mest tid. Derfor er jeg takknemlig for alle de dyktige ansatte som hver eneste dag går på jobb for å gi barna våre gode og trygge liv. Bergen skal være et godt sted å være for ungene våre. Sammen skal vi sørge for at barnehagen skal være et godt sted å være og å utvikle seg. Derfor er det en glede for meg å legge frem ny barnehagebruksplan.

Planen viser hvordan vi kan bygge gode og hensiktsmessige barnehager, der barn kan leke og ha det bra. Nytt i barnehagebruksplanen er det at vi i større grad vektlegger barna sine uteområder. Tilgang til natur, parker, trær og busker er viktig for å kunne leve gode liv. Nå skal det i større grad opparbeides grønnstruktur i barnehagenes utearealer. Jeg mener vi ikke skal undervurdere verdien av å kunne grave i jord, finne insekter og kunne gjemme seg i busker. Dette er spesielt viktig i barnehager som ligger i sentrumsnære strøk, der tilgangen til natur er mindre.

Nye barnehager skal bygges som hjerter i nærmiljøet, slik at deler av bygget også kan brukes av nabolaget utenfor åpningstiden. Byrådet har som mål at alle skal få tilbud om barnehageplass innenfor eller i nærmeste skolekrets. Barnehage i nærheten gjør hverdagen lettere for barnefamiliene i byen vår, og barn får tettere tilknytning til andre barn i nabolaget og til barn de skal begynne på skole sammen med. Foreldre sparer også tid på transport, som heller kan tilbringes med familien.

I byrådets politiske plattform er det et mål om å øke den kommunale andelen barnehager i Bergen. Flere kommunale barnehager gjør det lettere å sørge for rett antall barnehageplasser der familiene bor. Av de 236 barnehagene i Bergen kommune, er 91 barnehager kommunale (39 prosent) og 145 barnehager private (61 prosent). Dette er en betydelig økning av andelen barnehager som eies av Bergen kommune sammenlignet med forrige planperiode.

Fødselstallene går nedover, men vi har også et mål om at alle barn i alderen ett til fem skal gå i barnehagen. I dag er det 94 % dekningsgrad. Dette krever at både den eksisterende kapasiteten i barnehagene i Bergen opprettholdes, og at det samtidig skjer en utbygging av flere barnehageplasser i områder der det ikke er nok barnehageplasser ennå.

Det er et stort behov for rehabilitering av kommunale barnehager. Barnehagebruksplanen legger en plan for hvilke barnehager som skal prioriteres først. Jeg ønsker at barnehagebruksplanen skal være med på å realisere både visjonen for barnehagesektoren i Bergen, og andre viktige målsettinger for byen. Men først og fremst håper jeg planen skal gi alle barn i Bergen barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer, og en helhetlig barnehagestruktur som sikrer nok barnehageplasser til familiene i byen vår.

Linn Katrin Pilskog

Byråd for barnehage, skole og idrett

Innhold

1. Byrådens forord.....	3
2. 1. Innledning	6
3. Nasjonale og lokale føringer	9
3.1. Nasjonale føringer	9
3.2. Lokale føringer	12
4. Mål og strategier for kommunale barnehager i Bergen	15
4.1. Mål 1: Kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer	15
4.2. Mål 2: Helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelig barnehageplasser på kort og på lang sikt	19
4.3. Økonomiske konsekvenser av strategier og tiltak.....	22
4.4. Oppsummering. Tiltak knyttet til mål og strategier. Barnehagebruksplan 2022-2035..	23
5. Utforming av kommunale barnehager og revidert funksjons- og arealprogram	25
5.1. Rom for lek og læring - utforming av gode barnehagearealer i kommunale barnehager i Bergen.....	25
5.2. Forskning om barnehagebygg, utearealer og barns lek og utvikling	29
5.3. Justeringer i funksjons- og arealprogram	30
5.4. Justert arealprogram for barnehager.....	40
6. Oppvekststun	42
6.1. Om oppvekststun.....	42
6.2. Veien videre for oppvekststunene - konklusjon og anbefaling.....	43
6.3. Oppsummering. Tiltak oppvekststun. Barnehagebruksplan 2022-2035.....	43
7. Fremtidig barnehagestruktur 2022-2035.....	44
7.1. Behov for barnehageplasser i Bergen	44
7.2. Kommunale og private barnehager i Bergen	48
7.3. Behov for rehabilitering og ombygging av barnehager	49
7.4. Arna bydel.....	50
7.5. Bergenhus bydel	54
7.6. Fana bydel	59
7.7. Fyllingsdalen bydel	64
7.8. Laksevåg bydel	69
7.9. Ytrebygda bydel.....	73
7.10. Årstad bydel	76
7.11. Åsane bydel	82
7.12. Prioriteringsliste for rehabilitering av kommunale barnehager	86
8. Kommunalt tilskudd til private barnehager	91
8.1. Saksbehandlingsregler for vurdering av søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager	91

8.2. Vurdering av mottatte søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager.....	92
9. Oppsummering av tiltak, økonomiske konsekvenser og eierskap – Barnehagebruksplan 2022-2035	94
10. Referanser	102

Forsidebilder: Janne Kristoffersen og Shabnam Lahooti-Carlsen, Bergen kommune

2. 1. Innledning

I forordet til Handlings- og økonomiplan 2022-2025 skriver byrådet:

*En god oppvekst varer livet ut, og derfor må vi starte med de minste.
Barnehagen skal være et trygt sted som gir rom for lek, vennskap og læring.
Byrådet vil sikre at barnehagebarna tilbringer hverdagen i bygg som er godt egnet for lek og læring.*

Visjonen for barnehagesektoren i Bergen er «En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn».

Barnehagebruksplanen er kommunens viktigste plandokument for planlegging og utforming av barnehagebygg som støtter opp om denne visjonen, og en barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelige barnehageplasser i tråd med nasjonale og lokale føringer.

Ved fremleggelse av forrige barnehagebruksplan i 2016 – Barnehagebruksplan 2016-2030 – ble det vedtatt at planen skulle rulleres etter fire år.

Barnehagebruksplanen er delt inn i to hoveddeler – pedagogisk del og del om barnehagestruktur.

I planens pedagogiske del – kapitlene to til fem – omtales «Nasjonale og lokale føringer», «Mål og strategier for kommunale barnehager i Bergen kommune», «Utforming av kommunale barnehager og funksjons- og arealprogram» og «Oppveksttun». Planens omtale av barnehagestruktur består av kapitlene «Fremtidig barnehagestruktur 2022-2035», «Kommunale tilskudd til private barnehager» og «Oppsummering av strategier, tiltak, økonomiske konsekvenser og ansvarlig avdeling».

Kapittel 2 «Nasjonale og lokale føringer»

Kapitlet beskriver de nasjonale føringene som legger grunnlaget for hvordan kommunen sikrer et helhetlig barnehagetilbud av god kvalitet, som drives i samsvar med nasjonale lover og forskrifter.

Videre beskrives ulike lokale målsettinger og føringer for kommunale og private barnehager i Bergen kommune, både overordnede styringsdokumenter, spesifikke planer for oppvekstfeltet og andre planer i kommunen som kan påvirke utviklingen på barnehagefeltet.

Kapittel 3 «Mål og strategier for barnehager i Bergen kommune»

I dette kapitlet skisseres strategier og tiltak for å oppnå målsettingene om kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer, og en helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelig barnehager på kort og lang sikt. Dette skal blant annet oppnås gjennom at kommunen skal bygge barnehager med inne- og uteareal av høy kvalitet ved nybygging og større rehabiliteringer, øke kommunal andel barnehageplasser og sikre samlokalisering og sambruk av offentlige tjenester.

I byrådets politiske plattform er det et mål at alle skal få tilbud om barnehageplass innenfor egen eller nærmeste skolekrets. For å oppnå dette har byrådet gjennomført en utredning av en modell for barnehageplass i nærmiljøet. Det er vedtatt en strategi om at ved etablering av nye barnehager og barnehageplasser søkes det etablert barnehager i skolekretser hvor det er underdekning på plasser.

Kapittel 4 «Utforming av kommunale barnehager og revidert funksjons- og arealprogram»

Kapitlet beskriver sammenhengen mellom pedagogisk praksis og utformingen av barnehagebygg. Kapitlet tar for seg den teoretiske bakgrunnen for at den fysiske utformingen av barnehagebygg skal understøtte synet på barns lek og læring, deres medvirkning og innflytelse, slik at personalet kan støtte barna i å oppleve en hverdag med meningsskaping og læring som grunnlag for livsmestring i det 21. århundre.

Funksjons- og arealprogrammet beskriver utformingen ved rehabilitering og nybygging av kommunale barnehager. Her vil det også presenteres en skisse for hjemmeområdet,

det vil si det området som en barnegruppe har sin faste tilhørighet til. Funksjons- og arealprogrammet vil gi en detaljert beskrivelse av de ulike funksjonene barnehagen skal ha og hvordan arealene skal utformes for å ivareta disse funksjonene.

Funksjons- og arealprogrammet baserer seg blant annet på erfarings- og praksisbasert kunnskap fra våre egne tjenester og brukere, interesseorganisasjoner, andre større kommuner og de største private barnehageaktørene i kommunen. Videre baserer funksjons- og arealprogrammet seg på forskningsbasert kunnskap om hvilke funksjoner og arealer som fungerer bra, i tillegg til føringer for hvilke funksjoner og hvilke arealrammer som barnehagen skal ha ifølge lovverk og forskrifter.

En fullstendig rapport fra erfaringsinnhenting fra fire kommunale barnehager som er bygget etter Bergen kommunes funksjons- og arealprogram fra forrige planperiode, følger som vedlegg til barnehagebruksplanen.

For at de ansatte i barnehagene skal kunne benytte barnehagearealene på en best mulig måte, foreslås det et pedagogisk utviklingsprogram for barnehager som skal inn i nye og totalrehabiliterede bygg. I dette kapitlet gis det også en beskrivelse av organisering av byggeprosjekter, for å sikre at barnehagebruksplanen med funksjons- og arealprogram blir førende både i nye byggeprosjekter og ved omfattende rehabiliteringer av barnehager. Funksjons- og arealprogrammet ligger som vedlegg til barnehagebruksplanen.

Kapittel 5 «Oppveksttun»

Dette kapitlet beskriver bakgrunn og status for oppveksttun og foreslår på grunnlag av erfaringer med dagens modell videre utvikling av oppveksttun i Bergen kommune.

Prinsippet om sambruk og samlokalisering ligger til grunn for Bergen kommunes etablering av oppveksttun. I skolebruksplanen for 2021-2030 er det vedtatt som strategi at det ved planlegging av nye skoleanlegg /større rehabiliteringer skal vurderes om det er behov for samlokalisering av flere kommunale tjenester. I forbindelse med rulleringen av barnehagebruksplanen er samtlige rektorer og styrere på oppveksttun kontaktet for å høre deres erfaringer og utfordringer knyttet til denne typen sambruk/samlokalisering.

Kapittel 6 «Barnehagestruktur 2022 til 2035»

Kapitlet omhandler hvordan den fremtidige barnehagestrukturen i Bergen kommune skal utformes. Arbeidet med barnehagestrukturen støtter seg på datagrunnlag som gjør det mulig å vurdere behovet for barnehageplasser i hele Bergen, og i mindre geografiske områder som bydeler eller skolekretser. Det er først og fremst barnetallsprognoser, basert på tall fra Statistisk sentralbyrå og innbyggerregisteret, forventet boligbygging og kapasiteten i barnehagene som danner dette datagrunnlaget.

Analysen av behovet for barnehageplasser blir gjort ved bruk av en intern kapasitetsmodell. Kapasitetsmodellen er et internt verktøy som kombinerer grunnleggende data om kommunale og private barnehager, som leke- og oppholdsareal, antall barnehageplasser, barnetall og barnetallsprognoser i Bergen for å gjøre det enklere å få oversikt over den reelle kapasiteten i både kommunale og private barnehager. På bakgrunn av disse tallene kan Bergen kommune gjøre gode beslutninger for planlegging og utbygging av barnehager.

I dette kapitlet beskrives barnehagekapasiteten i hver bydel for seg, for deretter å vurdere behovet for barnehageplasser og rehabiliteringstiltak i kommunale barnehager fremover. Her beskrives tiltak hvor det er avsatt midler i handlings- og økonomiplaner, og det redegjøres også for prioriterte tiltak som må finansieres gjennom å søke midler innarbeidet i fremtidige handlings- og økonomiplaner.

Det er utviklet [et digitalt kartverktøy](#) som gir fakta- og nøkkeltallsinformasjon om samtlige private og kommunale barnehager i Bergen kommune. Det er også lenke til kartverktøyet på temasiden til barnehagebruksplanen.

Kapittel 7 «Kommunalt tilskudd til private barnehager»

For å kunne opprettholde full bydelsvis dekning, er Bergen avhengig av både private og kommunale barnehager. Dette kapitlet inneholder oppdaterte retningslinjer for kommunalt tilskudd til private barnehager, som skal sikre at søknadene blir behandlet i samsvar med forvaltningsloven §11a.

Kapittel 8 «Oppsummering av strategier, tiltak, økonomiske konsekvenser og eierskap»

Til slutt i planforslaget er det satt inn tabeller som oppsummerer de forskjellige tiltakene som er foreslått. Tabellene viser forslag til tiltak for å oppnå målsettingene for kommunale barnehager, oppveksttun, bydelsvise tiltak med økonomiske konsekvenser og kommunale tilskudd til private barnehager.

3. Nasjonale og lokale føringer

3.1. Nasjonale føringer

[Barnehageloven \(Lov om barnehager\)](#) regulerer barnehagens formål og innhold. Her slås det fast at barnehagens formål er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og å fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med barnas hjem. Her nedfelles også grunnleggende verdier, som fellesskap, omsorg og medansvar.

Kommunen skal som lokal barnehagemyndighet sikre et helhetlig barnehagetilbud av god kvalitet, som drives i samsvar med bestemmelser i barnehageloven og tilhørende forskrifter. Utbyggingsmønster og driftsformer skal tilpasses lokale forhold og behov.

Kommunen har plikt til å tilby plass i barnehage til barn under opplæringspliktig alder som er bosatt i kommunen (jf. barnehageloven § 10, andre avsnitt). Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august. Barn som fyller ett år i september, oktober eller november har rett til barnehageplass innen utgangen av måneden de fyller ett år.

Kommunen står fritt til å fastsette søknadsfrist for barnehageopptak, og kommunen skal legge til rette for en samordnet opptaksprosess for godkjente barnehager i kommunen, der det tas hensyn til barnehagenes mangfold og egenart. Videre følger det av barnehageloven at brukernes ønsker og behov skal tillegges stor vekt ved opptaket, og at opptaksprosessen skal sikre likebehandling av barn og av kommunale og private barnehager.

I januar 2021 ble det tilføyd et nytt kapittel om psykososialt barnehagemiljø i barnehageloven, som skal sørge for at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag. Endringene i barnehageloven krever at barnehagene jobber systematisk for å forebygge utestenging og mobbing, og at de skaper et godt miljø der barna trives og er sosialt inkludert. Barnehagen har et ansvar for å følge med på hvordan alle barn har det og alle ansatte har en plikt til å gripe inn, undersøke og sette inn tiltak, og barnehagen er pålagt å lage en skriftlig plan hvis det må settes inn tiltak fordi et barn ikke har det bra i barnehagen.

Det er kommunen, som godkjenningsmyndighet, som fastsetter barnehagens innendørs leke- og oppholdsareal, som igjen regulerer hvor mange barn barnehagen kan tilby plass til. Barnegruppene kan derfor settes sammen på mange ulike måter og med ulik størrelse, under forutsetning av at en tar hensyn til barnas alder og behov, godkjent areal og norm for bemanning.

"[Lov om endringer i barnehageloven](#) (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldeplikt m.m.)", vedtatt i Stortinget 22. juni 2022, inneholder endrede krav for private barnehager. Det innføres blant annet endringer i tilsynshjemler, krav om at hver privat barnehage skal være et selvstendig rettssubjekt, forbud mot å ta opp lån på andre måter enn i finansforetak, og meldeplikt for private barnehager ved nedleggelse, eierskifte eller andre organisatoriske endringer. De lovendringer som gjelder endringer i tilsynshjemlene og forbud mot å ta opp lån på andre måter enn i finansforetak, trådte i kraft 1. juli 2022, mens de lovendringene som gjelder krav til at hver privat barnehage skal være et selvstendig rettssubjekt, krav om at barnehagens lokaler og utearealer skal ligge samlet, forbud mot annen virksomhet og regler om meldeplikt ved nedleggelse, eierskifte eller andre organisatoriske endringer skal tre i kraft 1. januar 2023.

Både de kommunale og de private barnehagene finansieres av offentlige overføringer/tilskudd og foreldrebetaling. Til og med 2010 fikk kommunene øremerkede statstilskudd til barnehagene, men fra 2011 ble tilskuddet en del av rammetilskuddet til kommunene. Med innføring av rammefinansiering av barnehagene overtok kommunene ansvaret for å finansiere en samlet barnehagesektor og fikk samtidig en plikt til å finansiere de barnehagene som da allerede var etablert. Etter 2011 er det opp til kommunen å bestemme om de vil gi tilskudd til private barnehager som søker om å få etablere nye barnehageplasser i kommunen, noe som følger av

barnehageloven § 19. Kommunen er dermed ikke pliktig til å gi tilskudd til nye barnehager selv om disse barnehagene oppfyller vilkårene for godkjenning etter § 14. Kommunen kan som et eksempel avslå søknader om tilskudd fra nye private barnehager på bakgrunn av manglende behov i det aktuelle området. Tilskudd til private barnehager er hjemlet i [Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager](#)¹.

Kommunen skal gi driftstilskudd til private ordinære barnehager per heltidsplass. Driftstilskuddet skal beregnes ut fra gjennomsnittlige ordinære driftsutgifter per heltidsplass i tilsvarende kommunale ordinære barnehager, fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter. I tillegg til de løpende utgiftene i barnehagene skal for eksempel forvaltning, drift og vedlikehold av bygg tas med i tilskuddssatsen. I tillegg til regnskapsførte utgifter skal kommunen gi påslag for pensjons- og administrasjonsutgifter etter gjeldende satser opplyst i forskriften. Grunnlaget for beregningen er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret. Tallene deflatorjusteres for å hensynta pris- og lønnsveksten. Det utarbeides én sats for barn over tre år og én sats for barn under tre år. I tillegg til driftstilskuddet tildeles de private barnehagene et kapitaltilskudd. Dette gis basert på nasjonale tilskuddssatser. Satsen avtar i takt med barnehagebyggets alder.

Det utbetales kun tilskudd til plasser som er i bruk i privat sektor. Dette vil gi store utfordringer for den private sektoren dersom det er mye ledig kapasitet, da for eksempel det meste av bygghelaterte kostnader og en rekke andre kostnader er omtrent like store uavhengig av om barnehagen har full eller halv kapasitetsutnyttelse.

Som del av godkjenningen skal kommunen vurdere om barnehagens lokaler og uteområde er egnet for barnehagedrift. I [Veileder for godkjenning av barnehager](#) vises det til at «barnehagens fysiske omgivelser må ha kvaliteter som stimulerer motorisk utvikling gjennom lek og fysisk utfoldelse, og som samtidig er trygge for barn i ulike aldersgrupper. Uteområdene må derfor være egnet, både i utforming og størrelse, for variert lek og utfoldelse under trygge forhold.»

Ny [Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#) trådte i kraft 1.august 2017.

Rammeplanen legger stor vekt på det fysiske miljøet, hvor en slår fast at barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, hvor barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes. Videre står det at barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling, samtidig som barna også skal ha mulighet til ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen.

Barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende, og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet utfordres til å utforme det fysiske miljøet slik alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter. Rammeplanen setter også krav til at barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek, og personalet skal organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal fremme læring gjennom at barna skal oppleve et stimulerende miljø i barnehagen som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.

[Forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehager](#) gir føringer for overordnede rammer ved utforming av barnehagebygg. Formålet med forskriften er å bidra til at miljøet i barnehager og skoler fremmer helse, trivsel og sosiale og miljømessige forhold, samt forebygger sykdom og skade. Forskriften har videre bestemmelser knyttet til blant annet beliggenhet, utforming og innredning, inneklima/luftkvalitet, belysning og lydforhold. I [Veileder til forskrift om miljørettet](#)

¹ Endringer i forskriften trådte i kraft [21. desember 2021](#) og [1.januar 2022](#). En ny endring trår i kraft [1. januar 2023](#).

[helsevern i skoler og barnehager](#) legges det vekt på at utemiljøet må utformes slik at alle barn får gode muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter. I tilretteleggingen av det fysiske miljøet må det tas hensyn til at barn i ulike aldre og med ulikt ferdighetsnivå skal bruke de samme arealene.

I [merknader til barnehageloven § 10](#) er det gitt en veiledende norm for barns leke- og oppholdsareal. Veiledende norm for barns lekeareal inne er 4 m² netto per barn over tre år og om lag 1/3 mer (ca. 5,3 m²) per barn under tre år. Utearealet i barnehagen bør være om lag seks ganger så stort som leke- og oppholdsarealet inne. Den veiledende arealnормen tilsier dermed at utearealet per barn over tre år bør være 24 m² og om lag 33 m² for barn under tre år. De veiledende normene for barns leke- og oppholdsareal er imidlertid under revidering som del av revidering av forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehager.

Norges miljø- og biovitenskaplige universitet (NMBU) kom i 2020 med rapporten «[Uteområder i skoler og barnehager](#) - hvordan sikre kvalitet i utformingen?» på oppdrag fra Helsedirektoratet. Rapporten er en oppdatering av anbefalingene som ble utgitt av helsedirektoratet i 2003, og skal gi nye anbefalinger for innhold og arealstørrelse for uteområder i skoler og barnehager. I rapporten fremgår det at det vil være mest hensiktsmessig om de nye anbefalingene om arealstørrelse innpasses i veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler og dermed erstatter de gamle anbefalingene. Revidert forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler er imidlertid ikke vedtatt per november 2022.

Anbefalingene om arealstørrelse gjelder for nye anlegg og er ment som et grunnlag i planlegging og utvikling av eksisterende og nye anlegg. I de nye anbefalingene legges det opp til en generell reduksjon av anbefalt størrelse på barnehagers uteområde fra 24 m² per barn over tre år og om lag 33 m² for barn under tre år til minst 25 m² per barn uavhengig av alder. Det anbefales også at minste samlede areal for uteområdet bør være på minimum 2500 m² for barnehager med flere enn 60 barn.

NMBU-rapporten anerkjenner også utfordringen som er i større kommuner og fortetningsområder knyttet til å finne tilstrekkelig tomtestørrelse og viser til at det er urealistisk å operere med samme minimumsareal per barnehagebarn uavhengig av beliggenhet. Det anbefales derfor at uteområdets størrelse i bysentrum og tett bebyggelse kan reduseres til 15 m² per barnehagebarn uavhengig av alder, men at små uteområder bør kompenseres ved å høyne innholdskvaliteten.

[Arbeidsmiljøloven](#) regulerer personalets ansettelsesforhold, og har som formål å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon, og et inkluderende arbeidsliv. Arbeidsmiljøloven stiller krav om at fysiske arbeidsmiljøfaktorer som bygnings- og utstyrsmessige forhold, inneklima, lysforhold, støy o.l. skal være fullt forsvarlig ut fra hensynet til arbeidstakernes helse, miljø, sikkerhet og velferd. [Forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler](#) gir nærmere føringer knyttet til arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd på arbeidsplassen.

I [Barnehager mot 2030 - strategi for barnehagekvalitet 2021-2030](#) fra Kunnskapsdepartementet er målet at alle barn skal få et godt barnehage tilbud, uavhengig av hvor de bor og hvilken barnehage de går i. Skal barnehagene lykkes med å utvikle kvaliteten, er det viktig at både eiere, lokale og statlige myndigheter og andre aktørene støtter opp om barnehagenes arbeid.

Strategien viser til at rammeplanen for barnehagen vektlegger at alle barnehager skal sikre at barna har et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helsen, trivselen, leken og læringen til barna. Det forventes derfor at personalet i barnehagen skal fortolke og realisere rammeplanens innhold og gi barna et tilbud der de kan utvikle seg på egne premisser i et engasjerende og stimulerende miljø.

I stortingsmelding 6 (2019-2020): [Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#) legges det vekt på behovet for økt samarbeid om barnas samlede oppvekst- og læringsmiljø. Det vises til at det tverrfaglige samarbeidet i for mange tilfeller kun er rettet mot enkeltindivider og handler for lite om å styrke barnas samlede oppvekst- og læringsmiljø.

Øvrig lovverk som legger nasjonale føringer for barnehagens rammer, innhold og kvalitet:

- Folkehelsesloven
- Plan og bygningsloven
- Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven
- Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd
- Forskrift om pedagogisk bemanning

3.2. Lokale føringer

Det er vedtatt ulike målsettinger og føringer for barnehager i kommunen.

Som kommunenes overordnede styringsdokument, gir kommuneplanens samfunnsdel (KPS) for Bergen kommune viktige føringer for barnehagesektoren i kommunen.

[Bergen 2030 - Kommuneplanen samfunnsdel \(KPS\)](#) ble vedtatt av bystyret 24. juni 2015. Planen er et viktig dokument som skal gi retning for hele kommunesamfunnet, Bergen kommunes tjenesteproduksjon og kommunen som organisasjon, og beskriver utfordringer og fastsetter langsiktige mål og strategier. Byrådet formulerer i kommuneplanens samfunnsdel en visjon om Bergen som en aktiv og attraktiv by. Utfordringene som er beskrevet i planen skal møtes frem mot 2030 ved å utvikle en mer kompakt og velfungerende by med et utvidet sentrum, som i fremtiden kan strekke seg fra Kristianborg til Sandviken, sammen med et nettverk av senterområder i Bergen. Planen beskriver en rekke satsningsområder for å nå visjonen, der spesielt satsningen på Gåbyen Bergen og intensjonen om å samlokalisere kommunale tjenester i nærmiljøet har stor betydning for arbeidet med barnehagestrukturen i Bergen kommune.

[Kommuneplanens arealdel](#) (KPA2018) er den delen av kommuneplanen som skal vise sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt av bystyret 19. juni 2019. KPA2018 støtter opp under satsningsområdene i kommuneplanens samfunnsdel, og hovedgrepene er å fremme endringen fra en bilbasert by til en kompakt gåby, bestemmelser som sikrer god livskvalitet og vektlegging av blå og grønne arealer i byen. Ved å fastlegge hva de forskjellige arealene i byen kan brukes til, og gjennom en tydelig formulering av nøkkeltall på seks barnehagebarn per 20 boenheter, gir kommuneplanens arealdel også viktige føringer for behovet for utbygging av barnehager i Bergen kommune.

I byrådet sin politiske plattform [Bergen – en god by for alle](#) har byrådspartiene formulert sin ambisjon om at Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by for alle, hvor det er godt å bo uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Byrådet vil sikre et godt og trygt barnehage tilbud for alle barnehagebarn gjennom god bemanning, gode barnehagebygg og et mangfold av barnehager. Byrådet vil styrke dialogen mellom barnehageaktørene og Bergen kommune, og har som mål å øke andelen kommunale barnehager i Bergen kommune for enklere å kunne gjennomføre et helhetlig barnehageopptak og sikre barnehageplass der folk bor. Det er et mål for byrådet at alle skal få tilbud om barnehageplass innenfor egen skolekrets. Hvis det ikke er nok barnehager i skolekretsen skal en få plass i en barnehage i nærmeste skolekrets. Størst mulig nærhet til barnets bosted skal ha øverste prioritet i vurdering av hvor barnet får barnehageplass. Utover disse målene ser byrådet også en sammenheng mellom byutviklingen og barnehager, f.eks. når det gjelder opprettelsen av

såkalte hjertesoner rundt alle barnehager og viktigheten av å samlokalisere ulike velferdstilbud som barnehage, skole og sykehjem for å sikre samarbeid og sosiale felleskap på tvers av generasjoner.

[Barnehagebruksplan 2016-2030](#) «Rett bygg på rett plass til rett tid», gir føringer for utforming av barnehager som gir rom for lek og læring i trygge og gode arealer. Planen inneholder konkrete tiltak for barnehager i de ulike bydelene i kommunen. Tiltakene omhandler alt fra å gi tilskudd til å opprettholde, utvide eller utvikle ulike barnehager. Barnehagebruksplan 2016-2030 danner grunnlaget for rullering av Barnehagebruksplan 2022-2035.

Bergen kommune har siden 2011 oppfylt den lovpålagte barnehageretten, som fra 2017 også omfatter barn som fyller ett år i november måned. I tillegg har Bergen kommune som målsetting at alle som ønsker det skal få en barnehageplass i bydelen der de bor (bydelsvis prioritering). Kommunen må derfor sikre tilstrekkelig kapasitet i alle bydeler. Dette må sees opp mot forventet barnetall i de ulike bydelene. I tillegg til å etablere barnehageplasser i områder hvor behovet er til stede, er det viktig å oppnå best mulig kapasitetsutnyttelse i eksisterende barnehager gjennom å ta i bruk ledig areal. Som eier kan Bergen kommune styre dette i de kommunale barnehagene, men ikke i de private barnehagene.

Bystyrets vedtak i «[Strategi og tiltak for innfrielse av bydelsvis barnehagedekning 2020](#)» (B-sak 14/20) 29. januar 2020 spesifiserte konkrete tiltak som skulle gjennomføres i 2020 for å opprettholde bydelsvis dekning av barnehageplasser i Bergen kommune. Dette skulle blant annet sikres gjennom etablering av erstatningsbarnehager og mindre ombygginger/påbygginger i til sammen 11 barnehager, samt oppstart av prosjektering for nybygg og større ombyggingsarbeider i åtte barnehager. Det fremgår også av saken at en rehabiliteringsplan for kommunale barnehager skal legges frem i rulleringen av barnehagebruksplanen.

Bergen kommune sin [gjeldende opptaksordning](#) ble justert i 2023 (B-sak 9/23). Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august. Barn som fyller ett år i september, oktober eller november det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage innen utgangen av den måneden barnet fyller ett år. Dersom foresatte ønsker tidligere start skal det åpnes opp for dette. I tillegg til de to lovpålagte opptakskriteriene *barn med nedsatt funksjonsevne* og *barn med barnevernsvedtak* har Bergen kommune følgende kriterier for prioritet:

- Barn som allerede er tildelt plass gjennom samordnet opptak gis fortrinn til ny barnehageplass ved nedleggelse av barnehageplasser
- Bydelsvis prioritering ved tildeling av barnehageplass
- Søsken av barn som allerede har plass i den barnehagen det søkes til
- Barn av ansatte i den kommunale barnehagen der foresatte arbeider, samt spesialpedagoger
- Barn fra familier som har store belastninger på grunn av sykdom eller funksjonshemming hos foresatte eller søsken, herunder foresatte som er sterkt synshemmet/blind
- Barn av enslige forsørgere som er arbeidssøkende, i arbeid eller under utdanning
- Minoritetsspråklige barn der begge foreldre er født i et annet land (utenfor Norden og som ikke er engelsktalende) og/eller barnet har lite eller ingen norskkunnskaper

«[Sammen for kvalitet – Lek og læring](#). Kvalitetsutviklingsplan for kommunale barnehager i Bergen 2018-2021» bygger på rammeplanens vektlegging av og krav til barnehagens fysiske inne- og utemiljø. Kvalitetsutviklingsplanen understreker at selv om barn leker for lekens egen skyld, spiller leken også en viktig rolle for barns utvikling, læring og helse. Planen sier videre at de kommunale barnehagebyggene er av ulik karakter og gir ulike forutsetninger, så det å se mulighetene innenfor de gitte fysiske rammene vil ha stor betydning for hvordan lekemiljøene

tilrettelegges. Tilrettelegging av lekemiljø har betydning for barnehagens læringsmiljø. Det fysiske læringsrommet ute og inne blir gjerne kalt «den tredje pedagog» og er av stor betydning for barns læringsutbytte. Et godt læringsmiljø er tilpasset lekens og læringens tema. Allsidig, variert og fleksibelt materiell skal være tilgjengelig for alle barn.

Planperioden ble, gjennom [bystyrets vedtak i sak 149/21](#), forlenget og skal gjelde ut barnehageåret 2022/23.

Det er utarbeidet en administrativ plan for støyreduserende tiltak i kommunale barnehager. Utredningen var bestilt av Arbeidsmiljøutvalget (AMU) i Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett, som behandlet planen november 2020. AMU vedtok at planen skal bli hensyntatt i arbeidet med rullering av barnehagebruksplanen. Handlingsplan for støyreduserende tiltak i barnehagen beskriver relevante lover, forskning, utfordringer, strategier og tiltak for kommunale barnehager i Bergen kommune. Det jobbes gjennom ulike lovverk og forskrifter med å regulere og forebygge helseskadelige virkninger av støy.

[Skyfritt - inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen](#). I Skyfritt vises det til at det har vært lite oppmerksomhet rettet mot utforming og tilrettelegging av det fysiske miljøet til barn og unge og hvordan dette kan påvirke det psykososiale miljø (jfr. Barnehageloven kapittel VIII om psykososialt barnehagemiljø). Forskningen viser blant annet til at uteområder på skoler som innbyr til lite aktivitet og som fremstår som «kjedelig» kan øke forekomsten av mobbing. Dette må en også anta at er gjeldende for uteområder i barnehager. På bakgrunn av dette har Bergen kommune vedtatt at det ved rullering av barnehage-, skole- og idrettsplan skal presiseres at uteområder skal utformes med tanke på å forebygge mobbing (tiltak 5.8.1).

I tillegg til nasjonale og lokale føringer som retter seg direkte mot barnehagefeltet, påvirker flere lokale planer og politiske saker utviklingen på barnehagesektoren i Bergen kommune. Disse er både tematiske planer for oppvekstfeltet som:

- [Spør oss! Strategi for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#),
- [Plan for Smart oppvekst i Bergen - plan for digitalisering og innovasjon i barnehage, skole og idrett 2019-2022](#)
- [Plan for seksuell helse](#)

Men også planer fra andre byrådsavdelinger kan påvirke utviklingen på barnehagefeltet, som:

- [Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet 2017-2020](#)
- [Trafikksikkerhetsplan 2019-2021](#) med tilhørende [handlingsplan for trafikksikkerhet 2019-2021](#)
- [Folkehelseplan for Bergen kommune 2015-2025](#)
- [Kunstformidlingsplan for barn og unge 2020-2025](#)
- [Plan for områdesatsning 2020-2024](#) med tilhørende rapporter over levekår og helse i Bergen

4. Mål og strategier for kommunale barnehager i Bergen

Barnehagebruksplanen har et todelt formål. Planen skal sikre at arealene i de kommunale barnehagene er utformet slik at de gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer. I tillegg er barnehagebruksplanen kommunens viktigste plandokument for planlegging og utforming av en helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelige barnehageplasser på kort og lang sikt. Dette må sees i sammenheng med barnehageretten i barnehageloven, samt politisk vedtatte føringer for barnehagestrukturen i Bergen.

Kommunens investeringskostnader må være på et bærekraftig nivå. Planen skal derfor også sikre at økonomiske ressurser blir brukt på en mest mulig hensiktsmessig måte for å etablere eller opprettholde tilstrekkelig med barnehageplasser av høy kvalitet.

Tabellen under viser oversikt over målene og strategiene som legges til grunn for Barnehagebruksplan 2022-2035. Strategier og tiltak tilknyttet hver av målsettingene presenteres nærmere utover i kapittelet.

Mål 1	Kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer			
Strategi	Bygge barnehager med inne- og utearealer av høy kvalitet ved nybygging og større rehabiliteringer	Sikre godkjente kommunale barnehagebygg	Sikre samlokalisering og sambruk av offentlige tjenester	
Mål 2	Helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelig barnehageplasser på kort og på lang sikt			
Strategi	Tilby barnehageplass der barnet bor	Øke andel barn med barnehageplass	Øke andel kommunale barnehageplasser	Sikre tilstrekkelig antall barnehagetomter

Tabell 1 - Mål og strategier - Barnehagebruksplan 2022-2035

4.1. Mål 1: Kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer

Det er en målsetting å ha barnehager som legger til rette for et mangfold av aktiviteter, og gode leke-, lærings- og utviklingsmuligheter for alle barn, og som legger til rette for barns medvirkning i kommunens barnehager. Både innendørs leke- og oppholdsareal og barnehagenes uteareal skal stimulere til allsidig lek, læring og fysisk utfoldelse under trygge forhold, og det skal tas høyde for at barn med ulik alder og ulikt ferdighets- og funksjonsnivå skal få gode muligheter for deltakelse og medvirkning.

Mål 1	Kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer		
Strategi	Bygge barnehager med inne- og utearealer av høy kvalitet ved nybygging og større rehabiliteringer	Sikre godkjente kommunale barnehagebygg	Sikre samlokalisering og sambruk av offentlige tjenester

Tabell 2 - Mål 1 med tilhørende strategier og tiltak

For å sikre at Bergen kommune har kommunale barnehager av høy kvalitet, som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer, foreslås følgende strategier og tiltak.

Strategi: Bygge kommunale barnehager med inne- og utearealer av høy kvalitet ved nybygging og større rehabiliteringer

I barnehagebruksplanen fra forrige planperiode ble det lagt til grunn at Bergen kommune bygger og rehabiliterer kommunale barnehager med hjemmeområder, fellesarealer og fellesrom² av ulik størrelse. Dette gir mulighet til variert og allsidig bruk av arealene, med tilrettelegging for større eller mindre barnegrupper etter behov. Barnehageanleggene skal bidra til at barna og personalet kan ha et godt arbeidsmiljø, og barn skal gis mulighet for medvirkning til hvordan arealene brukes.

Veiledende arealnormer for leke- og oppholdsareal inne, samt for uteareal skal legges til grunn for Bergen kommunes barnehager. Samtidig er det viktig at både innendørs leke- og oppholdsareal og uteareal har god kvalitet.

For at innearealene skal kunne brukes på en måte som utnytter mulighetene som tilbys, må det være en sammenheng mellom de fysiske rammene, barnehagens pedagogiske praksis og barnehagens organisering. Det er derfor viktig at kommunale barnehager som skal inn i nye eller rehabiliterte lokaler får tilstrekkelig støtte og veiledning, slik at det opparbeides kompetanse om hvordan arealene kan tas i bruk etter intensjonene. En må også legge til rette for at brukerne av barnehagebygget – barn, ansatte og foresatte – blir involvert gjennom hele byggeprosjektet.

Barnehagen skal gi trygge rammer for alle barn og for personalet. Utviklingsprosessen er avhengig av rett kompetanse og innspill til rett tid. Prosjekteringsprosessen må gjennomføres slik at involverte kan bidra, men også tilegne seg kunnskap om hvordan bygget og stedet er tenkt benyttet.

Tilstandskartlegginger gjort av byggeier har vist et betydelig vedlikeholdsetterslep for en rekke kommunale barnehager. For å sikre at også eksisterende barnehageanlegg har tilfredsstillende kvalitet og innfrir myndighetskrav, må vedlikeholdsetterslepet prioriteres. Det varierer hvor omfattende rehabiliteringsbehov de ulike barnehagene har for å sikre en fortsatt godkjenning. For en rekke barnehager vil det være behov for totalrehabilitering, mens det for andre barnehager vil være snakk om rehabilitering av mindre omfang.

Det vil være svært utfordrende å gjennomføre større rehabiliteringsarbeider i kommunale barnehagebygg som samtidig skal være i drift. Som hovedregel skal barnehager som skal totalrehabiliteres flytte inn i erstatningsbarnehager/erstatningsavdelinger mens arbeidet foregår. Erstatningslokalene må være egnet til å sikre barna og de ansatte et godt fysisk læringsmiljø både inne og ute, og erstatningslokalet må innfri de samme myndighetskrav som permanente barnehagebygg. Det vil være behov for å etablere flere kommunale erstatningsbarnehager/avdelinger på ulike steder i kommunen. For barnehager hvor det er behov for rehabilitering av mindre omfang må det gjøres en risikovurdering av om barnehagen kan være i drift mens arbeidet pågår.

Selv om erstatningsbarnehager blir etablert på flere steder i kommunen, vil det være tilfeller der det er betydelig avstand mellom barnehagen som skal rehabiliteres og erstatningsbarnehagen. I de tilfellene der barnehager må flytte til erstatningslokaler, må det gjøres særskilte vurderinger av transportbehov og mulige løsninger, i samråd med barnehagen og foreldrerepresentanter. I vurderinger vil en rekke forhold spille inn, blant annet konkret avstand og om strekningen er tilrettelagt for gange, hvor tilgjengelig og godt kollektivtilbudet er, alder på barna og hvilken praktisk gjennomføring av transport som er mulig. Som hovedprinsipp vil ikke Bergen kommune tilby transport der avstanden mellom eksisterende barnehage og erstatningsbarnehagen er under fire kilometer. Det vil variere hvilke løsninger som finnes i hvert enkelt

² I tidligere program omtalt som temarom

rehabiliteringsprosjekt, men i tråd med bystyrevedtak fra 2019 ([B-sak 20/19](#)) er det fortrinnsvis de eldste barnehagebarna som skal transporteres ved behov for erstatningsarealer, og en vil derfor forsøke å finne barnehageplasser til de yngste barna i nærliggende barnehager. Konkrete løsninger vil måtte vurderes i hvert enkelt prosjekt.

I byrådets politiske plattform vektlegges det at byrådet vil sikre trygge nabolag gjennom oversiktlige overganger, trygge skoleveier og «hjertesoner» med fysiske tiltak rundt alle skoler og barnehager, mer belysning og bedre trafikkplanlegging.

Tiltak	- Legge funksjons- og arealprogrammet til grunn ved bygging og totalrehabilitering av barnehagebygg - Legge tomtens kvaliteter til grunn både for utforming av og for å avgjøre størrelse på barnehagen - Involvere brukere av barnehagebygget i byggeprosjekter - Gi barnehager som skal inn i nye arealer veiledning og kompetanse til å ta i bruk arealene gjennom et pedagogisk utviklingsprogram - Etablere erstatningslokaler for barnehager under ombygging fordelt i kommunen - Vurdere transportbehovet for barnehager som skal flytte inn i erstatningslokaler - Vurdere etablering av hjertesoner rundt nye barnehager og ved store rehabiliteringer.
---------------	--

Sikre godkjente kommunale barnehagebygg

De kommunale barnehagene skal ha gode og hensiktsmessige lokaler og arealer både inne og ute, som tilrettelegger for et godt oppvekst- og læringsmiljø for barn i barnehager.

Barnehagemyndigheten godkjenner barnehager etter barnehageloven. Det er viktig at barnehagemyndigheten blir trukket tidlig inn i arbeidet, både med uttalelser og veiledning til planarbeidet, slik at planene kan endres i tråd med hva som kreves for godkjenning av leke- og oppholdsareal. Helsevernenheten i Bergen kommune har ansvaret for å godkjenne barnehager i henhold til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. I tillegg skal barnehagene innfri relevante myndighetskrav som arbeidsmiljøloven, plan- og bygningsloven mv.

Det er avdekket et stort behov for rehabilitering og ombygging av kommunale barnehager, blant annet som følge av vedlikeholdsetterslep og endrede krav til barnehagebygg. Dette kan være mangler både tilknyttet barnas leke- og oppholdsareal inne og ute, og personalets fasiliteter.

I 2021 har det vært gjennomført tilsyn etter «Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager» i ni kommunale barnehager. Totalt har 43 barnehager hatt helseverntilsyn siden 2018. Forhold som avdekkes under tilsynene må følges opp slik at helsevernforskriften etterleves og en unngår eventuell begrensning av barnehagens godkjente kapasitet.

Per nå mangler fire kommunale barnehager helseverngodkjenning. Av disse får Liakroken barnehage, Bønnes barnehage og Rolland-Ulsetåsen barnehage mindre ombygginger for å lukke helsevernnavvik, mens Laksevåg barnehage skal starte rehabilitering så snart erstatningslokaler i Damsgårdssundet er tilgjengelige.

Rehabilitering og ombygging må prioriteres for å sikre godkjente kommunale barnehager og at eksisterende barnehagebygg moderniseres i den grad det er behov for det. Dette vil være sentralt også for å kunne utnytte tilgjengelig arealmessig kapasitet i eksisterende barnehager, og for å sikre at en har barnehagearealer av tilfredsstillende kvalitet. For å ivareta en bærekraftig økonomi, må det samtidig vurderes hvilke rehabiliteringer som er hensiktsmessige, og hvor relokalisering/avvikling kan være et alternativ for å unngå kostnader til rehabilitering. Enkelte barnehager er utformet på en slik måte at det vil være svært vanskelig å rehabilitere slik at de oppfyller dagens krav og normer.

En samlet oversikt over behovet for rehabilitering og ombygging er å finne i kapittel 6 i denne planen.

Tiltak	- Rehabiliterer/oppgraderer kommunale barnehager slik at de innfrir dagens myndighetskrav og at arealkapasiteten kan utnyttes fullt ut - Gjennomføre nødvendig modernisering til dagens standard - Vurdere relokalisering/avvikling der det ikke er hensiktsmessig å gjennomføre rehabilitering eller behovet for plassene ikke er til stede.
---------------	---

Strategi: Sikre sambruk og samlokalisering av offentlige tjenester

I Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) vektlegges det at Bergen skal arbeide for nærhet og samlokalisering av tjenester, da dette vil gi brukerne et bedre, mer helhetlig og effektivt tjenestetilbud. I byrådets politiske plattform framheves viktigheten av at ulike velferdstilbud som barnehage, skole og sykehjem ligger i nærheten av hverandre for å sikre samarbeid og sosiale fellesskap på tvers av generasjoner. Samlokalisering og sambruk av offentlige bygg og barnehagearealer tilrettelegger for sosialt bærekraftige og inkluderende møteplasser for nærmiljøet, der alle er velkomne som aktive deltakere i fellesskapet. Med flere pågående og planlagte byutviklingsprosesser, vil muligheten for samlokalisering av barnehager med andre kommunale tjenester og sambruk av barnehagebygg være en viktig strategi.

Per august 2022 er det 11 oppvekststun i Bergen kommune der barnehage og skole er samlokalisert slik at det kan tilrettelegges bedre utnyttelse av arealer. Til grunn for etablering av oppvekststun ligger intensjonen om å oppnå pedagogiske gevinster gjennom tett sammenheng i barns oppvekst og helhetlige utdanningsløp. I tillegg legger samlokalisering og sambruk i oppvekststun til rette for bedre ressursutnyttelse av lokaler, personale, kompetanse og uteområder. Det kan også gi en fleksibilitet ved endrede behov for barnehage- og skolelokaler, for eksempel der elevtallet er synkende, mens det er behov for et økt antall barnehageplasser eller omvendt. Det finnes også flere eksempler på barnehager og skoler som ligger tett på hverandre, som for eksempel Flaktveit barnehage og Flaktveit skole, hvor noen av de samme fordelene en ser ved oppvekststun også kan realiseres, som for eksempel sambruk av lokaler/uteområder, helhetlig oppveksttenkning og organisasjonsutvikling. Andre eksempler på offentlige tjenester som kan samlokaliseres kan være helsestasjoner, kommunale legekontor og kulturtilbud.

Arealer med større fellesrom tilrettelegger i større grad for at bygg også kan benyttes til fritidsbruk av andre enn «primærbrukerne», utenfor åpningstiden. Som eksempel er deler av arealene på flere skoler i Bergen kommune tilgjengelig for utlån på ettermiddager og i helger for idrett og andre aktiviteter i nærmiljøet. Det er ønskelig at også nye eller totalrehabiliterte barnehager tilrettelegges for at deler av lokalene kan være tilgjengelige for utlån til nærmiljøet.

Utforming av arealer som tilrettelegger for fleksibilitet og sambruk, tillater også at arealene kan tilpasses andre formål eller endrede krav og funksjoner. Selv om barnetallene har vært stabile, og prognosene peker på kun en mindre vekst i antall barn, vil det kunne bli nødvendig med justeringer i barnehagestrukturen som fører til at eksisterende kommunale barnehagebygg og -tomter frigjøres. I slike tilfeller vil arealene kunne overføres til andre formål, eventuelt brukes som erstatningslokaler i forbindelse med større rehabiliteringer av andre kommunale arealer.

Tiltak	- Vurdere sambruk og samlokalisering av kommunale tjenester når nye barnehager skal etableres - Tilrettelegge for at nye og totalrehabiliterte barnehager kan fungere som møteplass for nærmiljøet
---------------	---

4.2. Mål 2: Helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelig barnehageplasser på kort og på lang sikt

Barnehager er en viktig institusjon i barnas oppvekst. I Bergen kommune har man over lengre tid jobbet intensivt med å bygge ut barnehagekapasiteten i kommunen, slik at alle familier som ønsker det kan benytte seg av en barnehageplass.

Mål 2	Helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelig barnehageplasser på kort og på lang sikt			
Strategi	Tilby barnehageplass der barnet bor	Øke andel barn med barnehageplass	Øke andel kommunale barnehageplasser	Sikre tilstrekkelig antall barnehagetomter

Tabell 3 - Mål 2 med tilhørende strategier og tiltak

For å sikre at Bergen kommune har en helhetlig barnehagestruktur som sikrer tilstrekkelig barnehageplasser på kort og på lang sikt, foreslås følgende strategier og tiltak.

Strategi: Tilby barnehageplass der barnet bor

Barnehageloven gir barn rett på en barnehageplass i kommunen de er bosatt i. I Bergen kommune har det i tillegg vært en målsetting gjennom flere år å oppnå bydelvis barnehagedekning, et mål som har blitt innfridd siden 2019. Av byrådets politiske plattform 2019-2023 fremgår det at det er et mål for byrådet at alle skal få tilbud om barnehageplass i nærmiljøet sitt gjennom en modell der alle barn har første rett til barnehageplass innenfor egen skolekrets. Hvis det ikke er nok barnehager i skolekretsen skal man få plass i en barnehage i nærmeste skolekrets. Byrådet har lagt frem en utredning om modell for barnehageplass i nærmiljøet, og det ble vedtatt en strategi om at ved etablering av nye barnehager og barnehageplasser søkes det etablert barnehager i skolekretser hvor det er underdekning på plasser (se [sak 1397/21](#)).

En barnehageplass i egen bydel vil i mange tilfeller være bra med tanke på barnas tilknytning til nabolaget og familiens logistikk i hverdagen. Samtidig ser man at bydelene ofte er store geografiske områder, og at en barnehage i samme bydel ikke nødvendigvis er ensbetydende med en barnehage i nærmiljøet eller samme nabolag. En tettere sammenheng mellom barnas bosted og barnehagen kan være positivt for både barna, familiene og byutviklingen. Dette vil også støtte opp under visjonen om Gåbyen Bergen. Kapasiteten i den enkelte skolekrets, og noen steder påregnelig økt behov som følge av planlagt eller igangsatt boligbygging, vil derfor ha betydning i avgjørelsen av hvor nye barnehageplasser skal etableres, og hvor det vurderes relokalisering.

De private barnehagene er en viktig del av barnehagestrukturen i Bergen kommune og vil også kunne bidra til å sikre tilstrekkelig antall barnehageplasser der barna bor. Det er viktig for kommunen å legge til rette for et godt samarbeid med de private barnehagene og vurdere søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager i samsvar med vedtatte retningslinjer.

Tiltak	- Bygge/utvide barnehager fortrinnsvis i skolekretser med underdekning - Vurdere søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager i samsvar med vedtatte retningslinjer
--------	---

Strategi: Øke andel barn med barnehageplass

Bergen kommune har de senere årene opplevd en økende etterspørsel etter barnehageplasser for barn bosatt i kommunen. Dette viser seg ved at en større andel av alle barn i alderen 1-5 år i kommunen går i barnehage. Andelen defineres som dekningsgrad, og har steget fra 91,1 prosent i 2012 til 95,1 prosent i 2021.

Bergen kommune satte i barnehagebruksplanen fra forrige planperiode en dekningsgrad på 93 prosent som tilstrekkelig for å kunne tilby alle barn med lovfestet barnehagerett en plass i barnehage. Dekningsgrad ble innført som indikator i Handlings- og økonomiplanen i 2020, og målet ble da satt til 94,5 prosent i kommunen, på bakgrunn av antall søknader om barnehageplass.

Aktuelle tall viser at dekningsgraden i desember 2021 var på 95,1 prosent. Samtidig ser en at dekningsgraden har gått opp jevnt i alle bydeler, uavhengig av om bydelen fra før hadde en høyere eller lavere dekningsgrad enn 94,5 prosent. På kort sikt ser en for seg at dekningsgraden er 95 prosent.

Det er grunn til å tro at etterspørselen etter barnehageplasser vil øke ytterligere også i fremtiden når flere familier vil ha behov for barnehageplasser, og når bedre tilgang til barnehageplasser i nærmiljøet gjør det mer attraktivt å benytte seg av barnehagetilbudet.

Som en langsiktig strategi skal det kunne tilbys en barnehageplass til alle barn i alderen ett til fem år som er bosatt i Bergen kommune. Denne strategien krever både at den eksisterende kapasiteten i barnehagene opprettholdes, også i de områdene hvor en per i dag allerede finner dekningsgrader på over 100 prosent, og at det samtidig skjer en utbygging av flere barnehageplasser i områder der en ikke kan tilby et tilstrekkelig antall barnehageplasser ennå.

Dagens opptakssystem tar utgangspunkt i at barnehageåret begynner 1. august. Barn som fyller ett år i perioden januar til november i opptaksåret, har rett på barnehageplass (jf. barnehageloven § 16). Dette fører til at barn som er født i perioden desember til og med juli først vil ha rett på barnehageplass når de er eldre enn ett år.

Per i dag er det en del ettåringer som går i barnehage selv om disse ikke er omfattet av rett til plass, men for på sikt å kunne tilby barnehageplasser til alle barn når de fyller ett år - uavhengig av når på året de er født - må det opprettholdes en viss overkapasitet i barnehagene.

Tiltak	- Tilby barnehageplass til alle barn i alderen 1-5 år som ønsker det - Legge til grunn en dekningsgrad på 95 prosent på kort sikt - Opprettholde noe overkapasitet for å sikre nok plasser ved økende etterspørsel etter barnehageplasser, og for å sikre erstatningsbarnehager - Øke dekningsgraden til 100 prosent på lang sikt
---------------	--

Strategi: Øke kommunal andel barnehageplasser

I byrådets politiske plattform er det fastsatt mål om å øke andelen kommunale barnehager i Bergen kommune. Av de 236 barnehagene i Bergen kommune, er 91 barnehager kommunale (39 prosent) og 145 barnehager private (61 prosent). Dette er en betydelig økning av andelen barnehager som eies av Bergen kommune sammenlignet med fordelingen mellom kommunale og private barnehager fra forrige planperiode. Bergen kommunes driftsovertakelse av 18 barnehager fra Akasia AS i 2022 har vært et sentralt bidrag til dette.

Økt andel kommunale barnehager gir kommunen et større handlingsrom til å utforme og dimensjonere barnehagestrukturen på kort og på lang sikt. Ved i større grad å ha styringsrett over antallet barnehager, geografisk plassering av barnehager og antallet barnehageplasser, vil kommunen ha bedre forutsetninger for å tilpasse barnehagetilbudet etter behovet og legge til rette for en forutsigbar og stabil barnehagestruktur. Kommunen vil også kunne gjennomføre et mer helhetlig barnehageopptak med felles opptakskriterier og ha større fleksibilitet ved svingninger i barnetall.

For å sikre økt andel kommunale barnehager vil en arbeide for å etablere nye og utvide eksisterende kommunale barnehager der det er behov for flere barnehageplasser, fortrinnsvis i

skolekretser med underdekning og i nye utbyggingsområder. Det vil også kunne være aktuelt å overta drift av private barnehager eller kjøpe opp private tomter regulert for barnehagedrift når eierne ønsker å forhandle med kommunen om overtakelse og kommunen anser det som hensiktsmessig blant annet ut fra behov. Dette må vurderes i det enkelte tilfellet.

En del private barnehager er etablert på arealer der eier har en festeavtale med Bergen kommune. At en utbygger har festet en kommunal tomt vil si at man leier tomten ved å betale en årlig festeavgift til kommunen. Det betyr at kommunen ved festeavtalens utløp enten kan gå i reforhandling med den som fester tomten om å innløse tomten eller forlenge festeavtalen, eller gå i dialog om eventuell kommunal overtakelse.

I saken «Strategi og tiltak for innfrielse av bydelsvis barnehagedekning 2020» ble det lagt fram flere strategier for å realisere bydelsvis barnehagedekning i 2020. En av strategiene var å vurdere kommunal overtakelse av private barnehager på festetomter når festeavtalene med kommunen utløper. I tillegg ble det vedtatt en merknad i bystyrets behandling av Handlings- og økonomiplan 2021-2024/Budsjett 2021, der bystyret ber byrådet å gjennomgå rutinene for oppfølging av salg av barnehagebygg der kommunen har forkjøpsrett, og følge opp alle salg av barnehagebygg der kommunen har forkjøpsrett.

Følgende private barnehager har festeavtaler som utløper fram til og med 2040:

Utløpsår festeavtale	Barnehagens navn	Kommentar
2022	Straumsgrend barnehage	Fester har innløsningsrett
2028	Tertnesparken barnehage AS	Ikke forkjøpsrett
2037	Mathopen barnehage AS	Forkjøpsrett ved salg
	Fanatunet barnehage Sa	Forkjøpsrett ved salg
	Vindharpn barnehage Sa	Forkjøpsrett ved salg
2039	Espira Eventyrskogen barnehage	Forkjøpsrett ved salg
	Kjøkkelvik barnehage AS	Forkjøpsrett ved salg
	Rosenhagen Steinerbarnehage	Forkjøpsrett ved salg
	Kidsa Hylkje	Forkjøpsrett ved salg
2040	Eidsvågneset barnehage	Festeavtale for hovedbygg

Tabell 4 - Oversikt over festeavtaler med private barnehager

Etter hvert som festeavtaler mellom private barnehager og Bergen kommune utløper vil kommunen vurdere muligheten for å gå i dialog med den/de som har festet eiendommen.

På bakgrunn av bystyrevedtak i forbindelse med behandlingen av Handlings- og økonomiplan for 2021-2024/Budsjett 2021 har det også gått ut en henvendelse til alle de private barnehageeierne i kommunen med tilbud om å inngå avtale om kommunal forkjøpsrett. Med en kommunal forkjøpsrett menes at kommunen gis en rett til å tre inn i en allerede inngått avtale om salg av en barnehage til den prisen og de betingelsene som er oppnådd i avtalen.

For å kunne følge opp salg av barnehagebygg der kommunen har forkjøpsrett, er rutinene for slike saker som følger:

Forhåndstilbud mottas vanligvis av Etat for bygg og eiendom ved Eiendomsavdelingen, hvorpå Eiendomsavdelingen videresender til aktuell bruker/byrådsavdeling

I de tilfellene der Eiendomsavdelingen blir kjent med at forkjøpsrett er utløst uten at eier har formidlet varsel i medhold av [Lov om løysingsrettar § 10](#), formidles dette på tilsvarende måte til aktuell bruker/byrådsavdeling for vurdering av hvorvidt kommunen ønsker å gjøre forkjøpsretten gjeldende.

Tiltak	- Bygge og utvide kommunale barnehager - Vurdere overtakelse av drift eller oppkjøp av tomter fra private eiere - Gå i dialog med private barnehager om mulig overtakelse av private barnehager på festetomter når festeavtalene med kommunen utløper
---------------	---

Strategi: Sikre tilstrekkelig antall barnehagetomter

Kommuneplanens samfunnsdel legger til grunn målsettingen om å utvikle en mer kompakt bystruktur med et utvidet sentrum og et nettverk av senterområder ulike steder i kommunen. Et av hovedgrepene i Kommuneplanens arealdel er å gå fra en bilbasert by til en kompakt gåby. Det gis videre føringer om at skoler, barnehager, idrett, helse- og omsorgstjenester og kulturtilbud skal plasseres slik at de styrker senterstrukturen og bygger opp under nærmiljøkvaliteter i gangavstand fra boligene.

Barnehager er en viktig del av offentlige tjenester. Nye utbyggingsområder vil medføre behov for ny eller økt barnehagekapasitet. I [bestemmelser til kommuneplanens arealdel](#) beskrives nøkkeltall for barnehagebehov som seks barnehagebarn per 20 boenheter, noe som fører til at hver ny boenhet genererer 0,33 nye barnehageplasser. Det er derfor sentralt at det settes av gode arealer til barnehagetomter i nye utbyggingsområder, dersom Bergen kommune skal klare å tilby barnehageplass der barnet bor.

Spesielt i fortetningsområder og sentrumsområdet er det vanskelig å finne tomter som imøtekommer anbefalte arealnormer og som er egnet for barnehagedrift. Det er samtidig en målsetting at barnefamilier skal bosette seg i disse områdene, noe som stiller krav om tilstrekkelig barnehagekapasitet. Det er derfor avgjørende at kommunen foretar strategiske kjøp av tomter til barnehager i områder hvor en kan forvente et økt behov for barnehageplasser.

Det skal i størst mulig grad tas høyde for at barnehagene har tilgjengelig tomteareal slik at anleggene også kan videreutvikles og utbygges ved senere behov. Endringen kan også omfatte andre kommunale tilbud som naturlig kan virke sammen med barnehagen.

Tiltak	- Strategiske kjøp av tomter til barnehager - Sikre barnehagetomt og sosial infrastruktur i nye utbyggingsområder i samsvar med føringer i kommuneplanens arealdel (KPA), og i tråd med strategiske planprogram og offentlige områdereguleringsplaner
---------------	--

4.3. Økonomiske konsekvenser av strategier og tiltak

Barnehagebruksplanen skisserer flere strategier og tiltak som går ut over kommunens lovpålagte plikt til å tilrettelegge for barnehageplasser.

Barnetallsprognosene for 2022-2035 viser at barnetallet forventes å være ganske stabilt, med noe nedgang de nærmeste årene frem mot 2027, og deretter en svak økning frem mot 2035 (se også kapittel 6). Ettersom finansieringen av barnehager er knyttet til barnetallsutviklingen vil en nedgang i barnetallet føre til en nedgang i statlige overføringer. Som følge av forventet nedgang i barnetallet i Bergen kommune er det foreslått et nedtrekk i det kommunale budsjettet med hhv. 34 millioner kroner i 2023, 41 millioner kroner i 2024, 49 millioner kroner i 2025 og 49 millioner kroner i 2026. I og med at tilskudd kun gis for besatte plasser, vil nedtrekket for en stor del reguleres automatisk. I sammenheng med endringer i barnetallet er det krav til den enkelte barnehage om å tilpasse driften i forhold til svingninger i barnetallet. Overtallighet i personalet er ofte en konsekvens av slike svingninger. I kommunale barnehager løses dette ved at barnehagens personale er ansatt i Bergen kommune med barnehagen som tjenestested. På denne måten vil ledig personale kunne flyttes over til andre barnehager som har behov for mer

personale, f.eks. som følge av pensjonerings og permisjoner, eller når nye barnehager etableres. Det vil likevel være kostnader relatert til bygget og arealene i kommunale barnehager som kun i mindre grad påvirkes av barnetallet. Disse vil virke inn på kostnadene per barn i de kommunale barnehagene, noe som igjen påvirker tilskuddet til de private barnehagene, som speiler kostnadene per plass i de kommunale barnehagene.

Bergen kommune står overfor demografiske endringer med en gradvis aldrende befolkning som vil utløse endrede behov for kommunale tjenester, f.eks. omsorgs- og helsetjenester, og et tilhørende behov for å øke budsjettene til disse tjenestene. På kort sikt viser den siste barnetallsprognosen fra SSB fra juli 2022 en svak nedgang i antall barn mellom ett og fem år frem til 2027, før barnetallet i denne aldersgruppen stiger til rundt 1120 flere barn enn i dag i aldersgruppen 1 – 5 år i 2035. Samtidig som en må være innstilt på en trangere kommunal økonomi også for barnehagefeltet, er det viktig å følge strategiene som er beskrevet ovenfor for å sikre en fremtidsrettet og bærekraftig barnehagestruktur som er tilpasset familienes behov og som er i tråd med politiske føringer. Som en langsiktig strategi skal det kunne tilbys en barnehageplass til alle barn i alderen 1 – 5 år som er bosatt i Bergen kommune. Denne strategien krever både at den eksisterende kapasiteten i barnehagene opprettholdes i områder hvor behovet er til stede, og at det samtidig skjer en utbygging av flere barnehageplasser i områder der en ikke kan tilby et tilstrekkelig antall barnehageplasser ennå.

4.4. Oppsummering. Tiltak knyttet til mål og strategier. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av strategier og tiltak.

Mål 1: Kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer

Strategi	Forslag til tiltak
Bygge barnehager med inne- og utearealer av høy kvalitet ved nybygging og større rehabiliteringer	Legge funksjons- og arealprogrammet til grunn ved bygging og totalrehabilitering av barnehagebygg.
	Legge tomtens kvaliteter til grunn både for utforming av og å avgjøre størrelse på barnehagen.
	Involvere brukere av barnehagebygget, det vil si barn, foresatte og ansatte, i byggeprosjekter.
	Gi barnehager som skal inn i nye arealer veiledning og kompetanse til å ta i bruk arealene gjennom et pedagogisk utviklingsprogram.
	Etablere erstatningslokaler for barnehager under ombygging på ulike steder i kommunen.
	Vurdere transportbehovet for barnehager som skal flytte inn i erstatningslokaler
Sikre godkjente kommunale barnehagebygg	Vurdere etablering av hjertesoner rundt nye barnehager og ved store rehabiliteringer.
	Rehabiliterer/oppgrader kommunale barnehagene slik at de innfrir dagens myndighetskrav (inkl. helsevern godkjenning) og arealkapasiteten kan utnyttes fullt ut.
	Gjennomføre nødvendige moderniseringer til dagens standarder.
	Vurdere avvikling eller relokalisering der det ikke er hensiktsmessig å gjennomføre rehabilitering eller behovet for plasser ikke er til stedet.
Sikre sambruk og samlokalisering av offentlige tjenester	Vurdere sambruk og samlokalisering av kommunale tjenester når nye barnehager skal etableres.
	Tilrettelegge for at nye og totalrehabiliterte barnehager kan fungere som møteplass for nærmiljøet.

Tabell 5 - Oppsummering av tiltak til mål 1

Mål 2: Utforme helhetlig barnehagestruktur på kort og lang sikt

Strategi	Forslag til tiltak
Tilby barnehageplass der barnet bor	Sikre tilstrekkelig antall barnehageplasser.
	Bygge/utvide barnehager fortrinnsvis i skolekretser med underdekning.
	Vurdere søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager i samsvar med vedtatte retningslinjer.
Øke andel barn med barnehageplass	Tilby barnehageplass til alle barn i alderen 1-5 år som ønsker det
	Legge til grunn en dekningsgrad på 95 prosent på kort sikt
	Opprettholde noe overkapasitet for å sikre nok plasser ved økende etterspørsel etter barnehageplasser, og for å sikre erstatningsbarnehager
	Øke dekningsgraden til 100 prosent på lang sikt
Øke kommunal andel barnehageplasser	Bygge og utvide kommunale barnehager
	Vurdere overtakelse av drift av private barnehager eller oppkjøp av private tomter regulert til barnehage.
	Kommunal overtakelse av private barnehager på festetomter
	Gå i dialog med private barnehager om mulig overtakelse av private barnehager på festetomter når festeavtalene med kommunen utløper
Sikre tilstrekkelig antall barnehagetomter	Strategiske kjøp av tomter til barnehage
	Sikre barnehagetomt i nye utbyggings-områder i samsvar med føringer i kommuneplanens arealdel (KPA)

Tabell 6 - Oppsummering av tiltak til mål 2

Når ny plan, og nytt funksjons- og arealprogram er vedtatt, vil det nye programmet legges til grunn for den enkelte kommunale barnehage som skal bygges ny eller totalrehabiliteres. Endringer som gir økt areal, som for eksempel økt areal til garderober og personalfasiliteter, vil generere økte kostnader. Under bydelskapitlene og i oppsummeringstabell til slutt vil det komme frem hvilke tiltak som foreslås og om det er foreslått midler til tiltaket i handlings- og økonomiplanen eller om midler til tiltak må søkes innarbeidet i forbindelse med rullering av handlings- og økonomiplanen.

5. Utforming av kommunale barnehager og revidert funksjons- og arealprogram

5.1. Rom for lek og læring - utforming av gode barnehagearealer i kommunale barnehager i Bergen

Barnehager har over lang tid stort sett blitt bygget med avdelinger som barna har fast tilhørighet til. Som følge av dette er det flest avdelingsbarnehager i Bergen kommune i dag.

Fra begynnelsen av 2000-tallet har det gradvis skjedd et skifte i synet på hvordan gode leke- og oppholdsarealer kan utformes, slik at de bedre kan tilpasses ulike aktiviteter og endringer i barnegruppen. Etter føringer i *Barnehageplan for Bergen (2005-2010)* ble det i større grad lagt vekt på å bygge barnehagebygg med romløsninger som gir gode muligheter for samarbeid på tvers av barnegrupper og/eller avdelinger. Dette er fulgt opp gjennom funksjons- og arealprogram i både *Plan for barnehageutbygging 2012-2024* og *Barnehagebruksplan 2016-2030 «Rett bygg på rett sted til rett tid»*.

Bergen kommune har de siste årene oppnådd bydelsvis barnehagedekning, og i kombinasjon med lavere barnetall bygges det derfor færre nye barnehager enn tidligere. Det er imidlertid et stort behov for rehabilitering av eksisterende barnehagebygg i årene framover. Bergen kommune sine tanker om hvordan barnehager som skaper gode leke-, lærings- og utviklingsmuligheter for alle barn, skal bygges, fremkommer i funksjons- og arealprogrammet som er vedlegg til denne planen. Både nybygging og større rehabiliteringer av kommunale barnehager skal skje i tråd med funksjons- og arealprogrammet.

I perioden fra 2016 til 2022 har det blitt bygget eller rehabilitert ti barnehager, fire av disse i oppveksttun, etter Bergen kommune sitt funksjons- og arealprogram for denne perioden³. Det har også blitt bygget en rekke barnehager mellom 2004 og 2016 etter tidligere funksjons- og arealprogram. Noen oppveksttun er bygget etter et tilpasset program⁴.

Alle barnehageanlegg består av arealer inne og ute. Disse arealene skal ivareta de ulike funksjonene som barnehagene skal ha. Funksjons- og arealprogrammet gir en beskrivelse av hvilke funksjoner som skal ivaretas, og hvordan arealene skal utformes i forhold til dette. Disse arealene kan f.eks. være hjemmeområder med hovedrom, garderober og toalett/stellerom, fellesrom, kjøkken og personalfasiliteter. Hvorvidt disse ulike arealene inngår i barnas leke- og oppholdsareal (LOA) ⁵eller ikke, vises i tabellen *Barnehagens funksjoner og arealer*.

³ De nye eller totalrehabiliterte barnehagene er: Nattland oppveksttun barnehage, Møhlenpris oppveksttun barnehage og Skansemyren barnehage (2017); Leaparken barnehage, Minde barnehage, Vadmyra barnehage og Storetveit barnehage (2018); Nordnes oppveksttun barnehage og Kristianborg barnehage (2020); Kronstad oppveksttun (2022)

⁴ Barnehager som er utformet etter tidligere funksjons- og arealprogram er: Apeltun barnehage (2004), Øyjorden barnehage og Årstad brannstasjon barnehage (2008) Sollien barnehage og Valheim barnehage (2014) Solheimslien barnehage (2015) og Haugeveien barnehage (2016). Oppveksttun som er utformet etter tilpasset program er: Sælen oppveksttun barnehage (2007), Hop oppveksttun barnehage (2008), Gimle oppveksttun barnehage, Lyshovden oppveksttun barnehage og Løvås oppveksttun barnehage (2009), Trengereid oppveksttun barnehage (2012)

⁵ Barnehagemyndigheten skal ved godkjenningen fastsette barnas innendørs leke- og oppholdsareal (LOA). Arealberegningen ved fastsettelsen av leke- og oppholdsarealet skal ta utgangspunkt i de

Barnehagens funksjoner og arealer		Inkludert i leke- og oppholdsareal (LOA)	Ikke inkludert i leke- og oppholdsareal
Hovedrom i hjemmeområdet	Innearealer	X	
Fellesrom		X	
Samlingsrom		X	
Kjøkken		X	
Garderober			X
Korridor			X
Toalett/stellerom			X
Personalfasiliteter			X
Driftsarealer			X
Inngangsparti			X
Lekeareal	Utearealer	X	
Areal til soving		(X)*	(X)*
Lager / oppbevaring			X
Tilkomst / parkering			X
*Avsetting av areal til soving vurderes i hvert enkelt prosjekt			

Tabell 7 - Barnehagens funksjoner og arealer

Leke- og oppholdsarealer i barnehagene skal være egnet for barns allsidige lek og kunne benyttes av barna i hele åpningstiden. Leke- og oppholdsarealet i barnehagen skal være variert, samtidig som det ivaretar muligheter til å avgrense fysisk og skjerme lek og aktiviteter. Barnehagens leke- og oppholdsareal skal utformes slik at det er tilrettelagt for alle barn. Det skal ivareta at barn kan ha både rolig og mer aktiv lek, at barna kan utforske, delta på fellessamlinger, og oppleve gode situasjoner rundt måltider og hvile.

Leke- og oppholdsarealer i barnehager som er bygget etter Bergen kommune sitt funksjons- og arealprogram, inneholder rom av ulike størrelser, innenfor kategoriene hovedrom, fellesarealer og fellesrom. Selv om barnehagene er organisert med faste barnegrupper og fast personale, skal barnehagens organisering bidra til at barna, med støtte fra de ansatte, får utforske og bruke barnehagens ulike rom når barna selv er trygge nok til dette. Barna har da mulighet til å medvirke til hvem de ønsker å være med, og danne vennskap på tvers av barnegrupper. Sammenlignet med tradisjonelle avdelingsbarnehager har barnehager med hjemmeområder, fellesarealer og fellesrom mindre areal som tilhører en bestemt barnegruppe og flere arealer som alle gruppene kan bruke.

Hjemmeområdet er der en fast gruppe barn har sin tilhørighet. Gruppene kan bestå av små barn, store barn eller en kombinasjon. Lekearealet i hjemmeområdet, kalt hovedrom, skal være egnet for ulike aktiviteter, og gi mulighet for å samle de tilhørende barna. Hjemmeområdet utformes med et hovedrom som kan deles i to.

Fellesarealer og fellesrom kommer i tillegg til hjemmeområdene. Disse har varierende utforming og innredning for å ivareta ulike aktiviteter og interesser. Fellesrommene skal bidra til at barna

rommene som faktisk står til disposisjon for barnas aktiviteter. Dette gjelder for eksempel lekerom, grupperom og sove- og hvilerom. Veiledende norm for barns lekeareal inne er 4 kvadratmeter netto per barn over tre år og om lag 1/3 mer (ca. 5,3 kvadratmeter) per barn under tre år. Utearealet i barnehagen bør være om lag seks ganger så stort som leke- og oppholdsarealet inne.

kan medvirke og danne vennskap på tvers av hjemmeområdene når barna selv er klar for det. Fellesrommene skal ha ulik grad av koding. Koding av rom handler om i hvilken grad rommets utforming styrer hvilken lek eller aktivitet som skal foregå i rommet, og hvilken intensjon rommet har. Et rom som er sterkt kodet har tydelige forventninger om hva som skal eller bør skje i rommet. Rom med sterk koding kan bidra til å skape trygghet og forutsigbarhet ved at det signaliserer hvilken aktivitet som skal foregå. Et svakt kodet rom kan i større grad innby til kreativitet og improvisasjon, og kan inneholde ulike materialer som inviterer til ulike typer aktivitet. I tillegg til rommenes utforming påvirker materialer og leker i rommet hvordan barna opplever de ulike rommene.

For å oppnå godt samarbeid på tvers av barnegrupper og god utnyttelse av barnehagens arealer, er organiseringen av barnehagen av stor betydning. Dette gjelder også barnehager som ikke er bygget etter nyere funksjons- og arealprogram. Det finnes gode eksempler på forskjellig organisering av barnehager i ulike typer barnehagebygg.

Godt samarbeid og en bevisst organisering av barnehagen åpner for ulike aktiviteter på tvers av de faste barnegruppene og gir rom for å tilpasse aktivitetene til barnas interesser. Dette kan også bidra til at personalets kompetanse utnyttes på en god måte, f.eks. ved at de kan ha ansvar for ulike tema eller utviklingsarbeid som personalet tilrettelegger for barna. En slik organisering av barnehagehverdagen vil potensielt kunne gi barna et stort mangfold av leke- og læringsarenaer ved at man kan åpne for mange ulike aktiviteter for alle barn uavhengig av hvilket hjemmeområde de hører til.

Denne måten å utforme arealene på gir mulighet til å ha varierte gruppestørrelser og gir også rom for ulik alderssammensetning av barn fra år til år. Barnehagearealene skal kunne imøtekomme pedagogisk utvikling og endringer av pedagogisk praksis. Leke- og oppholdsarealene ivaretar muligheter for variasjon i leke- og læringsmiljøet, skjerming, trygghet og vennskap.

Utforming av barnehagebygg med fleksible arealer etter gjeldende funksjons- og arealprogram

Figur 1 skisserer hvordan et barnehagebygg etter gjeldende funksjons- og arealprogram kan utformes.

Barnas lekeareal inne består av flere **hjemmeområder** som er tilknyttet barnehagens **fellesarealer**. I fellesarealene er det **fellesrom** av ulike størrelser, bl.a. et stort **samlingsrom** som gir plass til fellesaktiviteter, fester og andre arrangement. Mens noen av fellesrommene er fast innredet etter et bestemt tema (f.eks. våtrom eller formingsrom), vil det være andre rom som skifter tema i løpet av barnehageåret eller mellom ulike barnehageår. Når det gjelder kjøkken, har barnehagen et hovedkjøkken og i tillegg to kjøkken som er tilknyttet to og to hjemmeområder og som hjemmeområdene deler på. Disse skal være tilrettelagt for barns medvirkning.

Arealer som ikke inngår i barnas lekeareal er inngangspartiet med garderobe, toaletter og stellerom og personalsonen. **Inngangspartiet** er barnehagens velskomsareal der barn og foresatte møter barnehagen hver dag. I **garderoben** oppbevares barnas yttertøy og sko og en del av arbeidstøyet til de ansatte. Den må ha god nok plass til at alt av yttertøy kan oppbevares på en ryddig måte og være innredet slik at den tillater tørking i tørkerom av vått tøy. Garderoben markerer skillet mellom skitten og ren sone i barnehagen. **Sanitære rom** (toaletter og stellerom) må være lett tilgjengelig fra alle hjemmeområder, og det skal også være toalett og stellerom i tilknytning til garderoben.

Personalfasiliteter inneholder pauserom, kontor til styreren, arbeidsplasser for personalet og møterom, samt garderobe, toaletter og dusj for de ansatte.

Et fullstendig funksjons- og arealprogram er vedlagt denne planen.

Figur 1 - Utforming av barnehagebygg etter gjeldende funksjons- og arealprogram

Proessen med å ta i bruk nye barnehageanlegg

Det kan virke som om det er ulik bevissthet og kompetanse i barnehagene om hvordan barnehagebyggene bør brukes for å utnytte mulighetene arealene gir. Dette underbygger viktigheten av at ansatte som skal inn i nye lokaler får veiledning og at det settes av tid til medvirkning, planlegging og kompetanseheving.

Å drive barnehager med hjemmeområder og fellesrom fordrer en annen organisering og drift i den enkelte barnehage enn i barnehager med tradisjonelle avdelinger. For at leke- og oppholdsarealene skal fungere etter intensjonene er det avgjørende at prosessen rundt medvirkning og kompetanseheving blir godt ivaretatt, og at styreren får god støtte av barnehageeier, spesielt i etableringsfasen. Under bygging eller større rehabiliteringer skal påvirkningsmuligheter for brukerne være til stede.

Medvirkningen i byggeprosesser for brukere av barnehagen sikres gjennom Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett (BBSI) sine retningslinjer. Disse fastsetter bl.a. at det skal oppnevnes byggprosjektgruppe for hvert større byggeprosjekt. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett er formell brukerrepresentant i byggprosjektgrupper, og skal tilrettelegge for barnehagens medvirkning i det enkelte prosjekt.

Formålet med brukergruppen er å bidra til å sikre brukermedvirkning på tjenestestedet og at nye lokaler tas i bruk på en god måte. Gruppen skal gi innspill til byggprosjektgruppen, og sikre dialog og medinnflytelse fra eget personale og rådsorgan.

Brukergruppen i barnehagen opprettes av styrer etter første møte i byggprosjektgruppen og følger byggprosjektet parallelt med byggprosjektgruppen. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett deltar i første møte i byggprosjektgruppen og ved behov. Brukergruppen ledes av styrer og består av enhetens ledergruppe, verneombud, tillitsvalgt og representant fra FAU. Påvirkningsmulighetene for brukerne skal være til stede gjennom hele byggprosjektet.

Bergen kommune har satt av 270 000 kr. i årlige midler til å tilby oppfølging av barnehager som skal flytte inn i nye lokaler. Ifølge erfaringsinnhentingene, som det redegjøres nærmere for senere i kapitlet, er barnehager bevisst sammenhengende mellom barnehagens leke- og læringsarealer, Barnehagebruksplan 2016-2030 og kvalitetsutviklingsplanen "Sammen for kvalitet – lek og læring". Det kan virke som om det er ulik bevissthet og kompetanse om hvordan barnehagebyggene bør brukes for å utnytte mulighetene arealene inviterer til. Det er avgjørende at ansatte som skal inn i nye lokaler får veiledning og at det settes av tid til planlegging og kompetanseheving.

5.2. Forskning om barnehagebygg, utearealer og barns lek og utvikling

[GoBaN](#) ("Gode barnehager for barn i Norge") (2012-2018) er Norges største longitudinelle forskningsprosjekt innen barnehagefeltet og undersøkte hvordan norske barnehager påvirker barnehagebarn, hva som karakteriserer en god barnehage og hvilke faktorer som påvirker barnas trivsel, måloppnåelse og utvikling. I prosjektrapporten [«Kvalitet i barnehagen»](#) (2020), vises blant annet til tidligere studier av strukturell kvalitet som sier at i store fleksible barnehager forholder personalet seg til mange barn i løpet av dagen, og organiseringen beskrives som en veksling mellom svært store til svært små grupper. Når gruppene har mange barn, og personalet har varierende kompetanse og erfaringer, finner en at strukturering av dagen og aktivitetene får stor oppmerksomhet. Dette kan bidra til at barna får færre muligheter til innflytelse på egen hverdag.

I studien ["Alt henger sammen – Hverdagslogistikk og små barns muligheter for tilhørighet i barnehagen"](#) er det satt søkelys på sammenhenger mellom barnehagens organisering og små barns barnehagehverdag. Studien viser at det i store fleksible barnehager, i denne studien forstått som sone/baseorganiserte barnehager med over 60 barn, med areal til felles bruk og spesialrom, kreves høy grad av organisering og logistikk for å kunne å gi de yngste barna

tilstrekkelig forutsigbarhet i barnehagehverdagen. Personalet i studien gir uttrykk for at vellykket organisering forutsetter tydelige rutiner og klare avtaler om bruk av lokalet og en fastlagt «timeplan». Videre framheves viktigheten av å ha evne og vilje til fleksibilitet og samarbeid for at dagen skal gli så friksjonsfritt som mulig. Samtidig understreker informantene at store barnehager også representerer mange muligheter, som spesialrom og variert kompetanse hos de ansatte.

Studien viser videre at det kan være flere forflytninger og noe mindre forutsigbarhet i barnas hverdag i større barnehager med fellesrom, sammenlignet med mer tradisjonelle avdelingsbarnehager. I tillegg kan de yngste barnas mulighet for å etablere steder i barnehagen som er «deres», forstyrres. Dette vil være forhold som det er viktig at personalet tar hensyn til i barnehagehverdagen. Samtidig vurderer informantene som har deltatt i studien at barn i store barnehager i det store og hele har det bra.

Prosjektet [EnCompetence](#) (2017-2021) er et samarbeidsprosjekt som har som overordnet mål å undersøke hvordan barn interagerer med og bruker ute- og innemiljøet rundt seg i lek og aktivitet, og hvordan miljøet bidrar til å fremme lek, læring og psykososial og fysisk helse. Hovedresultatene i prosjektet bekrefter at gjennom å jobbe med det fysiske miljøet i barnehagen, ved å utvikle gode lekesoner både ute og inne, styrkes barnas muligheter for lek.

I 2019 kom rapporten «[Uteområder i barnehager og skoler - Hvordan sikre kvalitet i utformingen?](#)» fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Formålet med rapporten var å presentere oppdatert kunnskap som skulle kunne ut i nye anbefalinger for innholdskvalitet og arealstørrelse i uteområder i skoler og barnehager. I en av delstudiene ble det presentert et sammendrag av resultater fra internasjonal forskning på feltet, med en oppsummering av hvilke forhold som ligger til grunn for at uteområdene i barnehager bidrar til barns helse og utvikling. Forskningen viste at naturinnslag, variert terreng og vegetasjon fremmer egenorganisert lek og styrker motoriske ferdigheter, og gir samtidig beskyttelse mot uønsket UV-stråling. Videre at varierte, åpne arealer, gjerne med asfalt eller gress, bidrar til økt fysisk aktivitetsnivå. Lekeapparater er også viktige, men bidrar ofte på annen måte enn det som var tiltenkt. For eksempel brukes husker i rollelek. Apparater som kun har én type bruk kan ha nyhetens interesse for de yngste, men ikke for de eldre barna. Når det gjelder størrelsen på uteområdene slår rapporten fast at det er lite kunnskap om sammenhengen mellom arealstørrelser og barnehagebarns helse og trivsel.

["Bevegelsesglede i barnehagen"](#) er en studie av tre til femåringers trivsel, involvering og fysiske aktivitet i barnehagens utemiljø. Studien viser at kvaliteten på barnehagens ute- og nærmiljø har betydning for tre til femåringers fysiske aktivitetsnivå. Blant annet vil egenskaper og funksjoner ved utemiljøet som inviterer til variert lek, sosiale forbindelser, sansestimulering og handlefrihet på store bevegelsesflater bidra positivt til tre til femåringers aktivitetsnivå. Studien viser også at det fysiske aktivitetsnivået ble høyere når barnehagene var på tur i nærmiljøet. Turer i nærmiljøet skaper entusiasme, positive følelser og motivasjon samtidig som det gir barna økt motorisk aktivitet. Med dette som bakteppe kan en tenke at barnehager med naturlig variert og kupert utemiljø er positivt for barns fysiske utvikling og for fellesskapsfølelse og relasjoner.

5.3. Justeringer i funksjons- og arealprogram

Det finnes nasjonale føringer og lover som stiller krav til hvordan barnehager skal bygges og rehabiliteres, både når det gjelder arealnormer, universell utforming og miljøkrav som sikrer at barnehagen kan driftes på en trygg og effektiv måte i tråd med barnehagens formål og innhold, rammeplan for barnehagen og virksomhetens egne føringer.

Universell utforming skal være en gjennomgående kvalitet ved arealene i barnehagene, og en premiss ved planlegging av arealene slik at barnehagene kan møte mangfold og variasjon i behov hos brukerne. Barnehagene skal bidra til å gi barna et likeverdig tilbud og nærmiljøet et anlegg som kan brukes av alle utenom barnehagens åpningstid.

Universell utforming i barnehage, kan handle om flere forhold: bygningsmasse og uteområde, men også pedagogikk, digitale verktøy og læringsressurser.

Bergen kommune sitt funksjons- og arealprogram skal gi føringer for utforming av barnehagebygg slik at disse gir mulighet for allsidig lek og læring i trygge og gode arealer. Det er et krav at barnehager legger til rette for et mangfold av aktiviteter, og gode leke-, lærings- og utviklingsmuligheter for alle barn i barnehagealder ligger til grunn for programmet. Funksjons- og arealprogrammet skal også ivareta gode arbeidsforhold for personalet. Funksjons- og arealprogrammet baserer seg på kunnskap og erfaringer om hvilke funksjoner og arealer som fungerer bra i barnehagene, i tillegg til føringer gitt gjennom lovverk og bestemmelser. Funksjons- og arealprogrammet skal også angi hvilke funksjoner barnehagene skal ha og hvilke arealrammer som skal gjelde for disse. Bergen kommune sitt funksjons- og arealprogram er retningsgivende ved bygging av nye barnehager og, så langt det lar seg gjøre, ved totalrehabilitering av barnehager. Det er også veiledende ved mindre rehabiliteringer.

Dette kapittelet gir en oversikt over de viktigste elementene og endringer i Bergen kommune sitt funksjons- og arealprogram for barnehager, samt en tabell over arealstørrelse for de ulike funksjonene. Et fullstendig funksjons- og arealprogram følger som vedlegg til denne planen.

Funksjons- og arealprogrammet skal gi en detaljert beskrivelse av alle ulike funksjoner som barnehagen skal ha, og hvordan arealene skal utformes. I tillegg skal sammenheng og avhengighet mellom ulike funksjoner beskrives, hvordan de bør ligge i forhold til hverandre og hvilke arealrammer som skal gjelde.

Overordnede føringer i funksjons- og arealprogrammet

Det er spesielt følgende elementer ved barnehager barnas uteområde som nå har fått større plass i funksjons- og arealprogrammet:

- Lover og forskrifter
- Universell utforming
- Godkjenning av barnehager
- Digitale verktøy
- Soneinndeling og adgangskontroll
- Bygningsmessige kvaliteter på inne- og utearealer
- Sikkerhet og beredskap
- Natur og miljøbevissthet
- Vern og ombruk av barnehageanlegg

Barnehagen som møteplass i nærmiljøet

Sambruk av barnehager er lenge blitt forstått først og fremst med fokus på at tomten og utearealer skal være tilgjengelig og attraktivt for fritidsbruk av nærmiljøet etter barnehagens åpningstid. Det skrives også at kommunedelens samfunnsplan gir føringer for at kommunale aktører skal samarbeide for at offentlige tilbud som barnehage, skole, idrett, kultur, helse og omsorg, grønt og lokaler for religiøse formål skal samlokaliseres og dele fasiliteter der det er mulig. I skolebruksplan for Bergen 2021-2030 fremheves det at skoleanleggene i Bergen i enda større grad skal tilrettelegges som gode, sosialt bærekraftige og inkluderende møteplasser for nærmiljøet, der alle er velkomne som aktive deltakere i fellesskapet. Målet er at skoleanleggene skal utvikles til å bli et hjerte i nærmiljøet.

Barnehager utgjør en viktig sosial møteplass der folk kan treffes og knytte kontakter i nærmiljøet, og vil kunne fungere som nærmiljøanlegg som kan benyttes av nærmiljøet utenfor barnehagens åpningstider. For å være en inkluderende møteplass vil det være positivt for nærmiljøet at nye barnehager tilrettelegges for utlån. Det er en viktig endring i Bergen kommune sitt funksjons- og

arealprogram at det i nye barnehager eller ved store rehabiliteringer skal legges til rette for utlån på en måte som er enkel å forvalte og forsvarlig fra et sikkerhetsmessig perspektiv.

Barnas leke- og oppholdsareal ute

Barns opphold i barnehager utgjør en stor del av barnas hverdagsliv, og utetiden i barnehagen er en sentral del. Uteområdene har betydning for fysisk aktivitet, motorisk utvikling, lek, læring og vennskap. Det bevares, gjenskapes og/eller opparbeides naturlige underlag og vegetasjon i barnas lekearealer ute der det er mulig.

Barnehagens uteområde skal opparbeides for å gi inspirerende og utfordrende muligheter for alle barn, samtidig som de må gi trygge omgivelser for alle aldersgrupper. Uteområdet skal være en forlengelse av lærings- og aktivitetsområdene som barnehagebygget byr på innendørs. Et viktig prinsipp er at uteområdet skal være tilgjengelig for alle barn uavhengig av alder og funksjonsnivå. For at barna skal kunne utvikle sine motoriske og sosiale ferdigheter bør det inneholde muligheter for å ake, skli, klatre, disse, sykle, dyrke og høste, og gi muligheter for balanse- og ballaktiviteter. Uteområdet bør ha sitteplasser til måltider, forming og samlinger, og skjærme for vind, sol og nedbør.

Uteområdet skal utformes med tanke på å forebygge mobbing.

Uteområdene skal gi muligheter for ulike typer aktivitet. Det er viktig å utforme utearealer med tanke på ulike årstider, og for at barn skal kunne påvirke, skape lekeområder..

Det reviderte funksjons- og arealprogram slik som det foreligger som vedlegg til denne planen, inneholder, sammenlignet med tidligere funksjons- og arealprogrammer, en mer detaljert beskrivelse av hvordan barnas leke- og oppholdsareal ute skal utformes.

Det er spesielt følgende elementer ved barnehagenes uteområde som nå har fått større plass i funksjons- og arealprogrammet.

Størrelse på barnas lekeareal ute

Størrelsen på barnehagenes lekeareal ute ved nybygging og totalrehabilitering følger barnehagelovens veiledende norm som tilsier at utearealet i barnehagen skal være om lag seks ganger så stort som leke- og oppholdsarealet inne. I noen barnehager, spesielt i sentrumsnære bydeler med særlige utfordringer områder, er det vanskelig å finne store nok egnede arealer. Der barnehagens eget uteområde ikke er stort nok benyttes tilleggsarealer i nærmiljøet. Det kan være en annen lekeplass eller parker og naturområder i nærheten av barnehagen. Barnehagene kan da, gjennom faste turplaner eller egne friluftsgreper, sikre at barna har tilgjengelige store nok, utfordrende og trygge lekemuligheter for alle aldersgrupper. Den tidligere nevnte NMBU-rapporten anbefaler at for små uteområder bør kompenseres ved å høyne innholdskvaliteten. Rapporten anbefaler en rekke krav til tilleggsarealer for barnehager, og skriver også at bruken av tilleggsarealer som kompenserende tiltak for små uteområder stiller krav til organisering.

Funksjons- og arealprogrammet legger opp til at Barnehagelovens veiledende norm for utearealer legges til grunn ved bygging, ombygging i kommunale barnehager.

Plan for bruk av områder i nærmiljøet må godkjennes av godkjenningmyndigheter. Bergen kommune sitt funksjons- og arealprogram skal definere hva som kjennetegner et uteområde av god kvalitet. Når en barnehage får et mindre uteområde enn anbefalt er det ekstra viktig at området legger til rette for varierte aktiviteter for barna. I sentrumsnære bydeler med særlige utfordringer har ofte barnehagen mindre innslag av natur og ulendt terreng, og det bør derfor tilstrebes spesielt. Eksempler kan være å lage nivåforskjeller, og opparbeide grønne områder med gress og busker.

Utforming av barnas lekeareal ute og basismøblering av uteområdet

Opphold i barnehagen utgjør en stor del av barnas hverdagsliv, der utetiden inngår som en sentral del. Først og fremst er uteområdene barnas fristed og en arena for lek, men de har også betydning for fysisk aktivitet og motorisk utvikling. I innspillsmøtet og erfaringsinnhentingene har det kommet mange tilbakemeldinger om utformingen av barnas lekeareal ute og forslag til hvordan disse kan utformes på en bedre måte. Tilbakemeldingene omfatter bl.a.

- Ønsker om mer utstrakt bruk av naturlige materialer på uteområdene
- Gode soneinndelinger som ivaretar muligheter for skjerming av de yngste barna og andre barn med behov for dette, og som gir mulighet for lek uten unødvendige forstyrrelser
- Muligheter for skjerming mot vær og vind
- Plasseringen av lekeapparater ut ifra vurderinger knyttet til både risiko og vedlikehold av apparatene.

Uteområder skal utformes med tanke på å forebygge mobbing. Uteområdene skal ivareta fellesskap og skape rom for skjermet lek, men samtidig gi mulighet for innsyn. Espalier og busker kan være egnet.

Behovet for gode, allsidige uteområder med naturinnslag og mulighet for mangfoldige aktiviteter bekreftes gjennom barna sine tilbakemeldinger og voksnes observasjoner. Barna forteller at de liker å være i skogen, på dissene og sykle. Klatring i trær og terreng, balansering og hopping er aktiviteter som er godt likt, og noen barn ønsker seg større klatrestativ eller en klatrevegg. Den store betydningen av natur på uteområde kommer også frem gjennom barnas tilbakemelding om at de liker å grave i jord, lete etter småkryp og leke i sølepytter.

Bystyret ber i en merknad at ved etablering av barnehager med naturområder må det være høyt fokus på universell utforming og inkludering slik at så mange barn som mulig kan bruke så stor del som mulig av uteområdet (merknad 1).

Lekearealet ute skal være tilrettelagt for lek hele året. Utformingen av lekearealet må derfor stimulere til rollelek, fysisk aktivitet og egenorganisert lek over tid. Det tilrettelegges for lek med vann og sand, å skli, klatre og å gylle, sykling, ballspill, rollelek og dyrking av blomster og grønnsaker. Det er benker og bord i ulike størrelser og høyder for barn og voksne, til blant annet å spise og ha finmotoriske aktiviteter ved.

Barns læring av grunnleggende motoriske bevegelser som innebærer å krype, krabbe, sitte, reise seg, stå, gå, løpe, hoppe, hinke, klatre kaste, ake og lignende ivaretas på uteområdene.

I funksjons- og arealprogrammet er det en betydelig mer detaljert beskrivelse av hvilke egenskaper uteområdet skal ha og hvordan det skal innredes.

Bystyret vedtok også en merknad som sier at utvalget etterlyser omtale i funksjons- og arealprogrammet av minst et universelt utformet lekeapparat (f.eks. karusell) som gir mulighet for alle rullestolbrukere (både voksne og barn) sin deltakelse i lek. Dette er tidligere vedtatt for alle nye og rehabiliterte lekeplasser i Bergen. I funksjons- og arealprogrammet for barnehager er det gjort endringer i beskrivelse av flere lekeapparater slik at disse skal ivareta universell utforming (merknad 8).

Soving i barnehagen

I mange barnehager foregår soving ute i vogn, og det brukes ofte deler av barnas lekeareal til dette. I medvirkningsprosessen til denne planen kom det frem at gode løsninger for å skjerme barn som sover ute i vogn og muligheter til å organisere utesoving på, er viktig for de ansatte i barnehagen. For at soving i barnehagen kan skje under trygge forhold og i tråd med effektiv drift

av barnehagen, gir det reviderte funksjons- og arealprogrammet alternative beskrivelser av hvordan det skal tilrettelegges for dette i kommunale barnehager.

Tomt og uteareal som ikke inngår i barnas leke- og oppholdsareal

Kategorien tomt og utearealer omfatter selve tomten, avkjørsel og parkering og barnas lekearealer ute.

Utomhusarealene til barnehagen deles i to adskilte soner. Den ene er barnas leke- og oppholdsareal, eventuelt med mulighet for utesoving, og den andre sonen inneholder utetoaletter og areal for drifts- og trafikkfunksjoner. I den sistnevnte inngår blant annet tilkomstveier for fotgjengere, sykler og biler, parkering, varelevering og avfallshåndtering. Utearealene som inngår i barnas leke- og oppholdsareal beskrives i eget avsnitt 4.4.2.

Sykkelparkering

Sykling i hverdagen må bli mer attraktivt for både ansatte, barn og foreldre, for å nå Bergen kommune sitt mål om mindre bruk av bil. I sammenheng med barnehagebygg vil god sykkelinfrastruktur støtte opp under dette målet. God og trygg sykkelparkering vil være en viktig faktor som sender positive signaler til syklende og som motiverer til å ta i bruk sykkel. Det reviderte funksjons- og arealprogrammet presiserer derfor krav til sykkelparkering ved nybygg eller store rehabiliteringer av eksisterende barnehager.

Innearealer som inngår i leke- og oppholdsarealer

Innearealer som inngår i leke- og oppholdsareal omfatter hovedrom, fellesrom, samlingsrom og kjøkken, og er det arealet som står til disposisjon for barnas aktiviteter. Arealet skal være egnet for barns lek og kunne benyttes i hele barnehagens åpningstid. Beskrivelsen av innearealer i funksjons- og arealprogram tar utgangspunkt i en barnehage med inntil 90 barnehageplasser for barn i alderen 3-5 år.⁶

Sammen med arkitekturen skal kontakten med utearealene bidra til å stimulere til lek, læring, kreativitet og samhandling. Nisjer og "bokser" innlemmet i vegger og vinduer kan f.eks. danne små spennende leke- og læringsarenaer for samhandling.

I rommene skal barna kunne utfolde seg, bruke kreativiteten og leke variert.

Fellesrommene skal legge til rette for lek og varierte aktiviteter. Interiør, inventar og barnehagens organiseringer skal motivere og fremme praksis i samsvar med rammeplanens målsetninger og fagområder.

Gjennomgående kvaliteter i kommunale barnehagebygg

Inn- og utsyn som gjennomgående kvalitet

Barnehagebygg skal bidra til trygge omgivelser for barna, og ha både åpne og mer skjermete områder. Selv om det også skal tilrettelegges for uforstyrrete aktiviteter, er det nødvendig at personalet har oversikt over og innsikt i hva som foregår der barna er. Dette for å unngå risiko for skader eller andre uønskede hendelser. Muligheten til inn- og utsyn skal derfor inngå som en gjennomgående kvalitet i barnehagen, både mellom rom inne i barnehagen og mellom barnehagens rom inne og ute. Løsninger med glassfelt i dører og større eller mindre glassfelt mellom rom eller i gulv mellom etasjer, er blant mulighetene. Graden av inn- og utsyn skal

⁶ Det er ulike arealnормer for aldersgruppene i barnehagen, der det beregnes 5,3 m² for 1 – 2-åringer og 4 m² og arealnормen for 3 – 6-åringer. Barnehagene står fritt til å fordele tilgjengelig areal mellom barn i de ulike aldersgruppene, og antallet barnehageplasser vil derfor kunne variere noe avhengig av alderssammensetningen i barnegruppen. Plass til 18 barn i et hjemmeområde vil derfor i realiteten tilsvare færre barn, avhengig av aldersfordelingen.

vurderes ut fra formålet som det skal ivareta på de ulike stedene i barnehagen. Forebygging av mobbing og et oversiktlig bygg med inn- og utsyn, samt hensyn til barns integritet og behov for skjerming må ivaretas i vurdering av graden av inn- og utsyn. Personalet skal kunne følge med på hvordan barna har det ved å observere og være deltagende i lek.

Bærekraft og ombruk

Kommunedelens arealplan Bergen 2030 setter klimautfordringer tydelig på agendaen for Bergen kommune sitt virke bl.a. ved å beskrive nødvendigheten for å redusere klimagassutslipp med 50 prosent innen 2030. Bergen kommune skal derfor sørge for at byutvikling, samt bygging og vedlikehold av bygg og infrastruktur, skjer på en miljøvennlig måte. I sammenheng med nybygging og rehabilitering av barnehager er spesielt satsningen på miljøvennlig arkitektur og ombruk og rehabilitering av inventar av stor betydning.

Støyforebyggende utforming

Barnehager er arealer med en potensielt høy støybelastning for både ansatte og barn. Støymålinger foretatt av bedriftshelsetjenesten i Bergen kommune i tidsrommet 2007-2010 i de kommunale barnehagene, og videre målinger i til sammen 40 kommunale barnehager, avdekket at lydnivået var så høyt at det kunne oppleves som belastende å jobbe i barnehage.

Det reviderte funksjons- og arealprogrammet legger Bergen kommune sin administrative handlingsplan for støyreduserende tiltak i barnehagen til grunn for å sikre et godt arbeidsmiljø som er forenlig med god helse, godt miljø og god sikkerhet for både barn og voksne.

Digitale verktøy

Digitale verktøy er for eksempel ulike typer datamaskiner og nettbrett, interaktive skjermer, kamera, utstyr til programmering og utstyr til annen digital produksjon. *Digitale ressurser* er det digitale innholdet som brukes sammen med barna, både nettbaserte løsninger og programvare/apper som må lastes ned og installeres.

Barns lek i dagens samfunn er en blanding av teknologi, ulike leker og tradisjonell lek, og for barna er den digitale leken like ekte som tradisjonell lek. De ansatte i barnehagen anerkjenner og verdsetter denne og de må selv ha kunnskap som støtter og hjelper barn når de utforsker, skaper, leker og lærer med teknologien

I [Plan for Smart oppvekst i Bergen](#) kommer det frem at barnehagene skal sikres lettere tilgang til applikasjoner for nettbrett. Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett vil være ansvarlig for innkjøp, oppsetting av brukerkontoer, drift og vedlikehold, og det vil også bli etablert et bibliotek med relevante apper. Bergen kommune sørger for at kurs og opplæring er tilgjengelig slik at ansatte har nødvendig kompetanse i forhold til digitale verktøy.

Et godt arbeidsmiljø er en forutsetning for å kunne skape et godt leke- og læringsmiljø for barna i barnehagen. Personalarealene må derfor utformes slik at samarbeid, læring og utvikling i personalgruppen blir godt ivaretatt.

Kunst og utsmykking

Kunst og utsmykning av barnehagebyggene har en estetisk effekt, men kan også bidra til relasjonsbygging, refleksjon og læring. Alle nye barnehager eller totalrehabiliterte barnehager skal ha kunstnerisk utsmykning med både profesjonell kunst og brukernes produksjon. Utsmykking av barnehagene skal være med på å speile og styrke barnehagens og stedets identitet.

Ny definisjon av hjemmeområder og fellesområder i barnehagen

Det reviderte funksjons- og arealprogrammet inneholder en endret definisjon av hjemmeområder og fellesområder i barnehagen.

Hjemmeområdene i barnehagen skal være faste rom for barna som de føler tilhørighet til, og som skal danne utgangspunktet for deres videre utforskning av fellesarealene i barnehagen. Ut ifra denne intensjonen er det hensiktsmessig å også se rom som dekker funksjoner som av- og påklledning og personlig stell i tettere sammenheng med hjemmeområdet enn det har blitt gjort før. Begrepet *hjemmeområde* utvides slik at ikke bare barnegruppens faste lekeareal kalles for hjemmeområde, men også hovedrom, garderobe og toalett/stellerom. En slik definisjon vil føre til at en barnegruppens hjemmeområde består av både arealer som teller inn i barnas leke- og oppholdsareal (hovedrom) og arealer som ikke regnes med i barnas leke- og oppholdsareal (garderobe og toalett/stellerom).

Hjemmeområde

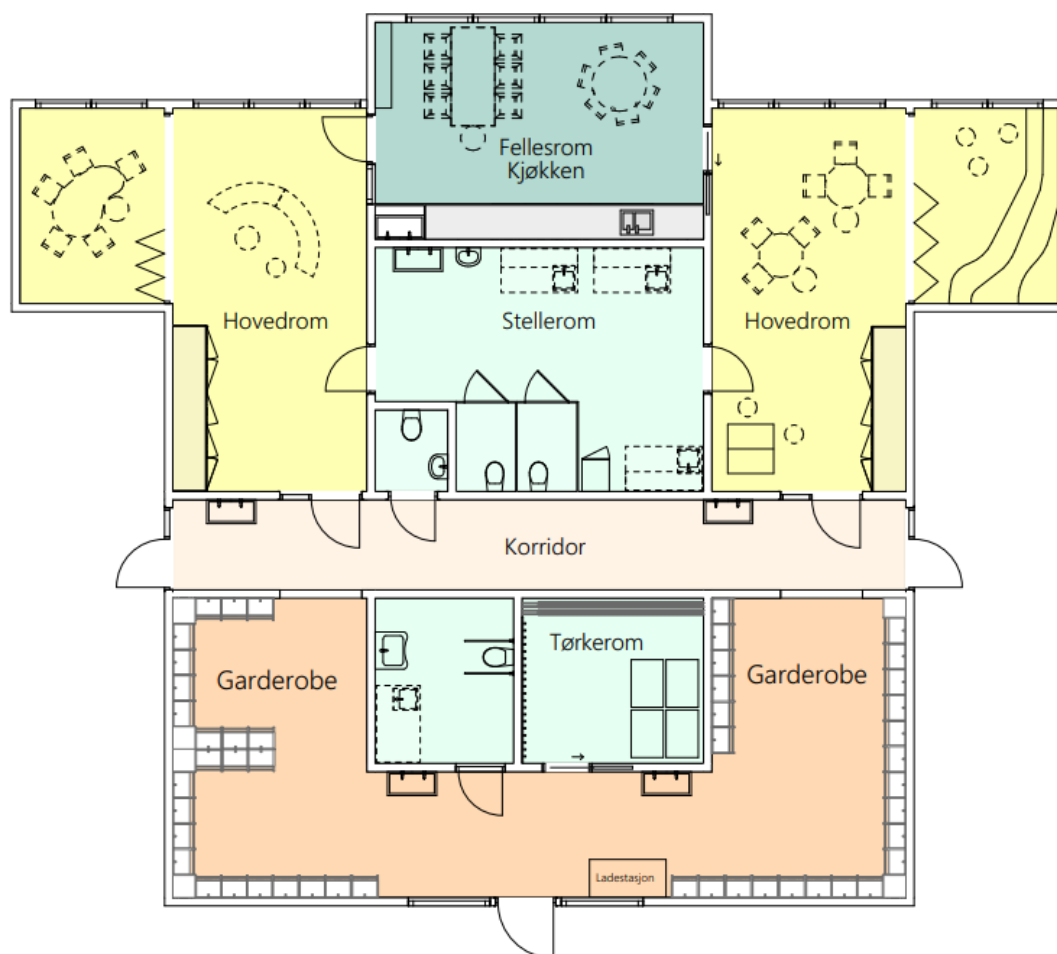
Hjemmeområdet er området som en barnegruppe har sin faste tilhørighet til. Det består av hovedrom, garderobe, toalett/stellerom som definert innledningsvis i dette avsnittet. Hjemmeområdet har en nøkkelfunksjon som kan bidra til å skape trygghet og felleskap i barnegruppen.

Det er viktig at hovedrommet er godt egnet til ulike aktiviteter i barnehagehverdagen, og at ulike aktiviteter kan foregå parallelt. Flere av barnehagene har gitt tydelige tilbakemeldinger om at det er behov for flere rom som gjør det mulig å skjerme barn som har behov for dette, eller dele barnegruppen over kortere eller lengre perioder. Dette kan f.eks. dreie seg om at barnegruppen ønsker roligere aktiviteter eller at det i forbindelse med tilvenningsfase på høsten vil være hensiktsmessig med mindre barnegrupper. Funksjons- og arealprogrammet legger derfor opp til at hjemmeområder utformes med to hovedrom eller ett stort hovedrom med mulighet for å kunne dele dette i to ved hjelp av tofløyet dør, skyvedør eller lignende.

For at barnehagebygget skal støtte godt opp under intensjonen om samarbeid på tvers av barnegruppene, skal hjemmeområdene ligge i tilknytning til hverandre, og kunne åpnes mot hverandre. Dette vil gi bygget flere bruksmuligheter, f.eks. når det er færre barn og mindre bemanning tidlig på morgenen og mot slutten av barnehagedagen. To barnegrupper skal dele inngangsparti, garderobe, tørkerom, kjøkken og toalett/stellerom. Et annet alternativ er at hvert hjemmeområde kan ha eget toalett/stellerom.

Funksjons- og arealprogrammet inneholder også en detaljert beskrivelse av hvordan hjemmeområdet skal møbleres.

Figur 2 er et veiledende forslag på hvordan et hjemmeområde kan utformes.

Figur 2 - Skisse over hjemmeområde etter revidert funksjons- og arealprogram

Fellesarealer

Tilbakemeldingen fra barnehagene er at fellesrom fungerer godt etter intensjonen. De fleste barnehagene har funnet gode løsninger for innredning av fellesrommene, endringer i innredningen og bruk av fellesrommene slik at de kan tilpasses barnehagens behov til enhver tid. Barnehagene sier at det er ønskelig med rom som har ulik grad av koding, der flest rom er svakt kodet. Dette gir bedre muligheter til å variere rommets innredning og invitere til ulike typer lek. Barnehagene sier at de foretrekker flere mindre rom fordi dette gir bedre muligheter til å legge opp til forskjellige aktiviteter som kan gi barna varierte erfaringer for barna.

Brukerne av at barnehagebyggene er tydelig på at det er et behov for rom som gir mulighet til aktiv lek og allsidig bevegelse også inne, og at innearealene bør tilrettelegges lek som løping, klatring og rulling for å styrke barns behov for bevegelse og fysisk utfoldelse uten at aktiviteten i andre arealer forstyrres. Barna som har bidratt i erfaringsinnhenting, bekrefter at klatring og annen fysisk aktiv lek som å rutsje, hoppe og bygge med puter er populære også inne i barnehagen, og at det grovmotoriske rommet i barnehagen er godt likt der det finnes. Barna ønsker at det hadde vært lov å løpe inne. Andre aktiviteter som barna nevner at de liker å gjøre i fellesrommene, er å leke i kjøkkenkroken, og å danse og hoppe til musikk og diskolys sammen med de voksne.

Det reviderte funksjons- og arealprogrammet beskriver detaljert hvilke føringer som gjelder for utformingen av fellesrom, og at det skal bygges samlingsrom, som også kan benyttes som utlånsdel utenom barnehagens åpningstid, i nye barnehager eller ved omfattende rehabiliteringer.

Kjøkken

Kjøkkenet utgjør en viktig pedagogisk funksjon i barnehagen i sammenheng med matlaging og måltidene. Det er en læringsarena for barn der de kan hjelpe til med forberedelse av, og rydding og vasking etter måltidene. Kjøkkenet kan også brukes til en rekke andre aktiviteter i barnehagehverdagen, som formingsaktiviteter m.m. Det viser seg at mange kjøkken ikke er godt nok tilrettelagt for at barna kan medvirke på en god måte, og brukerne uttrykker et behov for pedagogisk kjøkken som tilrettelegger for barnas medvirkning og samspill mellom barna og mellom barn og voksne.

Det reviderte funksjons- og arealprogrammet gir en mer detaljert beskrivelse av hvordan kjøkken i barnehager skal være utformet.

Innearealer som ikke inngår i leke- og oppholdsarealer

Innearealene som ikke inngår i barnas leke- og oppholdsarealer er inngangsparti, garderobe, toalett/stellerom, kommunikasjonsarealer, lager og personal- og administrasjonsarealer.

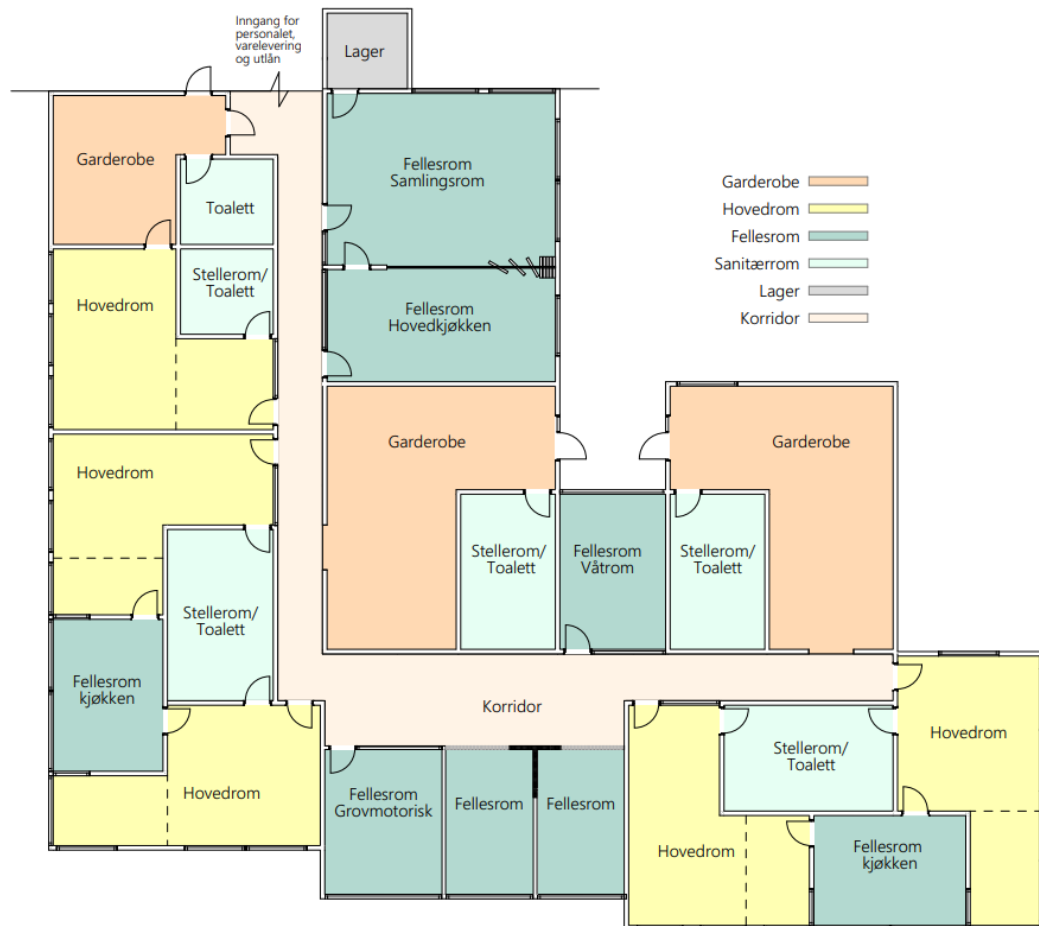
Funksjons- og arealprogrammet som er vedlagt denne planen inneholder endringer som gjelder innearealer som ikke inngår i barnas leke- og oppholdsareal.

Endringer knyttet til områdene inngangsparti og garderober gir større og flere garderober. Dette gir en bedre mulighet til å skjerme barn som trenger det, samt å sikre at krav til miljørettet helsevern kan ivaretas. Garderobenes økte størrelse, samt tørkerom gir en god funksjonalitet og øker barns mulighet for medvirkning, orden og oversikt. Ved å ha flere garderober øker muligheten for nærhet til hjemmeområdene gir en god funksjonalitet i hverdagen og at orden og renhold enklere kan opprettholdes.

Det er knyttet viktige omsorgsoppgaver til de toalett/stellerom i barnehagen. Det reviderte funksjons- og arealprogrammet legger derfor opp til at toalett/stellerom er utformet på en måte som gjør det enkelt og mer ergonomisk å gi hjelp til barna i situasjoner rundt toalettbesøk og stell.

Det reviderte funksjons- og arealprogrammet inneholder også endringer knyttet til hvordan personalfasilitetene skal være utformet slik at en kan ivareta et inkluderende arbeidsmiljø og gode betingelser for et profesjonelt preget av samarbeid, læring og utvikling.

Under er en skisse av hele barnehagebygget med arealer som inngår og ikke inngår i barnas leke- og oppholdsareal

Figur 3 Utforming av barnehagebygg etter revidert funksjons- og arealprogram

5.4. Justert arealprogram for barnehager

	Arealprogram for barnehager med inntil 80 barn fra forrige planperiode	Areal	Forslag til justert arealprogram for barnehager med inntil 90 barn	Areal
Tomt og utearealer			1. Gjeldende norm for utearealer 2. Kvalitetskrav til alternative arealer der normen ikke kan oppfylles	6 x 360 m ² = 2160 m ²
Sum				2160 m ²
Arealer som inngår i leke- og oppholdsarealer	5 hjemmeområder	150 m ²	35 m ² x 5 hjemmeområder fast inventar skal være trukket fra 18 barn x 5 hjemmeområder	175 m ²
	Fellesarealer med rom i ulike størrelser	210 m ²	1 rom på 45 m ² – samlingsrom 1 rom på 30 m ² – hovedkjøkken 2 rom på 20 m ² - kjøkken 2 rom på 20 m ² - 2 rom på 15 m ² -	185 m ²
	Sum	360 m ²		360 m ² *
Andre driftsarealer	Garderobe barn 2x25 m ² og ansattes arbeidsyttertøy 4 m ²	54 m ²	To garderober med 2 x 18 garderobeplasser og en garderobe med 1 x 18 garderobeplasser + egen personalinngang 1,5 m ² per barn x 90 barnehageplasser	135 m ²
	Toaletter og stellerom	35 m ²	Fem stellerom med toaletter 50 m ² tilknyttet hjemmeområdene Tre stellerom tilknyttet garderobe	80 m ²
	Lager	35 m ²	10 m ² per hjemmeområde 20 m ² felles lager for oppbevaring av leker og utstyr og pedagogisk materiale	70 m ²
	Vaskerom og lager	10 m ²	Til vaskemaskin og tørketrommel samt skap til oppbevaring lagerplass til vaskemidler og toalettpapir. Rommet kan også deles i to rom vaskerom og et lager	20 m ²
	Renhold og lager	10 m ²	Renholdsentral EBE standardkrav	10 m ²

	Personal-fasiliteter	Kontor til styrer	10 m ²	Kontor og møterom styrer	15 m ²
		Arbeidsplasser og møterom	30 m ²	Arbeidsplasser ansatte samt samhandlingsrom 6m ² beregnet ut fra antall pedagoger. Eksempelvis 9 pedagoger blir 45 m ²	54 m ²
		Garderobe, toalett og dusj	40 m ²	Garderober ansatte Garderoben skal være i henhold til arbeidsplassforskriften Garderoben/e skal har dusj og toaletter	45 m ²
		Møterom	12 m ²	To mindre møterom	25 m ²
				Ett stort møterom	20 m ²
				Hvilerom ansatte	8 m ²
				IKT-rom/tele- og datasentral	5 m ²
				Kopiroom for kopimaskin, oppbevaring av kontormateriell	8 m ²
				Driftsverksted og -lager	20 m ²
	Sum personalfasiliteter	120 m ²	Sum	200 m ²	
Sum	Andre driftsarealer	269 m ²		315 m ²	
Totalsum areal		629 m ²		875 m ²	
* Netto lekeareal når fast inventar er trukket fra m ²					

Tabell 8 - Justert arealprogram for barnehager- Barnehagebruksplan 2022-2035

6. Oppveksttun

6.1. Om oppveksttun

Samlokalisering av barnehage og skole i Bergen kommune, kalt oppveksttun⁷, er en oppfølging av et bystyrevedtak i forbindelse med behandling av [Barnehageplan for Bergen 2005-2010](#) (B-sak 324-04), og har et todelt formål: (1) å benytte ledig areal i skoler med ledig kapasitet til etablering av flere barnehageplasser og (2) å se på mulighetene for å etablere kommunale barnehager og skoler som oppveksttun i nye utbyggingsområder.

Etableringen av oppveksttun er senere blitt tematisert i flere politiske planer som skolebruksplanen Bærekraftig skolestruktur i Bergen 2011-2024, Barnehagebruksplan 2016-2030 Rett bygg på rett sted til rett tid og Skolebruksplan 2021-2030.

Det har siden blitt etablert flere oppveksttun i Bergen kommune. Per i dag er det 11 oppveksttun hvor det til sammen gikk 538 barnehagebarn og i underkant av 3000 elever i ved årsskiftet 2021/2022.

Navn	Bydel	Type oppveksttun
Løvås oppveksttun	Fyllingsdalen	Barneskole og barnehage
Lyshovden oppveksttun	Fyllingsdalen	Barneskole og barnehage
Sælen oppveksttun	Fyllingsdalen	Barneskole og barnehage
Møhlenpris oppveksttun	Bergenhus	Barneskole og barnehage
Trengereid oppveksttun	Arna	Barneskole og barnehage
Nordnes oppveksttun	Bergenhus	Barneskole og barnehage
Kronstad oppveksttun	Årstad	Barneskole og barnehage
Hop oppveksttun	Fana	Ungdomsskole og barnehage
Gimle oppveksttun	Årstad	Ungdomsskole og barnehage
Ny Krohnborg oppveksttun	Årstad	Kombinert skole og barnehage
Nattland oppveksttun	Fana	Kombinert skole og barnehage

Tabell 9 – Type oppveksttun

Tanken bak samlokalisering av barnehage og skole i oppveksttun er at dette kan gi bedre ressursutnyttelse mht. lokaler, personale, kompetanse og uteområder. Etter hvert som behovet endrer seg, kan en øke opp eller redusere kapasiteten ved enten barnehage- eller skoledelen av oppveksttunet. Organisatoriske og pedagogiske gevinster ved oppveksttun kan oppsummeres til å være

- Helhetlig oppveksttenkning
- Fleksibilitet ved endrede behov for barnehage- og skolelokaler
- Pedagogisk nytenkning
- Samlokalisering, sambruk og bedre utnyttelse av lokaler og uteområder
- Felles administrasjon og personale
- Organisasjonsutvikling
- Felles ressursutnytting når det gjelder kompetanse og økonomi

⁷ I starten ble oppveksttun kalt for barnetun

Organiseringen av oppvekststun har i tråd med vedtak i bystyresak om [Endret ledelsesmodell for oppvekststun](#) (20. november 2019) blitt endret slik at ledelsen deles mellom en styrer for barnehagen og en rektor for skole/ SFO. Ved å dele ledelse mellom en styrer for barnehagen og en rektor for skole/SFO, har en oppnådd en tydeligere faglig ledelse i begge virksomhetene.

6.2. Veien videre for oppvekststunene - konklusjon og anbefaling

Samlokalisering i oppvekststun gjør det mulig å tenke helhetlig rundt barn og unges oppvekst og utdanningsløp, samtidig som egenarten mellom barnehage og skole beholdes. Oppvekststunene kan bidra til å skape bedre overganger og læringssammenhenger mellom barnehage og skole, eksempelvis kommunens satsing på tidlig innsats og 4-8 års prosjektet.

Målsetningen er å opprettholde de fleste av dagens oppvekststun og vurderer nye oppvekststun i utbyggingsområder.

Bystyret ber i en merknad byrådet se barnehageutbygging i sammenheng med skolebruksplanen, og prioritere oppvekststun der det lar seg gjøre (merknad 4).

Oppvekststun gir gode muligheter for at de ansatte i hhv. barnehage- og skoledelen hospiterer hos hverandre og gjennom dette får bedre innsikt og forståelse for hverandres oppgaver og fagfelt. På denne måten kan en sikre sammenheng og progresjon i læringsarbeidet basert på rammeplaner, læreplaner og lokale planer.

Organisering av felles planleggingsdager og fadderordninger er også grep som kan gjennomføres for å skape et godt fellesskap i et oppvekststun. I tillegg kan det for en del foreldre være en praktisk gevinst i hverdagen at barnehage og skole ligger på samme sted.

6.3. Oppsummering. Tiltak oppvekststun. Barnehagebruksplan 2022-2035.

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak.

Tiltak
Vurdere sambruk og samlokalisering av kommunale tjenester og anlegg som kan ha flere funksjoner når nye barnehager skal etableres, også i oppvekststun
Nye oppvekststun skal i hovedsak være samlokalisering barnehage – barneskole/barnetrinn
Ved behov for rehabilitering skal en tilstrebe at dette skjer samtidig i barnehagedelen og skoledelen i oppvekststunet
Enhetslederne i det enkelte oppvekststun forpliktes til samarbeid og sambruk gjennom lederavtalene

Den pedagogiske støtten til oppvekststunene styrkes gjennom veiledning og tilbud om utviklingsprogram fra Etat for barnehage og Etat for skole.

7. Fremtidig barnehagestruktur 2022-2035

7.1. Behov for barnehageplasser i Bergen

Antall barn med barnehageplass i Bergen kommune har økt betraktelig de siste tiårene, fra cirka 9100 barn med barnehageplass i Bergen kommune i år 2000 til i underkant av 15 000 barn som går i barnehage per desember 2021, og kapasiteten på barnehageplasser har tilsvarende blitt større.

Kapasitetsmodell som metode for å beskrive kapasitetsbehovet

Arbeidet med barnehagebruksplanen støtter seg på et datagrunnlag som gjør det mulig å vurdere behovet for barnehageplasser i Bergen, og i mindre geografiske områder som bydeler eller skolekretser. Det er først og fremst kapasiteten i barnehagene og barnetallsprognoser som danner dette datagrunnlaget.

Analysen av behovet for barnehageplasser er gjort ved hjelp av kapasitetsmodellen. Kapasitetsmodellen er et internt verktøy som kombinerer grunnleggende data om barnehagene, barnetall og barnetallsprognoser. Formålet med dette systemet er å gjøre det enklere å få oversikt over den reelle kapasiteten i både kommunale og private barnehager, og over behovet for barnehageplasser. Kapasitetsmodellen skal kunne brukes i simulering av strukturtiltak i planarbeid, og presenterer i tillegg oppsummerte data for ulike geografiske nivåer, som kommune, bydel og skolekrets.

Kapasiteten i barnehagene beregnes på grunnlag av **leke- og oppholdsarealet** (LOA) i de ulike barnehagene. Det er Seksjon for forvaltning, tilsyn og administrasjon, avdeling Barnehagemyndighet, som fastsetter barnehagenes netto leke- og oppholdsareal etter lov om barnehager § 14. I denne godkjenningen vurderer barnehagemyndigheten egnetheten til barnehagens inne- og utearealer.

I noen tilfeller kan en barnehage driftes med et **begrenset areal** fordi andre godkjenninger tilsier at kapasiteten i barnehagen skal reduseres. Begrensninger i antall barn kan f.eks. settes av miljørettet helsevern, slik at barnehagens kapasitet blir lavere enn det godkjenningen etter barnehageloven skulle tilsa. Lavest godkjente leke- og oppholdsareal vil være det maksimale arealet barnehagen kan motta tilskudd for. Begrensninger etter miljørettet helsevern vil i mange tilfeller kreve større utbedringer/ombygginger dersom det skal kunne gi flere plasser.

Det er kommunens ansvar å sikre tilstrekkelig med barnehageplasser i kommunen, men også å hindre overetablering. Lov om barnehager §19 regulerer kommunalt tilskudd til godkjente private barnehager, og hjemler at det er opp til kommunens skjønn om det gis kommunalt tilskudd. Dersom en privat barnehage bygger eller utvider med et større leke- og oppholdsareal enn det barnehagen har fått tilsagn om tilskudd for, vil den likevel bare motta kommunalt tilskudd for det leke- og oppholdsarealet den har fått godkjenning for etter §19. Også dette vil innebære en begrensning, siden barnehagen har et større godkjent leke- og oppholdsareal etter §14 enn det den har fått tilskudd til. Det kommunale tilskuddet setter i slike tilfeller en begrensning i forhold til den kapasitet som barnehagen er godkjent for.

Barnehageplasser beregnes på bakgrunn av barnehagens areal. Det er ulike arealnormer for aldersgruppene, der arealnormen for 1-2 åringer er 5,3 m² og arealnormen for 3-5 åringer er 4 m², men barnehagene står fritt til å fordele tilgjengelig areal mellom barn i de ulike aldersgruppene. Antallet barnehageplasser vil derfor kunne variere noe avhengig av alderssammensetningen i barnegruppen. **Barnehagekapasiteten** i kapasitetsmodellen defineres som antall barnehageplasser for barn i aldergruppen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage vil imidlertid kunne være noe lavere, avhengig av aldersfordelingen i barnegruppene.

Dekningsgrad er en indikator som viser hvor stor andel barn som går i barnehage. Bergen kommune beregner dekningsgraden som andel barn i aldersgruppen 1-5 år, altså barn med rett på barnehageplass, som går i barnehage. Per desember 2021 gikk 14 465 av 15 210 barn i aldersgruppen 1-5 år i barnehage, noe som utgjør en dekningsgrad på 95,1 prosent.

Dekningsgraden kan også beregnes frem i tid når tall fra barnetallsprognosen kombineres med den samlede kapasiteten i barnehagene. Dekningsgraden kan angis for ulike geografiske enheter, f.eks. Bergen kommune, bydel eller skolekrets. På denne måten gir dekningsgraden informasjon om hvor godt barnehagestrukturen treffer befolkningens behov for barnehageplasser.

Dekningsgraden varierer noe fra bydel til bydel, og det er ofte store forskjeller i dekningsgraden mellom de ulike skolekretsene i den enkelte bydelen.

I sammenheng med barnehager og barnehagestrukturen brukes ulike geografiske enheter i organiseringen av arbeidet. For å beskrive barnehagestrukturen har en valgt å basere seg på følgende geografiske enheter i denne barnehagebruksplanen:

I Bergen kommune er det åtte **bydeler** som er kjente geografiske og organisatorisk-administrative enheter. Bydelene danner bl.a. grunnlaget for bydelsvis prioritering ved tildeling av barnehageplass.

Skolekretser på barnetrinnet er valgt som laveste geografiske nivå. Skolekretser er vedtatt i [Forskrift om skolekretsgrenser i Bergen kommune](#), de er allerede godt innarbeidet i plansammenheng, bl.a. ved utarbeidelse av barne- og elevtallsprognoser. Skolekretser er også lagt til grunn i modell for barnehageplass i nærmiljøet som Bergen kommune har valgt som strategi slik at alle barn på sikt får plass det på lang sikt kan innføres muligheten til å gå i en barnehage i nærmiljøet.

Omregning av areal til barnehageplasser

I planen er utgangspunktet en barnehage som har et godkjent leke- og oppholdsareal på 360 m². Dette gir en kapasitet på inntil 90 barnehageplasser for barn over tre år.

Regneksemlene under vil vise hvordan den reelle kapasiteten til barnehagen endrer seg, avhengig av hvor mange barn under 3 år som går i barnehagen.

Eksempel 1: Dersom det går 50 barn over 3 år og 30 barn under 3 år i barnehagen, vil det samlede antall barn i barnehagen være 80 barn.

$$\begin{aligned} 50 \text{ barn over 3 år} &\times 4 \text{ m}^2 = 200 \text{ m}^2 \\ 30 \text{ barn under 3 år} &\times 5,3 \text{ m}^2 = 159 \text{ m}^2 \\ &= 359 \text{ m}^2 \end{aligned}$$

Eksempel 2: Dersom det går 70 barn over 3 år og 15 barn under 3 år i barnehagen, vil det samlede antall barn i barnehagen være 85 barn.

$$\begin{aligned} 70 \text{ barn over 3 år} &\times 4 \text{ m}^2 = 280 \text{ m}^2 \\ 15 \text{ barn under 3 år} &\times 5,3 \text{ m}^2 = 79,5 \text{ m}^2 \\ &= 359,5 \text{ m}^2 \end{aligned}$$

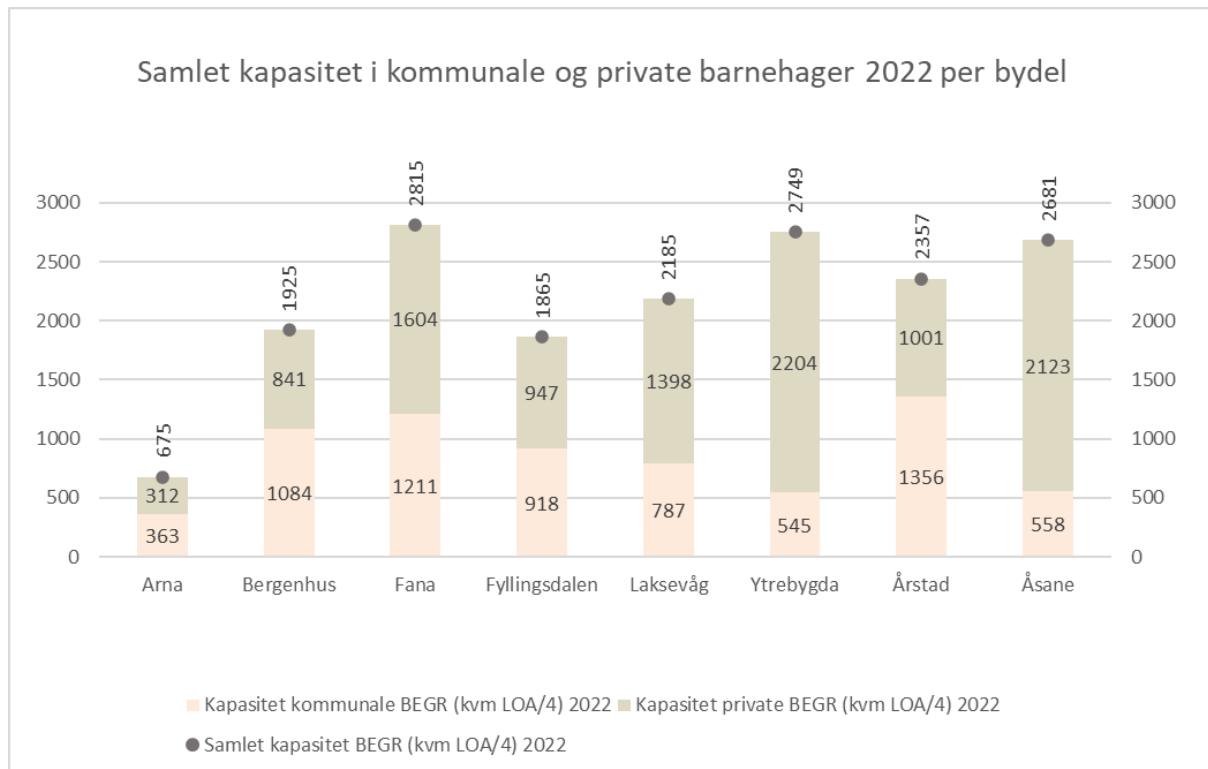
Eksempel 3: Dersom det går 20 barn over 3 år og 45 barn under 3 år i barnehagen, vil det samlede antall barn i barnehagen være 65 barn.

$$\begin{aligned} 20 \text{ barn over 3 år} &\times 4 \text{ m}^2 = 80 \text{ m}^2 \\ 45 \text{ barn under 3 år} &\times 5,3 \text{ m}^2 = 238,5 \text{ m}^2 \\ &= 318,5 \text{ m}^2 \end{aligned}$$

Figur 4 Beregning av barnehageplasser

Barnehagekapasitet, barnetallsprognose og konsekvenser for barnehagestrukturen

Barnehagene i Bergen har en totalkapasitet på 17 251 barnehageplasser i 2022 når en tar utgangspunkt i begrenset areal⁸. Figur 4 viser kapasiteten i de ulike bydelene fordelt på kommunale og private barnehageplasser.

Figur 5 Barnehagekapasitet 2022 per bydel

Ut ifra beregninger gjort i kapasitetsmodellen forventes det til sammen 948 ledige barnehageplasser i 2022 fordelt over ulike bydeler. Forventet antall ledige barnehageplasser vil gå frem av bydelskapitlene.

Barnetallsprognosen for Bergen kommune viser forventet barnetallsutvikling på kommunenivå, bydelsnivå og i skolekretsene frem til 2035. Prognosen bygger på data fra Statistisk sentralbyrå (SSB) sin befolkningsframskriving fra 2020 og tall fra Bergen kommune sitt innbyggerregister, og legger til grunn en rekke forutsetninger som samlet fruktbarhetstall (fødsler), antall døde, inn- og utflyttinger samt boligbygging i kommunen. Prognosen som er innarbeidet i kapasitetsmodellen ble justert i februar 2022.

Det er gjennomgående forventet et lavere barnetall enn den forrige prognosen fra 2020 tilsa. Selv om det er en økning i fødselstallene for årene 2020 og 2021, påvirkes den overordnede utviklingen av at fødselstallene i årene før 2020 har vært lavere enn tidligere antatt, og at det skjer en større utflytting fra Bergen kommune enn beregnet før.

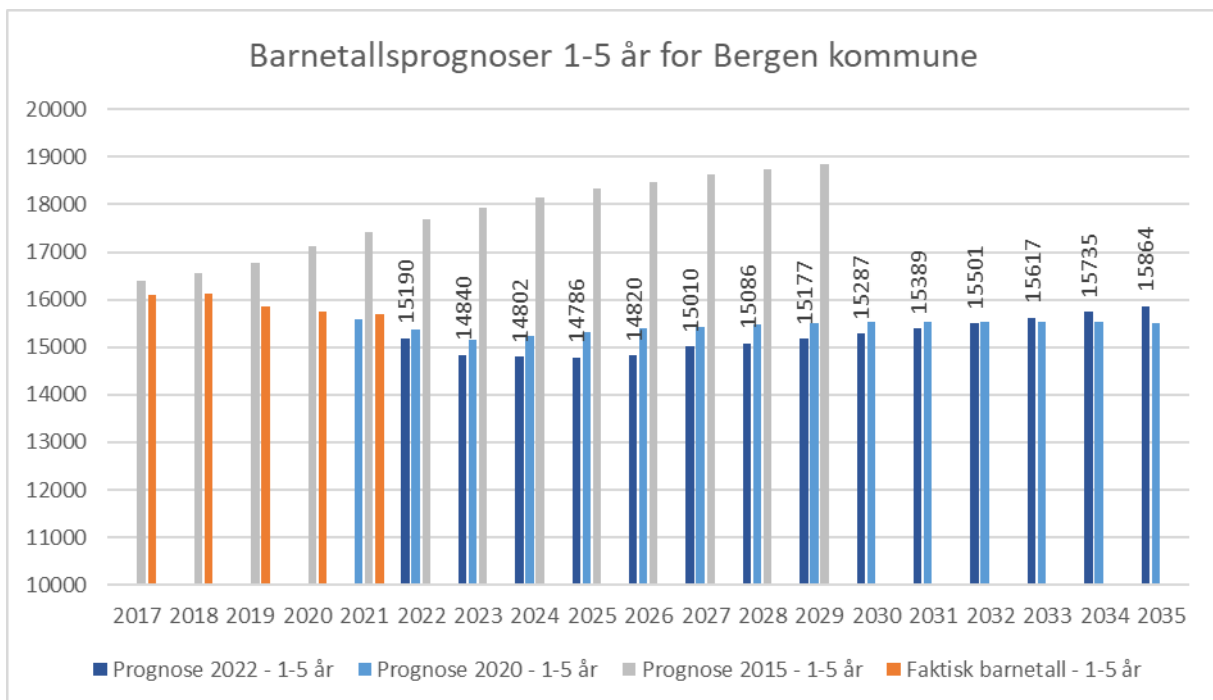
SSB har i juli 2022 publisert en oppdatert befolkningsframskriving. Denne viser et noe høyere tall på barn i alderen 0-5 år for Bergen kommune enn prognosen som er innarbeidet i kapasitetsmodellen. Den nye framskrivingen viser gjennomsnittlig rundt 150 flere barn per år frem

⁸ Barnehager kan ha et begrenset areal (BEGR) som er mindre enn tilgjengelig leke- og oppholdsareal, f.eks. på grunn av manglende innfrielse av myndighetskrav. Se avsnitt 6.1 for en nærmere definisjon av barnehageareal.

til 2030 enn kapasitetsmodellen, noe som utgjør en differanse på 1 prosent. Etter 2030 vil barnetallet øke noe mer med rundt 550 flere barn i 2035 enn tidligere prognoser har antatt.

Det er god grunn til å anta at Ukraina-konflikten vil ha konsekvenser for barnetallet i Bergen kommune. Det er vedtatt at Bergen kommune vil bosette rundt 1000 flyktninger i 2022, hvorav rundt 40 prosent vil være barn i barnehage- og skolealder. Bergen kommune tilrettela først for et midlertidig barnehage tilbud for asylsøkere, men etter hovedopptaket 2022 er det åpnet for at alle asylsøkere kan søke om plass i ordinære barnehager, men bruker eget skjema for dette. Hvordan barnehagekapasiteten på sikt påvirkes, vil i stor grad være avhengig av hvor mange som bosettes i kommunen og hvor.

Figur 5 viser barnetallsprognosen for barn i alderen 1-5 år i Bergen kommune gjennom planperioden.

Figur 6 Barnetallsprognoser for Bergen, justert februar 2022

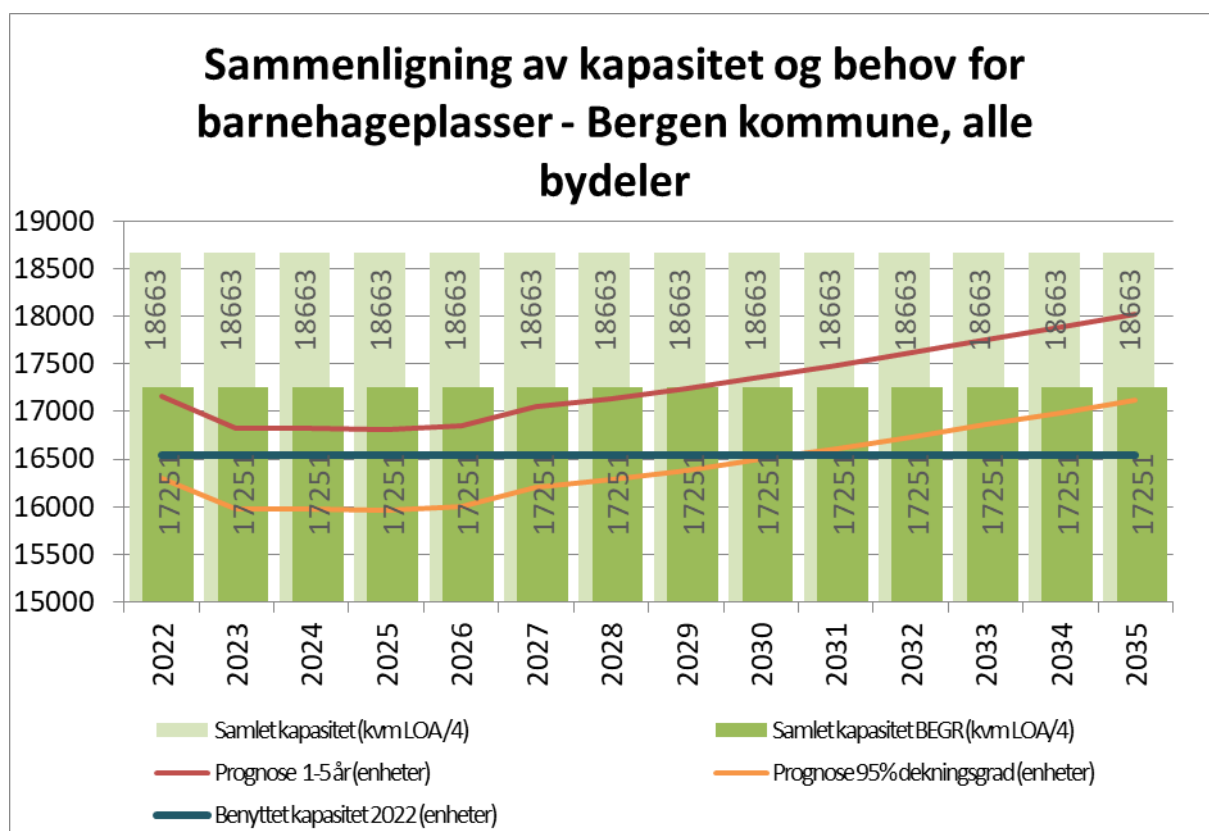
Per desember 2021 gikk 14 774 barn i alderen 1-5 år i barnehage i Bergen kommune. Ifølge den justerte barnetallsprognosen forventes det at nedgangen i antall barn med rett på barnehageplass fortsetter frem mot 2025 med 14 786 barn på det laveste, før barnetallet forventes å stige til rett under 15 900 barnehagebarn i 2035.

Bydelene Bergenhus, Laksevåg og Årstad ser ut til å følge prognosen med en nedgang i antall barn i bydelen frem mot 2024-2026, mens det i Arna bydel forventes en liten, men kontinuerlig økning av barnetallet frem mot 2035. Prognosen for Fana bydel viser en oppgang i barnetallet frem til rundt 2030, før barnetallet faller igjen. For bydelene Fyllingsdalen, Ytrebygda og Åsane ses en kontinuerlig økning av barnetallet på mellom 240 og 385 barn.

De bydelsvise kapitlene vil beskrive nærmere utviklingen av barnetallene, hvilke behov for barnehageplasser som forventes i de enkelte bydeler og skolekretser, og det vil legges frem en plan for barnehagestrukturen i bydelen.

Kapasitetsmodellen kombinerer de ulike variablene over tid (se figur 6). I figuren illustrer de lysegrønne søylene barnehagekapasiteten ut ifra godkjent leke- og oppholdsareal (LOA), mens de mørkegrønne søylene viser barnehagekapasiteten når arealbegrensninger i leke- og

oppholdsarealet (f.eks. på grunn av helsevern godkjenningen eller størrelse på kommunalt tilskudd til private barnehager) legges til grunn. Det er den begrensede kapasiteten som danner grunnlag for antall barnehageplasser i en barnehage. I figuren vises barnehagekapasiteten – både LOA og den begrensede kapasiteten – likt over tid i figuren fordi tiltak som foreslås i barnehagebruksplanen, og deres konsekvenser for barnehagekapasiteten ikke er hensyntatt i figuren. Den blå linjen viser kapasiteten som faktisk utnyttes i barnehagene per i dag basert på barnehagenes rapportering fra 15. desember 2021, og gir slik et bilde av hvor mye kapasitet som er ledig eller mangler i barnehagene. Den røde linjen viser hvilken kapasitet det er behov for dersom alle barn i alderen 1-5 år går i barnehage. Andelen barn i alderen 1-5 år som går i barnehage i Bergen, også kalt dekningsgrad, er per desember 2021 på 95 prosent. Den oransje linjen viser derfor hvilken kapasitet som er nødvendig dersom en dekningsgrad på 95 prosent legges til grunn.

Figur 7 Sammenligning av kapasitet og behov for barnehageplasser - Bergen kommune

7.2. Kommunale og private barnehager i Bergen

Barnehager i Bergen kommune driftes både som kommunale og private barnehager. Per mai 2022 er det til sammen 236 barnehager i Bergen kommune, av disse er 91 kommunale barnehager (39 prosent) og 145 private barnehager (61 prosent).

Tilskuddet til de private barnehagene skal være likeverdig med tilskuddet til de kommunale barnehagene, og blir beregnet ut fra gjennomsnittlige utgifter i de kommunale barnehagene i den enkelte kommune, jfr. Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager § 3.

Hvis en kommunal barnehage går med ledig areal/ledige plasser medfører dette at kostnaden per plass øker, knyttet til for eksempel overkapasitet på personale eller utgifter til bygg/areal som man ikke benytter. Dette vil påvirke tilskuddssatsene til private barnehager, da disse speiler

kostnadene per plass i de kommunale barnehagene, men med to års forsinkelse. Det er derfor en forutsetning at kommunale barnehager tilpasser driften i slike tilfeller, noe som for eksempel kan kreve omstilling av personale.

Det gis tilskudd til de private barnehagene på grunnlag av innrapportert antall barn i den private barnehagen, det vil si at det kun gis tilskudd til besatte plasser. Men dersom en privat barnehage ikke får fylt opp plassene, og derfor får en reduksjon i tilskuddet, kan det føre til at barnehagen velger å legge ned driften. Dette vil i så fall redusere barnehagetilbudet i det aktuelle området og gi kommunen utfordringer med å oppfylle retten til barnehage.

Det er kommunenes ansvar å oppfylle barnehageretten, og både kommunale og private barnehageplasser fordeles gjennom en samordnet opptaksprosess. At private barnehager kan ha egne opptakskriterier for sin barnehage kan for eksempel bety at barnehagen kan ta inn barn uten lovfestet rett til plass. Stor andel private barnehager gir også kommunen et mer begrenset handlingsrom når det handler om å planlegge kapasiteten i barnehagetilbudet og geografisk plassering av barnehagene.

7.3. Behov for rehabilitering og ombygging av barnehager

En kartlegging av kommunale barnehager i sammenheng med "Strategi og tiltak for innfrielse av bydelsvis barnehagedekning 2020" (B-sak 14/20) har avdekket et stort behov for rehabilitering og ombygging av kommunale barnehager, blant annet som følge av vedlikeholdsetterlep og endrede myndighetskrav. Som følge av dette har kommunen derfor startet arbeidet med å planlegge for rehabilitering av de kommunale barnehagene. Denne planen identifiserer til sammen rundt 51 tiltak av ulikt omfang som gjelder rehabilitering av barnehagebygg som er i dårlig stand eller ikke tilfredsstiller dagens myndighetskrav. Blant disse tiltakene er også etablering av erstatningsbarnehager som vil være nødvendig for å kunne gjennomføre de fleste rehabiliteringsprosjektene.

En del av rehabiliteringstiltakene henger sammen med at endrede krav fra myndighetene krever ombygginger av barnehagebygg slik at barnehagene kan imøtekomme krav i Forskrift for miljørettet helsevern for barnehager og skoler, krav til universell utforming og bestemmelser i arbeidsplassforskriften. I noen av barnehagene vil det være nødvendig å utvide, totalrehabiliterer eller relokalisere barnehagen til et nytt bygg for å kunne innfri kravene.

Det er vanskelig å tallfeste kostnader som er knyttet til rehabilitering og ombygging av de kommunale barnehagebyggene. En oversikt over kostnadene ved de sju siste barnehageprosjektene viser at disse har variert i pris fra om lag 48 000 per m² til vel 80 000 per m², ut ifra en rekke ulike forhold som tomtens beskaffenhet, valg av løsninger, materialkostnader etc.

7.4. Arna bydel

	11		643		54 %		79 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Arna bydel har i 2022 en samlet kapasitet på 675 barnehageplasser for barn i alderen 3-5 år, noe som tilsvarer en noe lavere reell kapasitet grunnet ulike arealkrav for små og store barn.⁹ Kapasiteten fordeler seg på sju kommunale barnehager (363 barnehageplasser) og fire private barnehager (312 barnehageplasser). Det ble oppnådd bydelsvis dekning i hovedopptaket 2022.¹⁰

Det er ett oppvekststun – Trengereid oppvekststun – i bydelen.

Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

Per 2022 har Arna bydel en kapasitet på barnehageplasser på 79 prosent av barna som er bosatt i bydelen. Det kan forventes at barnehagebehovet vil stige noe. Det mangler rundt 136 barnehageplasser for å oppnå en dekningsgrad på 95 prosent.

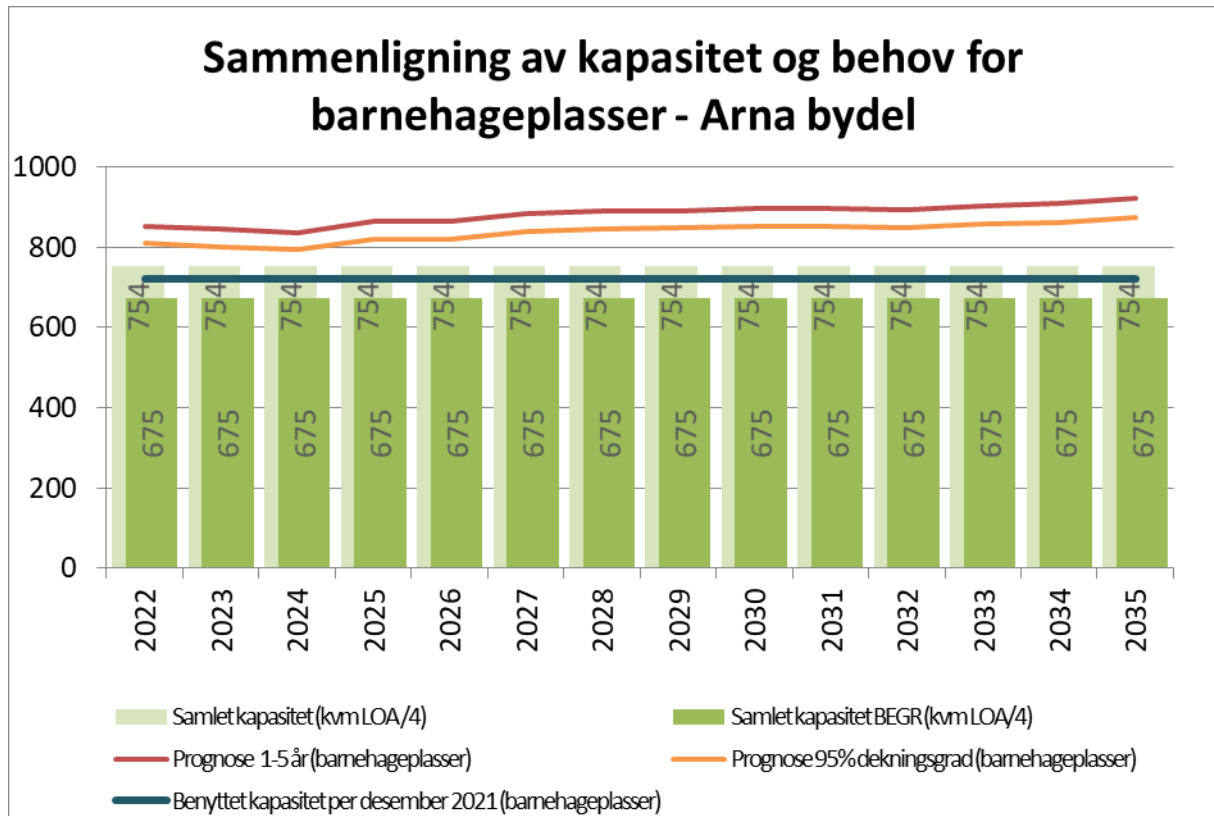
Prognosen viser en liten økning i barnetallet for Arna bydel frem mot 2035 fra 755 barn i alderen 1-5 år i 2022 til 815 barn i alderen 1-5 år i bydelen i 2035. Ved dagens kapasitet i bydelens barnehager og en dekningsgrad på 95 prosent vil dette føre til at mangelen på barnehageplasser vil bli noe større fremover med inntil 201 manglende barnehageplasser i 2035.

Figur 8 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Arna bydel.¹¹

⁹ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

¹⁰ Kart som viser bydelsgrenser samt alle kommunale og privat barnehager i Bergen kommune finnes [her](#).

¹¹ At den benyttede kapasiteten vises høyere enn den begrensede kapasiteten tillater, skyldes omregningen fra antall barn i alle aldersgrupper til barnehageplasser for barn i alderen 3-5 år.

Figur 8 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Arna bydel

Det er særlig skolekretsene Garnes, Lone og Ytre Arna som har underkapasitet på barnehageplasser når en legger til grunn det antall barn som bor i hver av skolekretsene.

Planlagt byutvikling i Arna bydel på lengre sikt

Kommuneplanens arealdel 2018 (KPA) har definert Indre Arna, Øyrane Torg og området rundt som sentrumskjerne og byfortettingssone. Planforslag for områdeplan for Indre Arna, Arna stasjon og områdeplan for Storanaset er under utarbeidelse, men det er for tidlig å anslå hvor mange boliger områdeplanene vil føre til.

Sør i bydelen er det byggesaker i Espeland, Moldalia sør og Hagevegen og pågående reguleringsarbeid ved Lonaleitet og Lono som forventes å føre til rundt 200 nye boliger frem til 2026.

I tillegg er det byggesaker sentralt i Arna ved Mjeldheim, Arnatveitvegen og Arna stasjon, samt pågående reguleringsaker ved Oksla, Lakslia og Langrekka som antas til å kunne gi rundt 600 flere boliger.¹²

¹² I kommuneplanens arealdel legges det til grunn at hver ny bolig genererer behov for 0,3 nye barnehageplasser.

Strukturtiltak i Arna bydel:

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Ombygging for å tilfredsstille myndighetskrav¹³ i **Arnatveit barnehage**. Arbeidet er påbegynt og forventes ferdigstilt i løpet av 2023. Ombyggingen vil ikke medføre en utvidelse av kapasiteten, men sikre at barnehagens kapasitet kan utnyttes uten reduksjon i antall barnehageplasser. Barnehagen vil være i drift mens ombyggingen pågår.

Ombygging av **Indre Arna midlertidige barnehage** til permanent barnehage og utvidelse til en kapasitet på 135 barnehageplasser, vil kreve at barnehagedriften flyttes til erstatningslokaler. Igangsettelse av arbeidet avhenger av at det først bygges erstatningslokaler.

På bakgrunn av bystyrevedtak i sak 1133/20 om salg av kommunale eiendommer skal det gjennomføres et konseptvalgnotat for eiendommen **Gamle Arna prestegård** for å avklare om og eventuelt på hvilken måte tomten kan benyttes til barnehageformål. Det antas at tomten kan gi plass til en barnehage med inntil 90 barnehageplasser. Barnehagen vil først kunne benyttes som erstatningslokale for bl.a. Indre Arna barnehage, før den senere blir en ordinær barnehage.

Bystyret har vedtatt en merknad om at bystyret forutsetter at verneverdiene ved Arna Prestegård ivaretas mens arealet er i bruk som midlertidig erstatningsbarnehage (merknad 7).

Prioriterte tiltak som må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplan
Ytre Arna barnehage trenger oppgradering for å imøtekomme krav til og standard for dagens barnehagebygg. Fremdriften for tiltaket er avhengig av tilgang til erstatningslokaler.

Med utgangspunkt i at det er behov for barnehageplasser i Arna bydel generelt, men spesielt i Garnes skolekrets, anbefales det å etablere en **ny barnehage på Garnesstølen**, i bygget til tidligere Arna gymnas. Dette kan skje når bygget ikke lenger benyttes som erstatningsskole for Garnes ungdomsskule og Ytre Arna skule.

Øvrige behov/tiltak

Bogane barnehage har behov for rehabilitering for å imøtekomme krav til og standard for dagens barnehagebygg.

Ådnanipa barnehage har lokaler i et leid bygg, der resten av bygget er menighetshus. Lokalene innfrir ikke dagens myndighetskrav, og en bør arbeide for å finne annen lokalisering for barnehageplassene her.

I skolebruksplanen, som ble vedtatt i september 2021, er et av tiltakene at en i barnehagebruksplanen skal vurdere opprettholdelse eller avvikling av **Trengereid oppvekstun avdeling barnehage**. Høsten 2022 er 9 av 21 barnehageplasser i bruk i barnehagen. Med utgangspunkt i at det er behov for flere barnehageplasser i Arna bydel, anbefales Trengereid oppvekstun avdeling barnehage opprettholdt inntil flere barnehageplasser er realisert i Arna bydel.

Med utgangspunkt i at det er behov for barnehageplasser i Lone skolekrets på sikt, vil en vurdere å etablere barnehage på regulert barnehagetomt i **Moldalia**. En ny barnehage på Moldalia kan gi anslagsvis 80 barnehageplasser og fungere som erstatningslokale før det etableres som en

¹³ Myndighetskrav til barnehager som er omtalt i sammenheng med strukturtiltak omfatter krav i Forskrift for miljørettet helsevern for barnehager og skoler, krav til universell utforming og bestemmelser i arbeidsplassforskriften.

permanent barnehage. Tiltaket er først aktuelt når det er behov for nye barnehageplasser og/eller erstatningsbarnehage.

Ut fra behov for barnehageplasser i Ytra Arna skolekrets bør det gjennomføres **tomtesøk** etter areal til barnehage i **Ytre Arna skolekrets**.

Kommunalt tilskudd til private barnehager

Trygge barnehager AS er eier av en regulert barnehagetomt til **Oppetveiten FUS barnehage AS**. Eieren har søkt om kommunalt tilskudd til en barnehage med et antatt leke- og oppholdsareal på 362 m², anslagsvis 90 barnehageplasser, og en antatt ferdigstillelse august 2023. Søknaden er avslått på grunn av manglende behov for flere barnehageplasser i Ådnemarka skolekrets.

Oppsummering. Tiltak i Arna bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Arnatveit barnehage	Mindre ombygging	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Indre Arna barnehage	Konseptutvikling for utvidelse eller etablering av ny barnehage	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Arna prestegårds barnehage	Konseptvalgnote for ny barnehage eller erstatningsbarnehage	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Ytre Arna barnehage	Konseptvalgnote for rehabilitering	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Garnesstølen barnehage	Konseptvalgnote for ny barnehage	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Bogane barnehage	Konseptvalgnote for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Ådnanipa barnehage	Relokalisering av barnehageplasser	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Moldalia barnehage	Konseptvalgnote for ny barnehage eller erstatningsbarnehage	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Ytre Arna skolekrets	Tomtesøk	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Oppetveiten FUS barnehage	Søknad om kommunalt tilskudd – Avslått	Privat	

Tabell 8 - Oppsummering av tiltak i Arna bydel

7.5. Bergenhus bydel

	34		1652		54 %		118 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Bergenhus bydel har i 2022 en samlet barnehagekapasitet på 1925 barnehageplasser for barn i alderen 3-5 år, noe som tilsvarer en noe lavere reell kapasitet grunnet ulike arealkrav for små og store barn.¹⁴ Barnehageplassene fordeler seg på 18 kommunale barnehager (1048 barnehageplasser) og 16 private barnehager (841 barnehageplasser). Det ble oppnådd bydelsvis dekning i hovedopptaket 2022.

Det er to oppvekststun – Nordnes og Møhlenpris – i Bergenhus bydel.

Bergenhus bydel er et klassisk sentrumsområde med tett bebyggelse. Begrenset med areal og små tomter gjør det utfordrende å bygge barnehager som oppfyller den veiledende normen for tilstrekkelig uteareal. Det har tidligere år blitt jobbet etter den såkalte [bybarnehagestandarden](#) som gjorde det mulig å gi dispensasjon der utearealet er mindre enn den anbefalte arealnormen. Per i dag er størsteparten av de kommunale barnehager i Bergenhus bydel godkjent med et mindre uteareal enn anbefalt. Disse barnehagene kompenserer manglende uteareal ved å ta i bruk alternative utearealer i nærmiljøet og forpliktende turplaner for hele barnehagen.

Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

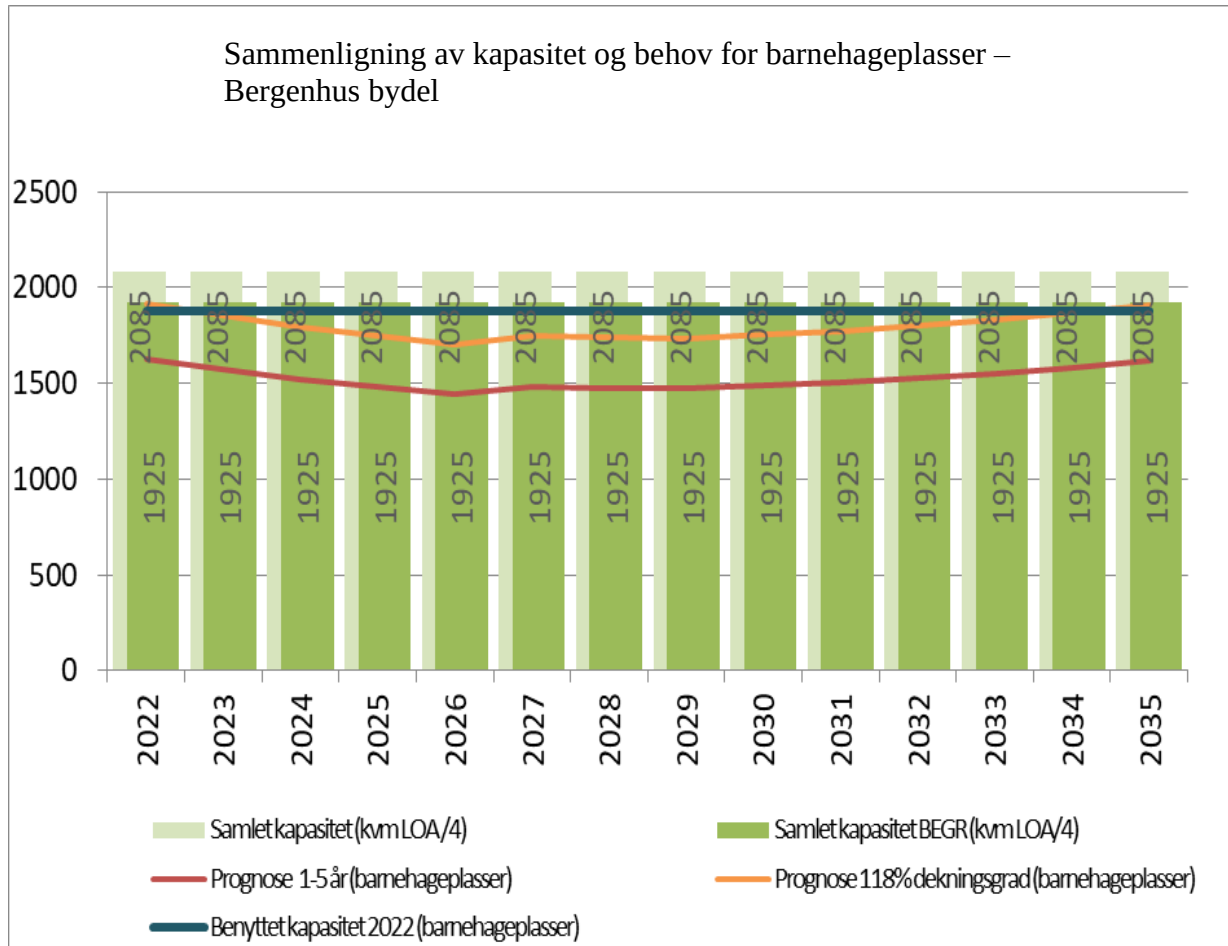
I 2022 er det en overdekning på barnehageplasser ift. barn bosatt i Bergenhus bydel, og det vil være plass til 118 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen. Overkapasiteten er likevel ikke reell fordi mange som ikke er bosatt i Bergenhus bydel, velger å søke barnehageplass i Bergenhus bl.a. på grunn av nærhet til arbeidsplasser. På bakgrunn av dette skal det legges en høyere dekningsgrad enn 95 prosent til grunn i Bergenhus bydel på kort i planleggingen av strukturtiltak slik at etterspørselen av barnehageplasser kan imøtekommes.

Barnetallsprognosen for Bergenhus bydel viser en liten nedgang i barnetallet frem til 2026 før barnetallet igjen vil stige til dagens nivå på rundt 1400 barn i alderen 1-5 år.

¹⁴ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Når man legger en dekningsgrad på 95 prosent til grunn, følger barnehagekapasiteten i utgangspunktet utviklingen av barnetallet med en noe økende ledig kapasitet på 556 barnehageplasser frem mot 2026, før den igjen synker til 388 ledige barnehageplasser i 2035 som er likt dagens nivå. Den samlede barnehagekapasiteten i Bergenhus bydel vil være tilstrekkelig gjennom planperioden også ved en dekningsgrad høyere enn 95 prosent.

Figur 9 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Bergenhus bydel.

Figur 9 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Bergenhus bydel

Selv om den samlede barnehagekapasiteten i Bergenhus bydel i utgangspunkt er tilstrekkelig, ser en at det spesielt i Krohnengen skolekrets vil mangle kapasitet i barnehager for å ta imot alle barn som bor i nærmiljøet. En mangel på barnehageplasser i Møhlenpris skolekrets på slutten av planperioden kan kobles til planlagt byutvikling på Dokken og Marineholmen.

Planlagt byutvikling i Bergenhus bydel på lengre sikt

I Bergenhus bydel er det vedtatt områdeplaner og det pågår offentlig planarbeid som ligger til grunn for pågående og kommende byutvikling, og som bør tas hensyn til i planleggingen av barnehagestrukturen.

I Bergenhus bydel er det vedtatt oppstart av planarbeid for en områderegeringsplan for Kristiansholm, Sandvikstorget og Rosegrenden. Planen forventes vedtatt i 2023, og vil føre til anslagsvis 350-400 nye boliger.

Det pågår også offentlig planarbeid for transformasjonsområdet Dokken. Bystyret har vedtatt «Dokken 2050 - overordnet strategi» som skal legges til grunn for transformasjonsarbeidet når

godshavnen flyttes og i overkant av 200 dekar frigjøres til byutviklingsformål. Det er formulert store ambisjoner for å utvikle Dokken til en innholdsrik og inspirerende bydel med variasjon og mangfold innen bolig, næring, service og rekreasjon. I høringsutkastet er det anslått mellom 1500 og 2000 nye boliger.

Det er en rekke byggesaker og reguleringsplaner som pågår i Bergenhus bydel som bl.a. vil føre til fortetting av områder på Nyhavn, Nøstet, Marineholmen og Møllendal. Reguleringsarbeidet for disse pågår, og det er stilt plankrav om å avsette areal for å etablere samfunnsstrukturer, bl.a. barnehager.

Det anslås at det kan komme rundt 2500 nye boliger i Bergenhus bydel gjennom planperioden. Størsteparten av boligene forventes å bli oppført i andre halvdel av planperioden fra cirka 2030 i sammenheng med utbygging av Dokken.

Strukturtiltak i Bergenhus bydel:

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Det er skal gjennomføres en mindre ombygging i **Fløyfjellet naturbarnehage, Granebobygget** (byggetrinn 1), for å lukke helsevernnavik.

Skolebruksplanen fastslår at elevtallsvekst ved Møhlenpris oppvekststun skole i årene framover vil medføre kapasitetsutfordringer som medfører at barnehagedelen på sikt må flyttes. Møhlenpris oppvekststun skole har fra høsten 2021 fått leid ekstraarealer i Vitalitetssenteret. Dette løser skolens behov på kort sikt.

Det utarbeides en **konseptvalgutredning for å sikre tilstrekkelig barnehagekapasitet i og rundt Møhlenpris skolekrets** på kortere og lengre sikt. Utredningen skal omfatte både tomt på Møhlenpriskaiaen og arealer ved Trikkehallen, i tillegg til eventuelle andre aktuelle tomter/arealer i pågående plansaker i området.

Bystyret har vedtatt at Møhlenpris Oppvekststun barnehage ikke relokaliseres før en permanent, lokal løsning er på plass, fortrinnsvis ved Trikkehallen (Omnibus/garasjebygget).

Dersom det på grunn av vernebestemmelser viser seg umulig å realisere ny barnehage ved Trikkehallen skal en ny, permanent løsning i stedet etableres ved Møhlenpriskaiaen.

Brakkene ved Johanneskirken på Sydneshaugen skal ikke brukes som erstatningsbarnehage. Erstatningsskolen rives og området tilbakeføres til grøntareal.

Området gjøres om til park med tilrettelagt aktivitetstilbud for innbyggere i ulike aldersgrupper, både småbarn, større ungdommer og eldre.

Bystyret ber samtidig byrådet raskt gjennomføre søk etter tilleggsareal også for Møhlenpris skole (vedtak 6).

Videre har bystyret vedtatt at Omnibusbygget og garasjebygningen som ligger i tilknytning til Møhlenpris oppvekststun er aktuelle bygg å bruke til å løse kapasiteten på Møhlenpris oppvekststun. Garasjebygningen er vedtaksfredet etter kulturminneloven, noe som begrenser hvilke tiltak som kan gjøres i bygget. Omnibusverkstedet er vurdert som verneverdig, og er regulert til barnehage, næring eller kultur. Bystyret mener at denne løsningen raskest vil kunne løse kapasitetsutfordringene på Møhlenpris oppvekststun, og ber derfor byrådet om å prioritere denne. Bystyret ber byrådet sette i gang nødvendige prosesser for å gjøre om garasjebygningen og omnibussverkstedet til areal som barnehagen og/eller skolen kan benytte (vedtak 7).

Prioriterte tiltak som må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplan **Solbakken barnehage** behov for omfattende rehabilitering, og prioriteres først av barnehagene i bydelen med rehabiliteringsbehov. Som del av konseptvalgnotatet for rehabilitering bør det også vurderes om kapasitetsutvidelse er mulig.

Med utgangspunkt i at det på sikt vil være økende behov for barnehageplasser i Bergen sentrum og nærliggende skolekretser skal det utarbeides konseptvalgnotat for **ny sentrumsbarnehage i Strømgaten 1**. Dette med forutsetning at pågående mulighetsstudie viser at dette er gjennomførbart. Det pågår samtidig et prosjekt med å lage midlertidig ungdomsskole i Strømgaten. En barnehage her vil først være aktuelt når det ikke er behov for lokalene til ungdomsskole lenger.

Øvrige behov/tiltak

Utover nevnte mindre ombygging av **Fløyfjellet naturbarnehage** er det også behov for tiltak for å lukke øvrige myndighetskrav (byggetrinn 2), og samtidig utrede om barnehagen kan utvides. Også **Fjellsiden barnehage** har omfattende rehabiliteringsbehov.

For å kunne gjennomføre rehabilitering av barnehager i Bergenhus bydel, er det nødvendig å skaffe erstatningslokaler som barnehagene kan bruke i byggefasen. Mindre ombygginger i eksisterende arealer medfører at deler av **Øyjorden barnehage** kan brukes som erstatningslokale.

Klosteret barnehage, avdeling Kalmargaten, Rosetårnet barnehage, Solbakken barnehage, avdeling Hellebakken og Fløenbakken barnehage er barnehager som holder til i uhensiktsmessige barnehagebygg og/eller har et omfattende behov for rehabilitering for å kunne fungere som gode barnehagebygg og innfri myndighetskrav. På sikt bør en relokalisering av disse barnehagene vurderes, men dette kan først skje når det er sikret tilstrekkelig kapasitet/nye tiltak i bydelen. Ved en eventuell relokalisering/avvikling av Solbakken barnehage, avdeling Hellebakken, kan det vurderes om dette bygget kan benyttes som erstatningslokale for barnehager i nordre del av Bergenhus bydel.

I sammenheng med reguleringen av området rundt **Nøstegaten 76**, tidligere kjent som TV2-bygget er ett av plankravene at det skal settes av areal til etablering av en ny barnehage med inntil 60 barnehageplasser. En godkjent reguleringsplan for området ventes i løpet av 2022/23. Barnehagen vil bidra med økt barnehagekapasitet i forbindelse med boligbygging på Nøstet. Barnehagen kan også bidra til å opprettholde tilstrekkelig barnehagekapasitet i forbindelse med at flere barnehager i bydelen ikke tilfredsstiller myndighetskrav og dermed kan være aktuelle å relokalisere. Kommunen er i dialog med privat utbygger.

Byutviklingen langs Store Lungegårdsvannet og transformasjonen av tidligere industriområder i Møllendal vil fortsette de kommende årene, og det er god grunn til å anta at det på sikt vil oppstå et større behov for barnehageplasser. Det såkalte **Belsen-bygget i Møllendalsveien** har vært omtalt som et bygg med stort potensiale for ombygging, endringer og transformasjon. Det har blitt gjennomført en mulighetsstudie for området der innpasning av en barnehage er omtalt som gjennomførbart. Ved **Nyhavn i Sandviken** er det anslått en restutbygging av rundt 400 boliger i området. Det er også regulert en tomt til barnehageformål i Nyhavnsveien 6. Et planlagt privat tiltak på denne tomten har ikke blitt realisert etter planen. Tomten eies per i dag av Profier AS, og Bergen kommune har ikke mottatt en ny søknad om tilskudd til etablering av en privat barnehage på tomten.

Som vist til tidligere i kapittelet er det forventet omfattende **boligbygging på Dokken** med rundt 2000 nye boliger. Ut ifra kommunedelens arealplan vil utbyggingen utløse et behov for rundt 600 nye barnehageplasser. Det er derfor svært viktig at prosessen følges tett, og at det settes av nødvendig tomteareal til nye kommunale barnehager på et tidlig tidspunkt.

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Fløyfjellet naturbarnehage, Granebobygget byggetrinn 1	Mindre ombygging	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Barnehagekapasitet i/rundt Møhlenpris skolekrets	Konseptvalgutredning for å sikre barnehagekapasitet	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Solbakken barnehage, hovedbygg	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Strømgaten 1	Konseptvalgnotat for ny barnehage	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Fløyfjellet naturbarnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Fjellsiden barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Øyjorden barnehage	Ombygging for bruk som erstatningsbarnehage	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Fløenbakken barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Klosteret barnehage, avd. Kalmargaten	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Rosetårnet barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Tabell 11 - Oppsummering av tiltak i Bergenhus bydel

7.6. Fana bydel

	37		2932		40 %		93 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Fana bydel har i 2022 en samlet kapasitet på 2815 barnehageplasser for barn i alderen 3-5 år, noe som tilsvarer en noe lavere reell kapasitet grunnet ulike arealkrav for små og store barn.¹⁵ Barnehageplassene fordeler seg på 14 kommunale barnehager (1211 barnehageplasser) og 23 private barnehager (1615 barnehageplasser). Det ble oppnådd full bydelsvis dekning i Fana bydel i hovedopptaket 2022.

Det er to oppvekststun – Hop og Nattland – i Fana bydel.

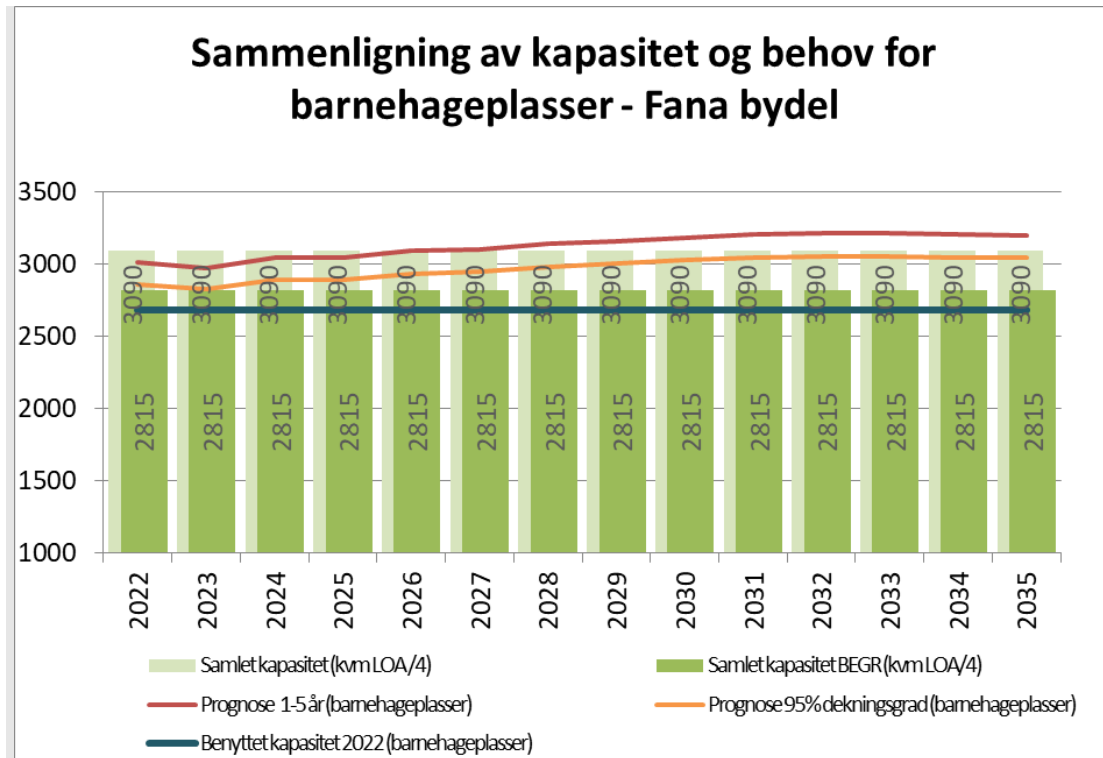
Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

Per 2022 har Fana bydel en kapasitet til 93 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen. Det mangler 45 barnehageplasser for å oppnå målet om en bydelsvis dekningsgrad på 95 prosent.

Antall barn i alderen 1-5 år i Fana bydel forventes å øke i årene framover fra 2680 barn til 2815 barn slik at det vil være behov for flere barnehageplasser i bydelen. Dersom dagens barnehagekapasitet legges til grunn, vil det mangle rundt 220 barnehageplasser i Fana bydel i 2035. Dette vil ut ifra dagens kapasitet utløse et behov for flere barnehageplasser.

Figur 10 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Fana bydel.

¹⁵ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Figur 10 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Fana bydel

I Apeltun, Ulsmåg, Kaland og Smørås skolekretser vil det mangle inntil 200 barnehageplasser når en dekningsgrad på 95 prosent av barn som bor i den aktuelle skolekretsen legges til grunn. En noe lavere underdekning på rundt 40 barnehageplasser forventes i Nattland skolekrets. Det forventes også en økende mangel på barnehageplasser i Paradis skolekrets gjennom planperioden.

Samtidig vil det i flere skolekretser oppstå en overkapasitet på barnehageplasser i forhold til antall barn som er bosatt i skolekretsen. Dette gjelder Midtun, Skjold og Sædalen skolekretser.

Planlagt byutvikling i Fana bydel på lengre sikt

For Fana bydel er det ingen nye, større arealplaner eller områdeplaner under arbeid, men det pågår detaljregulering av delfeltene i områdeplan rundt Paradis som anslagsvis vil gi rundt 200 boliger.

Det identifiseres ellers et restpotensial i allerede vedtatte reguleringsplaner og det pågår regulerings- og byggesaker i en rekke områder. I sammenheng med dette forventes det største antall nye boliger å bli oppført i skolekretsene Midtun (rundt 300 boliger), Paradis (rundt 500 nye boliger) og Skjold (rundt 650 nye boliger).

Det forventes til sammen rundt 2500 nye boliger i Fana bydel gjennom planperioden. Endringer i barnetallet i sammenheng med boligbygging i bydelen er tatt hensyn til i barnetallsprognosene.

Strukturtiltak i Fana bydel

Prioriterte tiltak som må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplan

Apeltun barnehage bør vurderes ombygget for å innfri dagens myndighetskrav. Dagens barnehagebygg har en åpen og langstrakt planløsning som skaper problemer med støy mellom etasjene og stor gjennomgangstrafikk i leke- og oppholdsarealet. Det er tillegg knyttet utfordringer til eksisterende ventilasjonsanlegg som ikke gir tilstrekkelig godt innneklima samt at uteområdet har behov for mindre oppgraderinger.

Nattland oppvekststun barnehage er en interkommunal spesialbarnehage for hørselshemmede barn i Bergen og omliggende kommuner. Samtidig gir barnehagen et vanlig barnehagetilbud til barn fra nærmiljøet. Barn med egen hørselshemming eller som har søsken eller foreldre som er hørselshemmet er prioritert ved opptak. Barnehagen har en kapasitet på 21 barnehageplasser, men det var per august 2022 kun ni barnehageplasser som ble benyttet.

Med utgangspunkt i at det er svært få barn i barnehagen vil Nattland oppvekststun barnehage relokaliseres til Sædalen barnehage fra høsten 2023. Dette gjøres for å sikre et barnehagetilbud som kan ivareta både et tegnspråklig og et barnehagefaglig miljø. I tillegg vil en også kunne sikre de kravene en har til sikkerhet og bemanning gjennom hele barnehagedagen, ved at det er flere voksne til stede når en er del av en større ansattgruppe. Samarbeidet med kompetansemiljøet for hørselshemmede barn på Nattland oppvekststun kan ivaretas på grunn av nærhet mellom institusjonene.

Bystyret har vedtatt en merknad som sier at dersom barnehagen på Nattland oppvekststun skal flyttes til Sædalen barnehage, er det sentralt at en har en god prosess som sikrer det eksisterende tegnspråkmiljøet. Personalet på Sædalen barnehage må få tilbud om opplæring i tegnspråk (merknad 2).

Videre er det vedtatt en merknad om at bystyret er bekymret for at fagmiljøet for hørselshemmede barn svekkes når tilbudet til døve og hørselshemmede flyttes fra Nattland oppvekststun til Sædalen barnehage. Bystyret ber byrådet sikre at fagmiljøet ivaretas ved flytting (merknad 3).

Ved relokalisering vil det gjennomføres tiltak for å redusere auditiv og visuell bakgrunnsstøy, og teknisk tilrettelegging for å øke tilgangen til lyd med hørselstekniske hjelpemidler, ved behov.

Øvrige behov/tiltak

Skjold barnehage har behov for en større rehabilitering og ombygging for å innfri dagens myndighetskrav (byggetrinn 2). Det er lokalisert kommunale tomter på Skjold som kan være egnet for etablering av barnehage, og det bør undersøkes om disse tomtene kan være aktuelle for å relokalisere Skjold barnehage på sikt, framfor å ombygge dagens barnehage. Det bør utarbeides et konseptvalgnotat for Skjold barnehage som belyser muligheter for ombygging evt. relokalisering for å sikre at dagens kapasitet i Skjold barnehage opprettholdes.

Paradis barnehage vurderes som et mindre optimalt barnehagebygg med en krevende beliggenhet ved en trafikkert vei, og en utfordrende tomt med tanke på universell utforming. Bygget fremstår som svært slitt, og må rehabiliteres og bygges om for å tilfredsstille dagens myndighetskrav. Det er mye utbygging i området i årene fremover og behov for økt andel barnehageplasser. Det er derfor viktig å opprettholde barnehageplassene i området. Det bør utarbeides konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering av Paradis barnehage.

Vallalia barnehage, Sædalen barnehage, Ulsmåg barnehage, Idavollen barnehage og Sandalsbotn barnehage behov for oppgradering for å imøtekomme dagens myndighetskrav. Det bør også kartlegges om det er behov for på- eller ombygging for å opprettholde dagens kapasitet. Vallalia barnehage prioriteres først.

Det vil på sikt være behov for økt barnehagekapasitet i Fana bydel. Det er særlig skolekretsene Apeltun, Kaland, Smørås og Ulsmåg skolekretser som mangler barnehagekapasitet i forhold til antall barn som bor innenfor skolekretsen. Det har pågått **søk etter tomter** til nye barnehager i Fana bydel. Det er lokalisert flere tomter som kan være aktuelle, blant annet en tomt nær Ulsmåg skole. Byrådet anbefaler at det utarbeides en konseptvalgutredning for etablering av ny(e) barnehage(r) i Fana bydel. De identifiserte tomtene vil inngå i denne utredningen.

En av tomtene som kan være aktuell for etablering av barnehage er **tomten tilknyttet Kaland skole og Kaland idrettshall**. Dette vil imidlertid kreve omdisponering av dagens løsninger. I høringsinnspill har privat eier av Klem barnehage gitt uttrykk for at kommunen bør se på mulighet

for overtakelse og utvidelse av barnehagen, som per i dag holder til i deler av Kaland idrettshall. Det bør utarbeides et konseptvalgnotat som vurderer om det er mulig å etablere en større barnehage på tomten, ved omdisponering av dagens løsninger på tomten.

Kommunalt tilskudd til private barnehager i Fana bydel

Eventus barnehage AS har søkt om kommunalt tilskudd til en utvidelse av Eventus Birk barnehage med 61 m² til et godkjent leke- og oppholdsareal på 421 m². Utvidelsen tilsvarer ifølge søknaden 12 nye barnehageplasser. Birk barnehage ligger i Ulsmåg skolekrets hvor det er behov for flere barnehageplasser. Søknaden om utvidelsen i Birk barnehage er innvilget.

Oppsummering. Tiltak i Fana bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Apeltun barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Nattland oppvekststun barnehage	Relokalisering til Sædalen barnehage.	Kommunal	Prioriteres.
Skjold barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Paradis barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Vallalia barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Idavollen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Sandalsbotn barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Sædalen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Apeltun, Kaland, Smørås og Ulsmåg skolekretser	Konseptvalgutredning for nye barnehager	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Tomt tilknyttet Kaland skole og Kaland idrettshall	Konseptvalgnotat for etablering av større barnehage på tomten		Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Eventus Birk barnehage	Søknad om kommunalt tilskudd – Innvilget	Privat	

Tabell 12 - oppsummering av tiltak i Fana bydel

7.7. Fyllingsdalen bydel

	30		1676		49 %		92 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Fyllingsdalen bydel har i 2022 en samlet kapasitet på 1865 barnehageplasser¹⁶ som fordeler seg på 11 kommunale barnehager (918 barnehageplasser) og 19 private barnehager (947 barnehageplasser). Det ble oppnådd full bydelsvis dekning i bydelen i hovedopptaket 2022.

Det er tre oppveksttun i Fyllingsdalen bydel: Lyshovden, Løvås og Sælen oppveksttun.

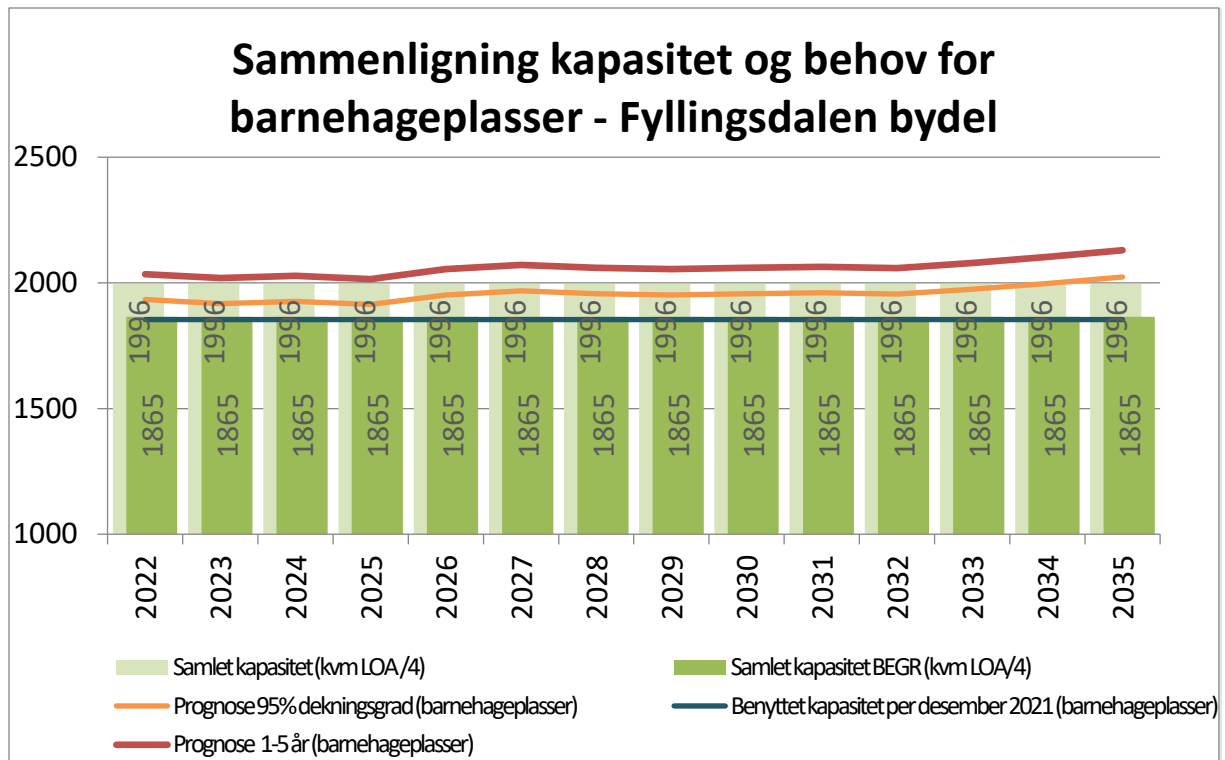
Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

Per 2022 har Fyllingsdalen bydel en kapasitet til 92 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen. Det vil mangle 68 barnehageplasser for å kunne innfri en dekningsgrad på 95 prosent.

Barnetallet ligger per 2022 på 1805 barn i alderen 1-5 år. Den forventes å være stabilt frem til rundt 2030 før barnetallet begynner å stige noe til i underkant av 1900 barn i 2035. Ved dagens kapasitet i bydelens barnehager og en dekningsgrad på 95 prosent vil dette føre til en mangel på inntil 100 barnehageplasser frem til 2032 før mangelen på barnehageplasser forventes å vokse jevnt i takt med økningen i antall barn i bydelen.

Figur 11 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Fyllingsdalen bydel

¹⁶ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Figur 11 - Sammenligning av kapasitet og behov for barnehageplasser i Fyllingsdalen bydel

I Fyllingsdalen bydel er det per 2022 kun Fjellsdalen og Seljedalen skolekrets som har ledig kapasitet i barnehagene, mens de resterende skolekretser mangler barnehageplasser for å oppnå en dekningsgrad på 95 prosent blant barn som er bosatt i skolekretsen.

Kommunalt tilskudd til private barnehager

Gnist barnehager Brennhaugen søker om kommunalt tilskudd til en ny barnehage med et forventet leke- og oppholdsareal på 585 m² og anslagsvis 146 barnehageplasser. Forventet ferdigstillelse er august 2023. Søknaden er innvilget for å sikre tilstrekkelig kapasitet på barnehageplasser i bydelen og skolekretsen. Det er aktuelt at Bergen kommune leier barnehagen til bruk som erstatningsbarnehage i en periode, i forbindelse med rehabilitering av kommunale barnehager. Etter en eventuell leieperiode vil barnehagen drives i privat regi. Bergen kommune vil ha dialog med barnehagen omkring dette.

Norlandia barnehagene søker om tilskudd til nye **Kidsa Strømme barnehage** med et forventet leke- og oppholdsareal på om lag 461 m² og anslagsvis 115 barnehageplasser. Forventet ferdigstillelse er august 2023. Det har vært dialog med grunneierne av Strømme Gård vedr. mulighetene for kommunal overtakelse. Eier har siden 2014 hatt en intensjonsavtale med den private barnehageaktøren Norlandia AS om å stå for bygging og drift av barnehage på Strømme Gård. Eier har bekreftet at utbygger kan starte utbygging så snart vedtak om kommunalt tilskudd er vedtatt. Ut fra at det er viktig å få barnehageplassene så snart som mulig, er søknad om kommunalt tilskudd innvilget.

Løvestakken barnehage søker om kommunalt tilskudd til en utvidelse av leke- og oppholdsarealet med 55 m² som tilsvarer inntil 13 barnehageplasser. Søknaden er innvilget for å sikre tilstrekkelig kapasitet på barnehageplasser i bydelen og skolekretsen.

Planlagt byutvikling i Fyllingsdalen bydel på lengre sikt

Områdereguleringen for Fyllingsdalen sentrale deler planlegger for at Oasen skal utvikles som et urbant og fortettet sentrumsområde, og beskriver et fortetningspotensial på cirka 350 boliger, både i sentrumsområdet og boligområdene rundt. Reguleringsplanen er planlagt sendt på høring våren 2022.

Bybanen til Fyllingsdalen terminal ved Sælensminde og Oasen senter forventes åpnet i november 2022, noe som sannsynligvis vil påvirke utviklingen i bydelen.

Områdeplan for Spelhaugen er for tiden satt på vent som følge av pågående prosesser rundt bybanen og miljøkartlegging i området, men en ser for seg at Oasen og Spelhaugen på sikt skal knyttes sammen med en bymessig utvikling langs Hjalmar Brantingsvei.

Det pågår en rekke mindre regulerings- og byggesaker i ulike skolekretser i Fyllingsdalen bydel med en samlet økning på rundt 1500 boliger, der byggesaker innenfor reguleringsplan Hjalmar Brantingsvei forventes å utgjøre omtrent en tredjedel av veksten.

Det vil i denne bydelen være behov for å sette av areal til barnehager i tråd med føringer i kommuneplanens arealdel.

Strukturtiltak i Fyllingsdalen bydel

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Det gjennomføres rehabilitering ved **Bønes barnehage** (byggetrinn 1) for å lukke avvik i forbindelse med miljørettet helsevern.

Prioriterte tiltak som må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplan
Gullstølbott barnehage har behov for ombygging for å tilfredsstille alle myndighetskrav som omfatter bedre universell utforming og bedre personalfasiliteter. Oppstart og fremdrift på prosjektet er avhengig av tilgang på erstatningsarealer.

Øvrige behov/tiltak

Lyshovden oppvekststun ligger i en sentral del av Fyllingsdalen som også vil bli berørt av fortetning i sammenheng med bybaneutbyggingen. En utvidelse av **Lyshovden oppvekststun barnehage** har tidligere vært diskutert. Det bør utarbeides et konseptvalgnotat for å vurdere hvordan det kan etableres flere barnehageplasser i en del av skolens område på oppvekststunet.

Følgende barnehager har behov for mindre rehabiliteringer for å imøtekomme dagens myndighetskrav: **Björgedalen barnehage**, **Nebbestølen barnehage**, **Brinken barnehage** og **Seljedalen barnehage**. Det må utarbeides konseptvalgnotater for barnehagene for å kunne vurdere tiltak og eventuelle utvidelser av barnehagene. Barnehagene bør prioriteres i samme rekkefølge som de er nevnt i.

Bønes barnehage (byggetrinn 2) og Sælen oppvekststun barnehage har behov for større rehabilitering og ombygging for å tilfredsstille alle myndighetskrav som omfatter bedre universell utforming og bedre personalfasiliteter. Det bør legges opp til at en rehabilitering av barnehagen i Sælen oppvekststun bør skje sammen med rehabilitering skoledelen (jf. tiltak i skolebruksplan). Fremdrift og tidsperspektiv på byggeprosjektene vil være avhengig av tilgang på erstatningsarealer.

Myrholtet barnehage har en kapasitet på 51 barnehageplasser. Barnehagen har behov for rehabilitering på grunn av slitt bygningsmasse. En utvidelse av barnehagen på nåværende tomt er ikke mulig. I lys av at det er behov for flere barnehageplasser i Varden skolekrets, er det hensiktsmessig å vurdere muligheter for å relokalisere barnehagen i skolekretsen slik at kapasiteten kan utvides samtidig med at barnehagen får et mer egnet barnehagebygg. Det bør utarbeides et konseptvalgnotat for rehabilitering /relokalisering av barnehagen.

Det finnes per i dag ingen erstatningslokaler i Fyllingsdalen bydel. Muligheten for å ta i bruk **Lynghaugparken erstatningsskole** bør undersøkes på nytt ved neste rulling av barnehagebruksplanen.

Oppsummering. Tiltak i Fyllingsdalen bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Bønes barnehage, byggetrinn 1	Rehabilitering	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Gullstølsbotn barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Lyshovden oppveksttun barnehage	Konseptvalgnotat for utvidelse	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Bjørgedalen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Nebbestølen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Brinken barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Seljedalen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Bønes barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.
Sælen oppveksttun barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.

Myrholtet barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rullering av handlings- og økonomiplanen.
Gnist barnehager Brennhaugen	Søknad om kommunalt tilskudd – Innvilget	Privat	
Kidsa Strømme	Søknad om kommunalt tilskudd – Innvilget	Privat	
Løvestakken barnehage	Søknad om kommunalt tilskudd – Innvilget	Privat	

Tabell 13 - Oppsummering av tiltak i Fyllingsdalen bydel

7.8. Laksevåg bydel

	31		1900		35 %		93 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Laksevåg bydel har i 2022 en samlet kapasitet på 2185 barnehageplasser¹⁷, noe som tilsvarer en noe lavere reell kapasitet grunnet ulike arealkrav for små og store barn. Kapasiteten fordeler seg på 12 kommunale barnehager (787 barnehageplasser) og 19 private barnehager (1398 barnehageplasser). Det ble oppnådd bydelsvis dekning i bydelen i hovedopptaket 2022.

Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

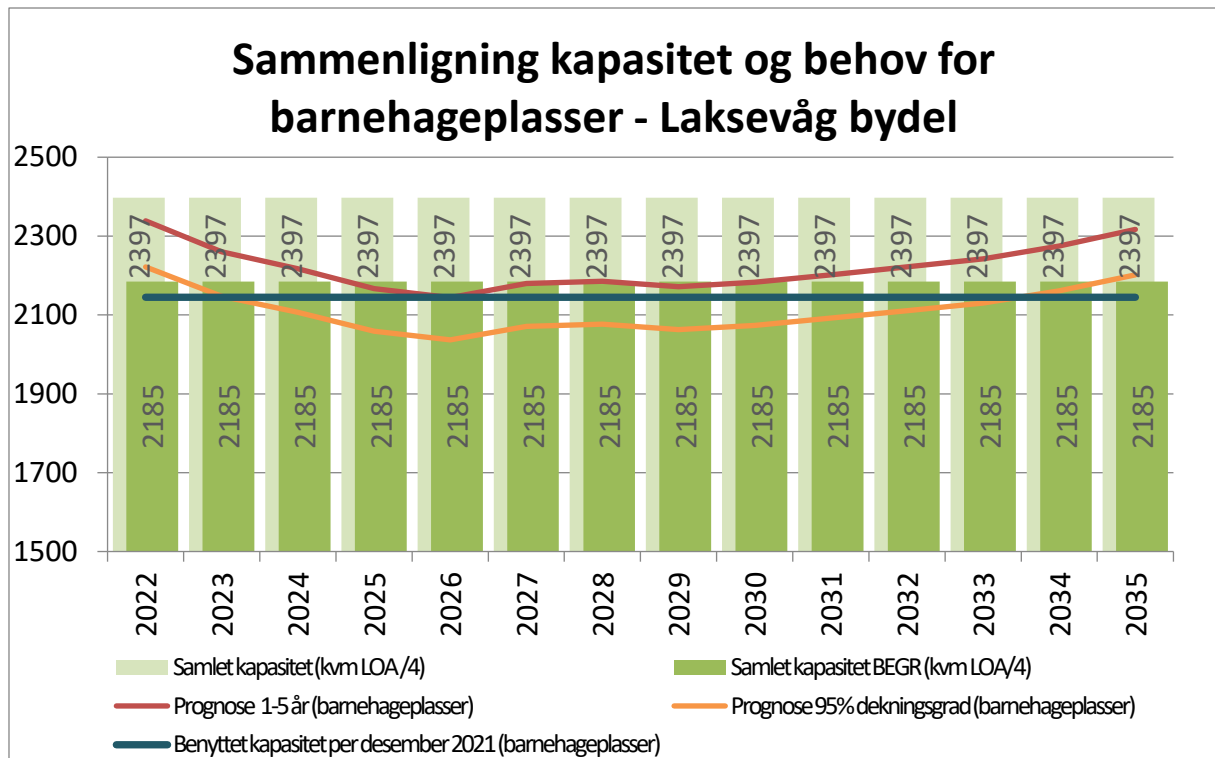
Per 2022 har Laksevåg bydel plass til 93 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen, og det vil mangle 37 barnehageplasser for å oppnå dekningsgrad på 95 prosent.

Barnetallsprognosen for Laksevåg bydel viser en liten nedgang i antall barn i alderen 1-5 år frem til 2026 før barnetallet igjen vil stige til dagens nivå på rundt 2000 barn i 2035.

Barnehagekapasiteten følger i utgangspunktet utviklingen i barnetallet med en voksende ledig kapasitet til rundt 150 barnehageplasser frem mot 2026, før den igjen synker og bikker over i manglende kapasitet rundt året 2035.

Figur 12 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Laksevåg bydel

¹⁷ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Figur 12 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Laksevåg bydel

Selv om Laksevåg bydel siden 2019 har oppnådd bydelsvis dekning, er det en rekke skolekretser som mangler kapasitet både nå og i fremtiden. Dette gjelder spesielt Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen skolekretser, mens kapasitetsmangelen i Vadmyra skolekrets antas å bli fanget opp av overkapasiteten i Loddefjord skolekrets.

Planlagt byutvikling i Laksevåg bydel på lengre sikt

Det er flere områdereguleringer og strategiske planprogram i Laksevåg bydel som forventes å ha konsekvenser for boligbyggingen i bydelen.

Områdereguleringen for Loddefjordåsen inkluderer ikke nye boliger, men primært offentlige bygg som barnehage, skole, sykehjem og kultur- og fysakarealer. Planen forventes vedtatt i 2023.

I sammenheng med områdeplan for Indre Laksevåg og områdeplan for Laksevågneset vurderes regulering til boligformål i planarbeidet. Store deler av Laksevågneset er i Kommuneplanens arealdel avsatt til byfortettingssone og pågående reguleringssaker tyder på at det vil komme anslagsvis 1000 boliger på verftsområdet. Planforslagene forventes å være klar i 2023 med planlagt vedtak i 2024.

Strategisk planprogram for Loddefjord er under utarbeidelse. Dette programmet skal følges opp av reguleringsplaner som beskriver boligbygging i området.

Pågående arbeid med strategiske planer og reguleringsplaner for Laksevåg bydel sammen med øvrige bygge- og reguleringsplaner vil vurderes til å kunne gi anslagsvis en økning på rundt 1500 boliger gjennom planperioden, men ettersom flere planer per i dag er i en tidlig fase, er det knyttet en større usikkerhet rundt nøyaktig antall nye boliger i bydelen.

Strukturtiltak i Laksevåg bydel

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Laksevåg barnehage har stort vedlikeholdsetterslep og det er vedtatt at barnehagen skal totalrehabiliteres. Forventet oppstart er 1. kvartal 2023. Barnehagen benytter erstatningslokaler i Laksevåg barnehage, avdeling Solhaug og i erstatningsarealer i Damsgårdssundet barnehage i byggeperioden.

Bygging av **Olsvik barnehage** vil gi inntil 98 barnehageplasser. Olsvikparken barnehage og Grøntulien barnehage skal slås sammen og flytte inn i Olsvik barnehage. Dette er i samsvar med barnehagenes egne ønsker. Disse barnehagene holder per i dag til i barnehagebygg som ikke oppfyller dagens myndighetskrav og som har et betydelig oppgraderingsbehov. Det vil på et senere tidspunkt bli tatt stilling til i hvorvidt byggene til Grøntulien og Olsvikparken barnehager skal brukes som erstatningslokaler ved rehabilitering av andre barnehager i bydelen. Det er i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan foreslått midler til bygging av Olsvik barnehage fra budsjettår 2025.

Haugatun barnehage tilfredsstiller ikke gjeldende forskriftskrav, og barnehagens godkjente leke- og oppholdsareal står i fare for å bli betydelig redusert dersom ikke gjennomføres en ombygging av barnehagen. Fremdrift, omfang og utforming av ombyggingen av Haugatun barnehage er avhengig av utfallet av den pågående områdereguleringen for Loddefjordåsen.

Øvrige behov/tiltak

Nygård barnehage har behov for mindre utbedring av uteområde som følge av dreneringsproblemer.

Sæterdal barnehage er en kommunal barnehage med 32 barnehageplasser som holder til i leide lokaler med liten mulighet til å kunne oppgraderes til et bedre egnet barnehagebygg. Barnehagen ligger i Bjørndalsskogen skolekrets som per i dag har manglende kapasitet på rundt 50 barnehageplasser, og en avvikling av barnehagen vil øke kapasitetsmangelen i skolekretsen ytterligere. Ut ifra at det er behov for barnehageplasser i skolekretsen beholdes barnehagen.

Det vil være aktuelt å søke etter egnede **tomter for barnehageformål** for å sikre nok barnehageplasser i Laksevåg bydel. Dette gjelder spesielt for skolekretsene **Alvøen, Bjørndalsskogen, Holen og Vadmyra** på grunn av forventet behov for flere barnehageplasser i disse skolekretsene.

Det pågår reguleringsarbeid i flere mindre prosjekter i Laksevåg bydel, bl.a. i **Fagerdalen** og **Solhaugveien/B-sykehuset** som også regulerer barnehagetomter i prosjektet. Behovet for flere barnehager i sammenheng med byggeprosjekter må vurderes ut ifra allerede eksisterende barnehagekapasitet i nærområdet og den faktiske størrelsen av utbygging på disse steder.

Oppsummering. Tiltak Laksevåg bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Bystyret har vedtatt at selv om Laksevåg bydel siden 2019 har oppnådd bydelsvis dekning er det fortsatt en rekke skolekretser som vil mangle kapasitet, både nå og i fremtiden. Dette gjelder spesielt Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen skolekretser. Bystyret ber derfor byrådet sikre at tomtesøk og utbygging av nye barnehager i Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen skolekrets ikke trekker ut i tid (vedtak 5).

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Laksevåg barnehage	Rehabilitering	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Olsvik barnehage	Ny barnehage	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Haugatun barnehage	Konseptvalgnotat rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Nygård barnehage	Mindre rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Skolekretsene Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen	Tomtesøk	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Tabell 14 - Oppsummering av tiltak i Laksevåg bydel

7.9. Ytrebygda bydel

	32		2218		20 %		129 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Ytrebygda bydel har en totalkapasitet på 2749 barnehageplasser¹⁸ som fordeler seg på syv kommunale barnehager (545 barnehageplasser) og 24 private barnehager (2204 barnehageplasser). Det ble oppnådd full bydelsvis dekning i bydelen i hovedopptaket 2022.

Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

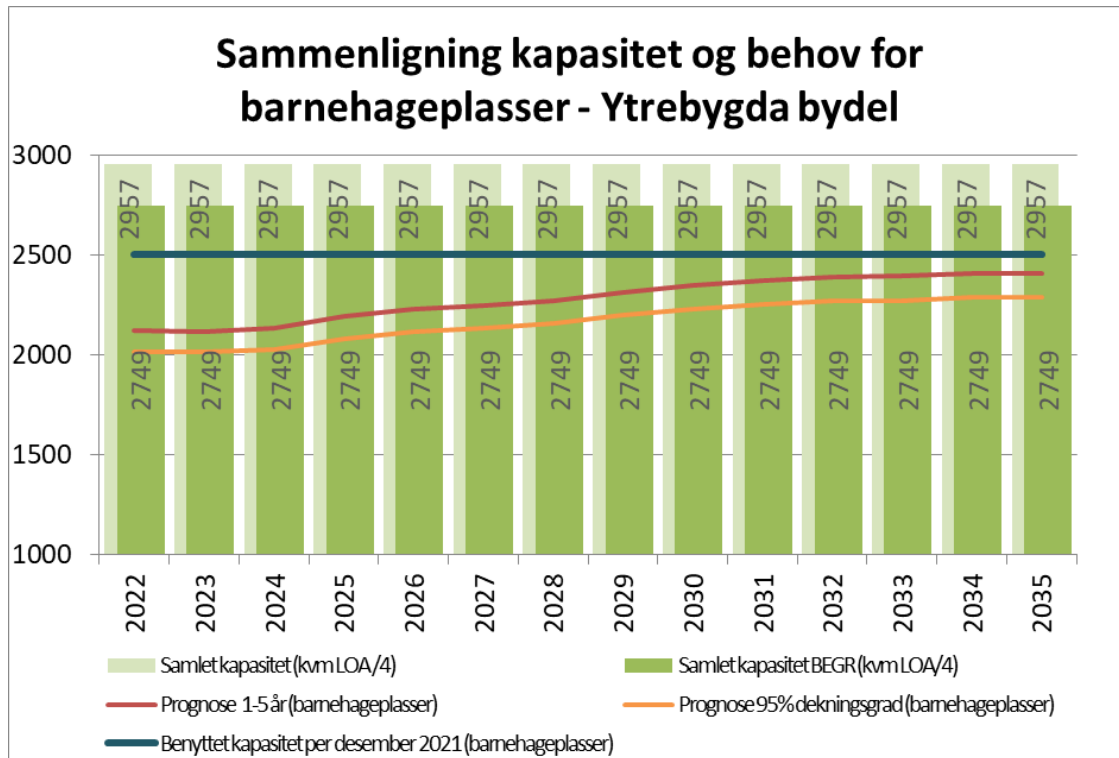
Ytrebygda bydel har per 2022 en stor overkapasitet på antall barnehageplasser og har plass til 128 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen. Det er 732 ledige barnehageplasser i bydelen i 2022 dersom en dekningsgrad på 95 prosent legges til grunn.

Det forventes en økning i antall barn i alderen 1-5 år i Ytrebygda bydel fra rundt 1882 barn i dag til i underkant av 2200 barn i 2035.

Selv om noe av den ledige kapasiteten i bydelen vil tas i bruk fremover som følge av barnetallsveksten, forventes det fortsatt en solid overkapasitet på rundt 460 ledige barnehageplasser i 2035 når en dekningsgrad på 95 prosent legges til grunn. Det er ikke noe grunnlag for å legge til grunn en høyere dekningsgrad i Ytrebygda bydel enn i andre bydeler, og det bør tilstrebes å utligne tilbudet i takt med forbedringer av tilbudet i andre bydeler.

Figur 13 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Ytrebygda bydel.

¹⁸ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Figur 13 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Ytrebygda bydel

Per 2022 er det en betydelig overkapasitet i skolekretsene Liland, Søråshøgda og Søreide skolekretser.

Planlagt byutvikling i Ytrebygda bydel på lengre sikt

I Ytrebygda bydel foreligger det vedtatt kommunedelplan for Birkeland, Liland, Ådland og Espeland (BLÅE), samt at det pågår arbeid med Strategisk planprogram for videreutvikling av Birkeland som lokalsenter. Planene omfatter vestlige deler av Ytrebygda bydel. Et markant utviklingstrekk er at arbeidsplassintensiv næring transformeres til bolig. Sentrale utfordringer i denne bydelen, gitt at dette utviklingsbildet blir langvarig, er å sørge for en hensiktsmessig sosial og teknisk infrastruktur.

I sammenheng med kommunedelplanen for Birkeland, Liland, Ådland og Espeland vil det anslagsvis komme mellom 1600 og 2000 boliger i området, men dette vil beskrives nærmere i detaljreguleringsplanene.

Det forventes at planen for Birkeland, Liland, Ådland og Espeland sammen med øvrige bygge- og reguleringssaker i Ytrebygda bydel vil gi en samlet økning på i underkant av 3000 boliger gjennom planperioden, der skolekretsene Liland (rundt 1000 boliger), Søreide (rundt 570 boliger), Skranevatnet (rundt 530 boliger) og Skeie (300 boliger) er mest berørt av utbyggingen.

Strukturtiltak i Ytrebygda bydel

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Iristunet barnehage som ligger på grensen mellom Fana og Ytrebygda bydel, er avviklet som ordinær barnehage. Barnehagen skal oppgraderes, og tas i bruk som erstatningsbarnehage ved rehabiliteringer av andre barnehager i Ytrebygda og Fana bydeler.

Øvrige behov/tiltak

Både **Petedalsheia barnehage** og **Eldsbakkane barnehage** har behov for totalrehabilitering for å tilfredsstille myndighetskrav, og sikre dagens kapasitet i barnehagene.

Skranevegen barnehage har behov for rehabilitering eller at barnehageplassene relokaliseres.

Aurdalslia barnehage har behov for rehabilitering og lokalene innfrir ikke dagens myndighetskrav på grunn av flere mangler i henhold til forskrift om miljørettet helsevern.

Behovet for erstatningslokaler i bydelen er dekket gjennom Iristunet barnehage, og ut fra stor overkapasitet i bydelen foreslås det at bygging av **Ytrebygda barnehage** utsettes. Tomten beholdes til barnehageformål og vurderes utbygget om behovet tilsier det.

Oppsummering. Tiltak i Ytrebygda bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Iristunet barnehage	Oppgradering for bruk som erstatningsbarnehage	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026
Petedalsheia barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Eldsbakkane barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Skranvegen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Aurdalslia barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Ytrebygda barnehage	Beholde tomt til barnehageformål	Kommunal	Tiltaket søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen dersom det blir aktuelt med utbygging

Tabell 9 - Oppsummering av tiltak i Ytrebygda bydel

7.10. Årstad bydel

	31		1676		53 %		93 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Den samlede kapasiteten for barnehager i Årstad bydel ligger på 2357 barnehageplasser¹⁹ som fordeler seg på 16 kommunale barnehager (1356 barnehageplasser) og 18 private barnehager (1001 barnehageplasser). Det ble oppnådd full bydelsvis dekning i hovedopptaket 2022.

Det er tre oppveksttun i Årstad bydel: Gimle, Ny-Krohnborg og Kronstad oppveksttun.

Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

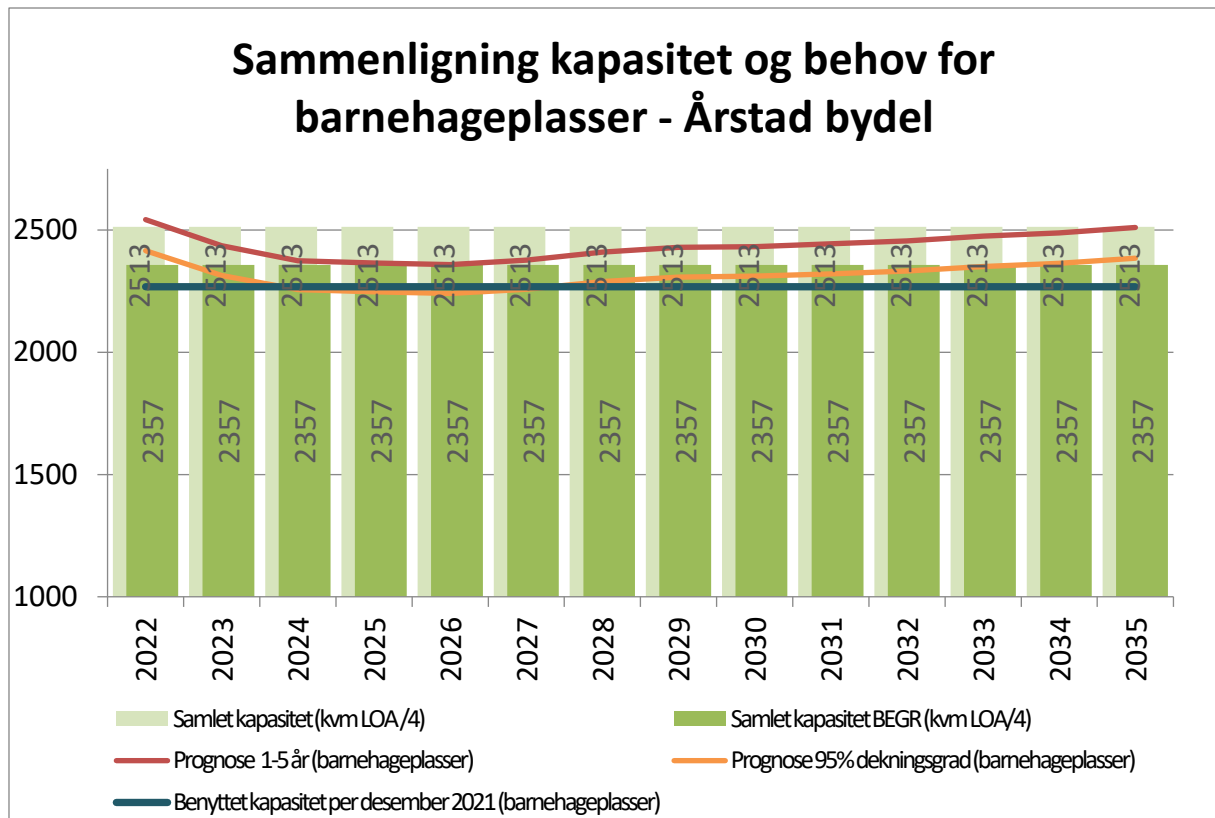
Årstad bydel har i 2022 plass til 93 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen. Det mangler rundt 60 barnehageplasser for å oppnå tilstrebet dekningsgrad på 95 prosent.

Barnetallsprognosen for Årstad bydel viser en liten nedgang i antall barn i alderen 1-5 år frem til 2026 før dette tallet igjen vil stige til dagens nivå på rundt 2200 barn.

Barnehagekapasiteten ved en dekningsgrad på 95 prosent følger i utgangspunktet utviklingen av barnetallet med først en noe økende ledig kapasitet før den ledige kapasiteten faller og blir til en mangel på barnehageplasser i 2035.

Figur 14 viser utviklingen av barnetallet sammenlignet med den samlede barnehagekapasiteten i Årstad bydel.

¹⁹ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Figur 14 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Årstad bydel

En rekke skolekretser i Årstad bydel vil mangle barnehageplasser fremover for å kunne tilby barna i bydelen en barnehageplass i nærmiljøet sitt. Dette gjelder spesielt skolekretsene Landås, Minde og Ny-Krohnborg, mens Slettebakken skolekrets forventes å ha en overkapasitet på inntil 380 barnehageplasser.

Planlagt byutvikling i Årstad bydel på lengre sikt

Årstad bydel har to større arealplaner under arbeid: områdeplan for Slettebakken og områdeplan for Mindemyren som forventes å resultere i mange nye boliger i bydelen.

Områdeplanen for Slettebakken skal legge til rette for en utvikling av Slettebakken med idrettsaktiviteter, et tilrettelagt barnehage- og skoletilbud, boliger med gode bomiljø, næring og attraktive grøntareal som innbyr til bruk og aktivitet. Det forventes oppført mellom 400 og 500 nye boliger i sammenheng med utviklingen av området, men antall nye boliger kan bli mindre avhengig av hvordan andel areal til idretts- og boligformål fordeles. Planarbeidet pågår.

Områdeplan for Mindemyren er vedtatt. Planen omfatter et større transformasjonsområde som skal bygges ut med boliger, kontorer, parker og rekreasjonsområder. Det pågår privat detaljregulering av delfelt, og flere tomter reguleres til barnehageformål i planarbeidet i regi av private utbyggere.

Det er i tillegg startet opp byggesaker eller reguleringssaker i en rekke andre områder – f.eks. på Wergeland, Grønneviksøren, rundt Damsgårdssundet og langs Kanalveien – som sammen med de større områdereguleringene på Slettebakken og Mindemyren forventes å gi en økning på i underkant av 3000 boliger gjennom planperioden.

Strukturtiltak i Årstad bydel

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Søre Skogvei barnehage har behov for oppgradering av utearealer, samt ombygginger for å møte krav til helsevern godkjenning. Arbeid med et skisseprosjekt for fremtidig bruk av eiendommen er satt i gang. Gjennomføring av tiltaket er avhengig av tilgang på erstatningslokaler.

Gyldenpris barnehage har behov for rehabilitering, og en mulighetsstudie har identifisert potensiale for utvidelse av barnehagen. Det vil utarbeides et konseptvalgnotat for rehabilitering og eventuelt utvidelse av barnehagen.

Det vil utarbeides konseptvalgnotat for ny **Slettebakken erstatningsbarnehage** på kommunalt tomt i Vilhelm Bjerknes vei 18 ved Bergenshallen (tidligere International School of Bergen). Tomten er regulert til barnehageformål. Barnehagen vil senere kunne bli til en permanent barnehage for å dekke et økt kapasitetsbehov i området når den planlagte utviklingen av 400-500 nye boliger ved Slettebakken realiseres. Tiltaket bør sees i sammenheng med rehabilitering eller nybygging av Slettebakken skole, en mulig omplassering av Øvrebø barnehage og områdeutviklingen på Slettebakken ellers.

Skolebruksplanen slår fast at Gimle oppvekststun skole har behov for rehabilitering ut fra vedlikeholdsetterslep, og at det skal prioriteres midler for en utredning av rehabiliteringsbehovet for ungdomsskolen. Barnehagen har behov for oppgradering i forhold til myndighetskrav. Det er hensiktsmessig å se oppgradering av **Gimle oppvekststun barnehage** i sammenheng med rehabilitering av skolebygget. Fremdriften til prosjektet er avhengig av tilgang til erstatningsarealer for skolen og evt. barnehagen. Oppgradering av barnehagen på Gimle oppvekststun utredes i et felles konseptvalgnotat for Gimle oppvekststun, skole og barnehage.

Prioriterte tiltak som må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplan
Kristianborg barnehage driftes som kommunal barnehage med 80 barnehageplasser og kan utvides gjennom byggetrinn 2 til en kapasitet for inntil 160 barnehageplasser. Ettersom Kristianborgsområdet er en del av områdeutviklingen på Mindemyren, vil en igangsetting av byggetrinn 2 være hensiktsmessig for å sikre barnehagedekning i dette området. Utvidelsen krever kjøp av tilleggsarealer og kommunen er i dialog med tomteeier om dette. Dette tiltaket vil kunne sikre at Bergen kommune ivaretar behovet for flere barnehageplasser i området, og at eieren av nabotomten ikke får plankrav om barnehage i byggeprosjektet sitt.

Øvrige behov/tiltak

Nattlandsfjellet barnehage er en barnehage med 47 barnehageplasser på toppen av Nattlandsfjellet. Barnehagen ligger i et tidligere bolighus med mange trapper og manglende intern forbindelse mellom rommene. Kartlegging av barnehagen i 2019 viser at bygget er preget av stort vedlikeholdsetterslep, og manglende innfrielse av myndighetskrav.

Øvrebø barnehage ligger i umiddelbar nærhet til utbyggingsområdet på Slettebakken på tomten til Slettebakken skole. Området vil ha behov for flere barnehageplasser når nye boliger i området er realisert. Tiltaket ved Øvrebø barnehage bør sees i sammenheng med planlagt rehabilitering eller nybygging av Slettebakken skole med tilhørende utvidelse av skolen (se vedtak [skolebruksplanen](#)). Ved behandling av skolebruksplanen vedtok bystyret følgende:

- Ved rehabilitering/nybygg av Slettebakken skole skal det sees på muligheten for å restrukturere området med tanke på utbedring av trafikkforholdene og mer hensiktsmessig bruk. I denne prosessen skal det også vurderes om skole, bibliotek, kultur, idrett og forsamlingslokaler kan samles under samme tak, samt om en relokalisering av Øvrebø barnehage kan være hensiktsmessig.

Sletten barnehage har behov for rehabilitering, og en mulighetsstudie har identifisert potensiale for utvidelse av barnehagen.

Transformasjon av **Mindemyren** vil øke behovet for barnehageplasser betraktelig, både i området spesielt, og i Årstad bydel samlet. For Mindemyren er det estimert et behov for omtrent 450 nye barnehageplasser.

Det arbeides som nevnt med utvidelse av den kommunale barnehagen Kristianborg, noe som vil gi økt barnehagekapasitet i søndre del av Mindemyren. I tillegg er Bergen kommune i dialog med ulike aktører for å sikre tilstrekkelig barnehagekapasitet på og rundt Mindemyren. Blant annet planlegges det for en **barnehage på delområde S17** like vel Solheimsvannet (Mindemyren Nord) og for **Nyhaugen barnehage** på midtre del av Mindemyren. I tillegg er bygningen i **Fabrikkgaten 8** (tidligere metallvarefabrikk Luna A/S) regulert til barnehageformål. Det er usikkert hvor mange barnehageplasser de nevnte barnehageprosjektene vil realisere.

Det er ønskelig å etablere kommunale barnehageplasser på Mindemyren. Med unntak av tomten ved Kristianborg barnehage, eier ikke Bergen kommune andre tomter som er egnet til barnehage på Mindemyren. Det er derfor nødvendig med oppkjøp av egnede tomter dersom det skal etableres nye kommunale barnehager i området. Med utgangspunkt i anskaffelsesregelverket har ikke Bergen kommune mulighet til å inntre i barnehageprosjekter som inngår som en integrert del av byggeprosjekter uten å være utskilt som egen tomt, med mindre barnehageprosjektet er utlyst i det offentlige markedet.

Per i dag er barnehageprosjektet i Fabrikkgaten 8 utlyst etter at NLM-barnehager har trukket seg fra prosjektet. Det innstilles på kommunalt tilskudd til tiltaket, under forutsetning av at det får de nødvendige godkjenninger. Det planlegges i tillegg for barnehage på Nyhaugen (ved S8/S10) barnehage. Tomten må reguleres til formål barnehage. Barnehage på delområde 17 må foregå i privat regi ut fra anskaffelsesreglementet.

Bergen kommune eier tomten **Slettebakksveien 58** ved Fridalen skole (gnr. 160/151). På sikt bør det igangsettes et konseptvalgnotat for en ny kommunal barnehage med antatt rundt 90 barnehageplasser.

Damsgårdsundet barnehage er et erstatningsbygg som ligger i Årstad bydel. Bygget ligger tett inntil grensen til Laksevåg bydel og Bergenhus bydel (via broen Småpudden), og er i første omgang planlagt brukt som erstatningslokale for Laksevåg barnehage i byggeperioden. Bygget vil kunne brukes som erstatningsbarnehage ved rehabiliteringer av barnehager i Årstad og Bergenhus bydeler når rehabiliteringen av Laksevåg barnehage er avsluttet. Damsgårdsundet barnehage har en høyere kapasitet enn det som vil bli benyttet av Laksevåg barnehage, og det planlegges for å gjøre barnehageplasser tilgjengelig for beboere i nærområdet i barnehagebygget.

Kommunalt tilskudd til private barnehager

Espira Grønnestølen barnehage søker om kommunalt tilskudd til en utvidelse av barnehagen med 37,3 m² som tilsvarer inntil ni barnehageplasser. Søknaden er innvilget for å bedre barnehagekapasiteten i området.

BOB eiendomsutvikling og Eviny AS har søkt om kommunalt tilskudd til etablering av en ny barnehage på **BKK sin eiendom Montana**. Søknaden er avslått fordi flere av kriteriene for å kunne søke om kommunalt tilskudd til private barnehager ikke er innfridd.

Anbefalingen om å innvilge NLM-barnehager kommunalt tilskudd for privat barnehage med anslagsvis 95 barnehageplasser i **Fabrikkgaten 8** utgår, som følge av at NLM-barnehager har trukket seg fra prosjektet. Det anbefales at en eventuell ny søknad om kommunalt tilskudd for privat barnehage i Fabrikkegaten 8 innvilges, da det er behov for barnehageplasser i dette området.

Oppsummering. Tiltak i Årstad bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Søre Skogvei barnehage	Rehabilitering	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Gyldenpris barnehage	Konseptvalgnotat rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Slettebakken erstatningsbarnehage	Konseptvalgnotat for ny erstatningsbarnehage	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Gimle oppveksttun barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Kristianborg barnehage	Kjøp av tilleggsareal for utvidelse	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Nattlandsfjellet barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Øvrebø barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Sletten barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Utvikling av barnehager på Mindemyren	Sikre barnehageplasser på Mindemyren, i kommunal og/eller privat regi.	Kommunal / privat	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Slettebakksveien 58 ved Fridalen skole	Konseptvalgnotat for ny barnehage	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i kommende handlings- og økonomiplaner.
Espira Grønnestølen barnehage	Søknad om utvidelse av kommunalt tilskudd – Innvilget	Privat	
Fabrikkgaten 8 (tidligere metallvarefabrikk Luna A/S)	Søknad om kommunalt tilskudd trukket – anbefales innvilget om ny søknad leveres	Privat	
BKK sin eiendom på Montana	Søknad om kommunalt tilskudd – Avslått	Privat	

Tabell 10 - Oppsummering av tiltak i Årstad bydel

7.11. Åsane bydel

	31		2206		22 %		102 %
Antall barnehager		Sum alle barn med barnehageplass i 2021		Andel barn i kommunale barnehager i 2021		Dekningsgrad barn 1-5 år i 2022	

Åsane bydel har i 2022 en samlet kapasitet på 2681 barnehageplasser²⁰ som fordeler seg på ni kommunale barnehager (558 barnehageplasser) og 22 private barnehager (2123 barnehageplasser).

Dagens kapasitet og framtidig kapasitetsbehov

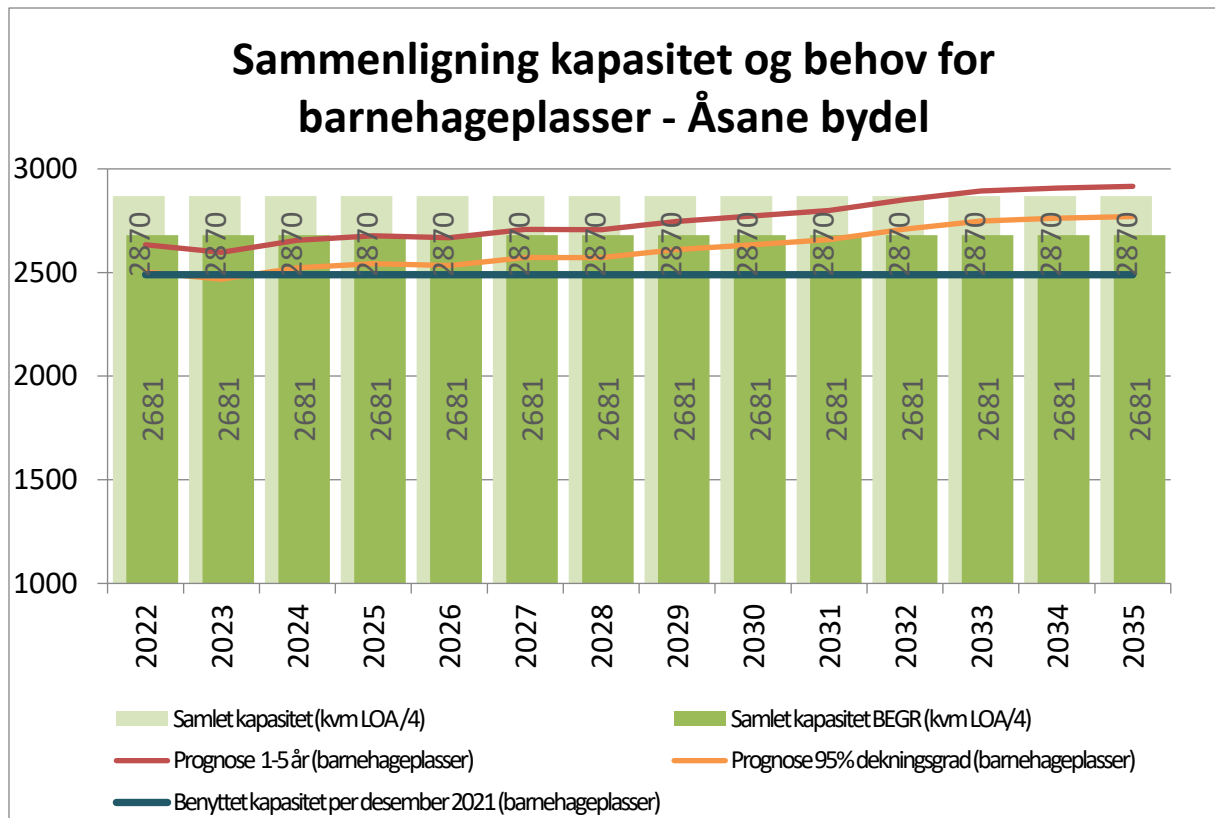
Per 2022 har Åsane bydel noe overkapasitet på antall barnehageplasser, og har plass til 102 prosent av barna i alderen 1-5 år som er bosatt i bydelen. Det vil være 178 ledige barnehageplasser i bydelen dersom man legger til grunn en dekningsgrad på 95 prosent.

Antall barn i alderen 1-5 år i Åsane – 2325 barn i alderen 1-5 år – viser seg å være noe høyere enn antatt i tidligere prognoser. Barnetallet forventes å holde seg stabilt frem til 2026 før det begynner å øke jevnt til rundt 2600 barn i 2035.

I tråd med veksten i antall barnehagebarn i Åsane bydel, vil overkapasiteten minskes fra rundt 200 ledige barnehageplasser i dag til en liten mangel på barnehageplasser i 2035.

Figur 15 viser prognosen for barnetalls- og kapasitetsutviklingen i Åsane bydel

²⁰ Begrepet *barnehageplass* er i denne planen definert som en barnehageplass for et barn i alderen 3-5 år. Den reelle kapasiteten til en barnehage avhenger imidlertid av fordelingen i barnegruppe, som følge av at 1-2 åringer krever større areal enn 3-5 åringer. Se kapittel 6.1 for nærmere omtale.

Figur 15 - Barnehagekapasitet og behov for barnehageplasser i Åsane bydel

Det er store forskjeller mellom skolekretsene i bydelen når det gjelder ledig eller manglende kapasitet på barnehageplasser. Mens skolekretsene Haukås, Kalvatræet og Ulsetskogen har en overkapasitet mellom 200 og i underkant av 400 ledige barnehageplasser, har bl.a. skolekretsene Eidsvåg, Hordvik, Mjølkeråen og Tertnes en betydelig kapasitetsmangel på inntil 180 barnehageplasser.

Planlagt byutvikling i Åsane bydel på lengre sikt

Det pågår arbeid med to større arealplaner for bydelen: strategisk planprogram (SPP) for Åsane sentrale deler og områdeplan for Nyborg.

Strategisk planprogram (SPP) for Åsane sentrale deler skal danne grunnlag for videre utvikling av sentrale deler i Åsane rundt Åsane senter og Horisont med fokus på grønnstruktur og trafikk. Eventuell boligbygging må reguleres i detaljreguleringsplaner. Planen ble lagt ut på høring høsten 2022.

Områdeplanen for Nyborg legger opp til utvikling av næring og boliger på Nyborg som også ligger i mulig fremtidig bybanetrase. Planarbeidet som startes opp på nytt høsten 2022 vil vise hvor mange boliger som forventes bygget i området.

Det forventes stort omfang av boligbygging i Kyrkjekrinsen skolekrets i fra 2026, der antall boliger antas økt med rundt 2000 nye boliger. Det forventes også betydelig byggeaktivitet i Li og Ulsetskogen skolekrets med mellom 650 og 700 boliger i hver av skolekretsene.

Strukturtiltak Åsane bydel

Tiltak i prosess og tiltak med midler foreslått i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Flaktveit barnehage består av fire avdelinger, som alle har behov for totalrehabilitering for å tilfredsstille myndighetskrav, og barnehagen vil måtte flyttes til erstatningslokaler under byggeperioden.

Øvrige behov/tiltak

Andre barnehager som har behov for totalrehabilitering, er **Liakroken barnehage** (byggetrinn 2), **Rolland-Ulsetåsen barnehage** (byggetrinn 2) og **Blokkhaugen barnehage**. En totalrehabilitering av disse barnehagene er nødvendig for å innfri myndighetskrav. I sammenheng med rehabilitering vil det også kunne sees på muligheter for å utvide antall barnehageplasser spesielt i Blokkhaugen barnehage som ligger i en skolekrets med manglende barnehagekapasitet. Fremdriften av disse tiltakene er avhengig av tilgang til erstatningsbarnehager.

I Åsane bydel har **Langerinden barnehage** og **Morvikbotn barnehage** behov for mindre rehabilitering for å innfri dagens myndighetskrav. Rehabiliteringen antas å kunne gjennomføres med barnehagedrift i bygget samtidig som rehabiliteringen foregår.

Ervik barnehage som har en kapasitet på 71 barnehageplasser, og **Rolland-Ulsetåsen barnehage, avd. Ulsetåsen** som har en kapasitet på 37 barnehageplasser, har begge behov for rehabilitering. Begge barnehager hadde per desember 2021 ikke fylt opp alle barnehageplassene, og ligger i hhv. Kalvatræet og Ulsetskogen skolekrets som begge har en overkapasitet på barnehageplasser. Det bør derfor vurderes om barnehagene kan legges ned/relokaliseres når nye barnehager i skolekretser med lite kapasitet kan erstatte barnehageplassene.

Det er flere barnehager i Åsane bydel som har behov for store rehabiliteringer som ikke vil la seg gjennomføre med samtidig barnehagedrift i bygget. Bergen kommune har per i dag ingen erstatningsbygg i bydelen, og det er derfor nødvendig å legge til rette for erstatningsbarnehager på kort sikt, eventuelt vurdere om eksisterende barnehager kan nyttes som erstatningsarealer.

Det er regulert tomt til barnehageformål på **Ulset Vest** og i tillegg pågår det regulering av **tomt på Skinstø** til barnehageformål. På grunnlag av en forventet økende barnetallsutvikling som på lang sikt kan føre til en mangel på barnehageplasser i Åsane bydel, beholdes tomtene til fremtidig utbygging av barnehager.

Kommunalt tilskudd til private tiltak

Ulset barnehage søkte i januar 2022 om en utvidelse på 137 m² som tilsvarer 25 barnehageplasser for barn under 3 år. Barnehagen har i dialog med Bergen kommune bekreftet at de ønsker en utvidelse på 12 småbarnsplasser for å ha optimalt driftsforhold, men at de foreløpig er avhengig av en utvidelse på 5-7 barn under 3 år for å kunne igangsette ombyggingen av barnehagen. Barnehagen signaliserer at de ønsker en videre opptrapping til av småbarnsplasser over tid for å kunne drifte barnehagen optimalt.

Søknaden er innvilget delvis på bakgrunn av et ønske om et mangfoldig barnehagetilbud, stor etterspørsel etter barnehageplasser i barnehagen, samt barnehagens sentrale plassering i forhold til kollektivtrafikk i Åsane bydel. Det innvilges en utvidelse på 38 m² som tilsvarer inntil syv småbarnsplasser.

Oppsummering. Tiltak i Åsane bydel. Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av tiltak for barnehagebygg som prioriteres i planperioden til Barnehagebruksplan 2022-2035. Tabellen viser om det er foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 eller om det må avsettes midler ved fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen og hvilke tiltak som er prioritert.

Barnehage	Type tiltak	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Flaktveit barnehage, byggetrinn 2	Rehabilitering	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026.
Blokkhaugen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Rolland-Ulsetåsen barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Liakroken barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Langerinden barnehage	Mindre rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Morvikbotn barnehage	Mindre rehabilitering	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Rolland-Ulsetåsen barnehage, avd. Ulsetåsen	Vurdere relokalisering	Kommunal	Dersom relokalisering blir aktuelt, må tiltaket søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen
Ervik barnehage	Vurdere relokalisering	Kommunal	Dersom relokalisering blir aktuelt, må tiltaket søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen
Ulset Vest	Konseptvalgnotat for ny barnehage	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Barnehagetomt på Skinstø	Konseptvalgnotat for ny barnehage	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Ulset barnehage	Søknad om kommunalt tilskudd – Innvilget delvis	Privat	

Tabell 11 - Oppsummering av tiltak i Åsane bydel

7.12. Prioriteringsliste for rehabilitering av kommunale barnehager

Det kommer frem av bystyrets vedtak i saken «Strategi og tiltak for innfrielse av bydelsvis barnehagedekning 2020» (B-sak 14/20) at det ved rullering av barnehagebruksplanen skal legges frem en rehabiliteringsplan for kommunale barnehager.

Prioriteringslisten tar hensyn til kartleggingen av til sammen 22 kommunale barnehager som ble gjennomført i 2019 sammen med byggeier, men støtter seg også på nyere vurderinger av barnehagebyggene, for eksempel etter tilsyn. Prioriteringen av rehabiliteringstiltak må sees i sammenheng med behov for barnehageplasser i ulike områder, lukking av avvik som følge av tilsyn fra etat for helsetjenester, utnyttelse av all kapasitet innenfor eksisterende godkjenning i barnehagene samt vurdering av byggets egnethet til barnehage.

Bystyret har vedtatt en merknad om at det er med bekymring at det avdekkes et stort behov for rehabilitering og ombygging av kommunale barnehager som følge av blant annet vedlikeholdsetterslep. Bystyret ber byrådet sikre at barnehager har kontinuerlig tilsyn og vedlikehold for å unngå etterslep som ofte er betraktelig dyrere enn vedlikeholdskostnader (merknad 5).

Rehabiliteringstiltak med midler avsatt i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026

Barnehage	Tiltak	Bydel	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Arna prestegårds barnehage	Konseptvalgnotat for ny barnehage eller erstatningsbarnehage	Arna	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Arnatveit barnehage	Mindre ombygging	Arna	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Bønes barnehage, byggetrinn 1	Rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Damsgårdssundet barnehage	Erstatningsbarnehage	Årstad	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Flaktveit barnehage, byggetrinn 2	Konseptutvikling for rehabilitering	Åsane	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Fløyfjellet naturbarnehage, Granebobygget (byggetrinn 1)	Mindre ombygging	Bergenhus	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Gimle oppveksttun barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Årstad	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Gyldenpris barnehage	Konseptvalgnotat rehabilitering og evt. utvidelse	Årstad	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Haugatun barnehage	Konseptvalgnotat rehabilitering og evt. utvidelse	Laksevåg	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Indre Arna barnehage	Konseptutvikling for utvidelse eller etablering av ny barnehage	Arna	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Iristunet barnehage	Oppgradering for bruk som erstatningsbarnehage	Ytrebygda	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Laksevåg barnehage	Rehabilitering	Laksevåg	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Olsvik barnehage	Ny barnehage	Laksevåg	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.
Søre Skogvei barnehage	Konseptutvikling for rehabilitering	Årstad	Kommunal	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026.

Prioriterte rehabiliteringstiltak som må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplan

Barnehage	Tiltak	Bydel	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Apeltun barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fana	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Gullstølsbotn barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Solbakken barnehage, hovedbygg	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Bergenhus	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Ytre Arna barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Arna	Kommunal	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Rehabiliteringsbehov i øvrige barnehager

Barnehage	Tiltak	Bydel	Eierskap	Økonomiske konsekvenser
Aurdalslia barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Ytrebygda	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Bjørgedalen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Blokkhaugen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Åsane	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Bogane barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Arna	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Brinken barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Bønnes barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Eldsbakkane barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Ytrebygda	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Fjellsiden barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Bergenhus	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Fløenbakken barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Bergenhus	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Fløyfjellet naturbarnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Bergenhus	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Idavollen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Klosteret barnehage, avd. Kalmargaten	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Bergenhus	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Langerinden barnehage	Mindre rehabilitering	Åsane	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Liakroken barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Åsane	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Morvikbotn barnehage	Mindre rehabilitering	Åsane	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Myrholtet barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Nattlandsfjellet barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Årstad	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Nebbestølen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Nygård barnehage	Mindre rehabilitering	Laksevåg	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Paradis barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Petedalsheia barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Ytrebygda	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Rolland-Ulsetåsen barnehage, byggetrinn 2	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Åsane	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Rosetårnet barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Bergenhus	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Sandalsbotn barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Seljedalen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

Skjold barnehage	Konseptvalgutredning for rehabilitering eller relokalisering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Skranevegen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Ytrebygda	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Sletten barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Årstad	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Sædalen barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Sælen oppvekstun barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fyllingsdalen	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Ulsmåg barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Vallalia barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering	Fana	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.
Øvrebø barnehage	Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Årstad	Kommunal	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.

8. Kommunalt tilskudd til private barnehager

Barnehager i Bergen kommune drives som både kommunale og private barnehager. Begge deler er per i dag nødvendig for å opprettholde full bydelsvis dekning.

Nyetablerte barnehager har rett på tilskudd etter at kommunen har innvilget søknad om tildeling av kommunalt tilskudd. Hvorvidt en søknad om kommunalt tilskudd skal innvilges, underliggjer en skjønnsmessig vurdering av kommunen innenfor rammene som barnehageloven og forvaltningsregler gir.

Hvor mye tilskudd den enkelte barnehage får hvert år blir beregnet etter reglene i Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager, med de endringene som trådte i kraft 21. desember 2021 og 1.januar 2022. En ny endring trer i kraft 1. januar 2023.

8.1. Saksbehandlingsregler for vurdering av søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager

1. Hvem kan søke

Private barnehager som er godkjent etter barnehageloven²¹ kan søke om kommunalt driftstilskudd. Godkjente barnehager som ønsker å utvide barnehagen må søke om dette for å kunne motta tilskudd for utvidelsen.

2. Krav til søknaden

Søknader må sendes i Bergen kommune sin søknadsportal for kommunalt tilskudd til private barnehager. Søknaden må inneholde alle opplysninger som er etterspurt i skjemaet og tilhørende vedlegg som omfatter plantegninger, bemanningsplan, vedtekter, fremdriftsplan og finansieringsplan for tiltaket. Ufullstendige søknader avvises.

3. Saksbehandling

Innsendte søknader skal behandles uten ugrunnet opphold²².

Behandlingen av søknader som gjelder utvidelse av kommunalt tilskudd med inntil ti barnehageplasser, delegeres fra bystyret til byrådet, jf. [kommuneloven §10-2](#). Ved behandling av søknader som gjelder utvidelse av kommunalt tilskudd med inntil ti barnehageplasser, vil forvaltningslovens regler og vurderingskriteriene som blir vedtatt i Barnehagebruksplanen 2022-2035 legges til grunn.

Søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager fremlegges bystyret for politisk behandling.

4. Vurdering av søknad om tilskudd

Det er i utgangspunktet opp til kommunen om barnehager som søker tilskudd skal få finansiering²³. Barnehageloven og forarbeidene gir imidlertid noen føringer for kommunens utøvelse av skjønn. Kommunen må sørge for at utbyggingsmønstre og driftsformer tilpasses

²¹ jf. [barnehageloven § 14](#), jf. [§ 10](#) og [§ 11](#).

²² Forvaltningsorganer skal forberede avgjøre saker uten ugrunnet opphold, dette gjelder særlig for enkeltvedtak av stor økonomisk betydning, jf. [forvaltningsloven § 11 a](#).

²³ Dette følger av ordlyden «kommunen kan gi tilskudd» i barnehageloven § 19 første ledd

lokale forhold og behov²⁴, og kommunen må sørge for å innfri rett til plass i barnehage²⁵. Kommunen kan heller ikke legge vekt på utenforliggende hensyn, og avgjørelsen kan ikke være vilkårlig eller innebære usaklig forskjellsbehandling.

Søknader om kommunalt tilskudd vil i hovedsak bli vurdert i områder hvor det er underdekning på barnehageplasser eller hvor det forventes barnetallsutvikling som tilsier behov for flere barnehageplasser. Bergen kommune har et mål om å øke den kommunale andelen barnehager, og ønsker at fremtidig behov for barnehageplasser hovedsakelig dekkes gjennom etablering av kommunale barnehager.

5. Klagemulighet

Avgjørelse av søknad om kommunalt tilskudd er et enkeltvedtak som kan påklages til Statsforvalteren i Vestland²⁶. Klagefrist er tre uker fra vedtaket er mottatt²⁷. Klagen sendes til den instansen som har gjort vedtaket og klagen bør begrunnes²⁸. Nærmere informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til partsinnsyn skal fremgå av kommunens svarbrev²⁹.

8.2. Vurdering av mottatte søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager

I forkant av rullering av barnehagebruksplanen har Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett bedt private aktører som vurderer å utvide eksisterende eller etablere nye barnehager om å sende eller bekrefte tidligere mottatte søknader. Det foreligger per nå ni søknader om vurdering av kommunalt tilskudd til private barnehager via den elektroniske søknadsportalen til Bergen kommune. I tillegg har Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett mottatt en henvendelse om mulig, mindre utvidelse.

De enkelte tiltakene blir vurdert i sammenheng med bydelen som de er stedplassert i (kapittel 6.4 til 6.11).

Bystyret har vedtatt kommunalt tilskudd til private barnehager slik det kommer frem av oppsummeringstabell punkt 6.2. (vedtak 2)

²⁴ Denne plikten fremgår av barnehageloven § 10 andre ledd andre setning

²⁵ Rett til plass i barnehage følger av barnehageloven § 16

²⁶ Regler om klageinstans finnes i [barnehageloven § 12](#)

²⁷ Klagefrist er regulert i [forvaltningsloven § 29 første ledd](#)

²⁸ Krav til klagens adressat, form og innhold er regulert i [forvaltningsloven § 32](#)

²⁹ Dette følger av forvaltningsloven [§ 27 tredje ledd](#)

Tiltak/tiltakshaver	Bydel	Søknads- dato	Søker om	Areal	Ferdig- stillelse	Merknad	Vedtak
NLM-barnehagene Fabrikkgaten	Årstad	18.11.2019	Nytt tiltak	386,2 m ² inne 955 m ² ute	08/21	Søknaden er trukket.	
Gnist Barnehager Brennhaugen	Fyllingsdalen	22.02.2022	Nytt tiltak	585 m ² inne 2680 m ² ute	08/2023		Innvilget
Oppetveiten FUS barnehage as	Arna	07.01.2022	Nytt tiltak	362 m ² inne 2010 m ² ute	08/2023		Avslått
BOB/Eviny Barnehage på Montana	Årstad	08.12.2021	Nytt tiltak	Ikke angitt	Ikke angitt		Avslått
Kidsa Strømme barnehage	Fyllingsdalen	26.04.2022	Nytt tiltak	461 m ² inne 2500 m ² ute	Ikke angitt		Innvilget
Espira Grønnestølen barnehage	Årstad	07.01.2022	Utvidelse	382 m ² inne 2214,6 m ² ute	08/2022	Nåværende leke- og oppholdsareal: 344,7 m ² inne 2214,6 m ² ute	Innvilget
Ulset barnehage	Åsane	07.01.2022	Utvidelse	385 m ² inne 3000 m ² ute	08/2024	Nåværende leke- og oppholdsareal: 248 m ² inne 3629 m ² ute	Innvilget delvis
Eventus Birk barnehage	Fana	06.09.2022	Utvidelse	421 m ² inne 2368 m ² ute	Ikke angitt	Nåværende leke- og oppholdsareal: 360 m ² inne 2368 m ² ute	Innvilget
Løvsbakken barnehage	Fyllingsdalen	19.10.2022	Utvidelse	160 m ² inne 1480 m ² ute	Ikke angitt	Nåværende leke- og oppholdsareal: 105 m ² inne 1500 m ² ute	Innvilget

9. Oppsummering av tiltak, økonomiske konsekvenser og eierskap – Barnehagebruksplan 2022-2035

Nedenfor følger en oppsummering av anbefalte tiltak, for noen av tiltakene også om det er innenfor byrådets forslag til økonomi og handlingsplan 2023 – 2026 eller om det må avsettes midler i fremtidige rulleringer av handlings- og økonomiplan.

Mål 1: Kommunale barnehager av høy kvalitet som gir rom for lek og læring i pedagogisk trygge og gode arealer
Forslag til tiltak
Legge funksjons- og arealprogrammet til grunn ved bygging og totalrehabilitering av barnehagebygg
Legge tomtens kvaliteter til grunn både for utforming av og for å avgjøre størrelse på barnehagen
Involvere brukere av barnehagebygget i byggeprosjekter
Gi barnehager som skal inn i nye arealer veiledning og kompetanse til å ta i bruk arealene gjennom et pedagogisk utviklingsprogram
Etablere erstatningslokaler for barnehager under ombygging fordelt i kommunen.
Vurdere transportbehovet for barnehager som skal flytte inn i erstatningslokaler
Vurdere etablering av hjertesoner rundt nye barnehager og ved store rehabiliteringer.
Rehabiliterer/oppgraderer de kommunale barnehagene slik at de innfrir dagens myndighetskrav og arealkapasiteten kan utnyttes fullt ut
Gjennomføre nødvendige moderniseringer til dagens standarder
Vurdere relokalisering/avvikling der det ikke er hensiktsmessig å gjennomføre rehabilitering eller behovet for plassene ikke er til stede
Vurdere sambruk og samlokalisering av kommunale tjenester når nye barnehager skal etableres
Tilrettelegge for at nye og totalrehabiliterte barnehager kan fungere som møteplass for nærmiljøet
Mål 2: Utforme helhetlig barnehagestruktur på kort og lang sikt
Forslag til tiltak
Bygge/utvide barnehager fortrinnsvis i skolekretser med underdekning.
Vurdere søknader om kommunalt tilskudd til private barnehager i samsvar med vedtatte retningslinjer.
Tilby barnehageplass til alle barn i alderen 1-5 år som ønsker det
Legge til grunn en dekningsgrad på 95 prosent på kort sikt
Øke dekningsgraden til 100 prosent på lang sikt
Bygge og utvide kommunale barnehager
Vurdere overtakelse av drift eller oppkjøp av tomter fra private eiere

Gå i dialog med private barnehager om mulig overtakelse av private barnehager på festetomter når festeavtalene med kommunen utløper
Strategiske kjøp av tomter til barnehage
Sikre barnehagetomt og sosial infrastruktur i nye utbyggings-områder i samsvar med føringer i kommuneplanens arealdel (KPA), og i tråd med strategiske planprogram og offentlige områdereguleringsplaner

Oppveksttun
Forslag til tiltak
Vurdere sambruk og samlokalisering av kommunale tjenester og anlegg som kan ha flere funksjoner når nye barnehager skal etableres, også i oppveksttun
Nye oppveksttun skal i hovedsak være samlokalisering barnehage – barneskole/barnetrinn
Ved behov for rehabilitering skal en tilstrebe at dette skjer samtidig i barnehagedelen og skoledelen i oppveksttunet
Enhetslederne i det enkelte oppveksttun forpliktet til samarbeid og sambruk gjennom lederavtalene

Arna bydel		
Forslag til tiltak	Økonomiske konsekvenser	Eierskap
Arnatveit barnehage - Mindre ombygging	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Indre Arna barnehage - Konseptutvikling for utvidelse eller etablering av ny barnehage	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Arna prestegårds barnehage - Konseptvalgnotat for ny barnehage eller erstatningsbarnehage	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Ytre Arna barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Prioriteres Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Garnesstølen barnehage - Konseptvalgnotat for ny barnehage	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Bogane barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Ådnanipa barnehage – Relokalisering av barnehageplasser	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal

Moldalia barnehage - Konseptvalgnotat for ny barnehage eller erstatningsbarnehage	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Ytre Arna skolekrets - Tomtesøk	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Bergenhus bydel		
Fløyfjellet naturbarnehage - Granebybygget, byggetrinn 1 – Mindre ombygging	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Sydneshaugen barnehage – Konseptvalgnotat for ny barnehage	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Barnehagekapasitet i/rundt Møhlenpris skolekrets – Konseptvalgutredning for å sikre barnehagekapasitet	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Solbakken barnehage, hovedbygg – Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Strømgaten 1 – Konseptvalgnotat for ny barnehage	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Fløyfjellet naturbarnehage, byggetrinn 2 – Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Fjellsiden barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Øyjorden barnehage – Ombygging for bruk som erstatningsbarnehage	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Fløenbakken barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Klosteret barnehage, avd. Kalmargaten – Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Rosetårnet barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Fana bydel		
Apeltun barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Nattland oppvekststun barnehage – Relokalisering til Sædalen barnehage	Prioriteres	Kommunal

Skjold barnehage, byggetrinn 2 – Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Paradis barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Vallalia barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Idavollen barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Sandalsbotn barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Sædalen barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Apeltun, Kaland, Smørås og Ulsmåg skolekretser – Konseptvalgutredning for nye barnehager	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Tomt tilknyttet Kaland skole og Kaland idrettshall – Konseptvalgnotat for etablering av større barnehage på tomten	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Fyllingsdalen bydel		
Bønes barnehage, byggetrinn 1 - Rehabilitering	Foreslåtte midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Gullstølsbotn barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Lyshovden oppveksttun barnehage - Konseptvalgnotat for utvidelse	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Bjørgedalen barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Nebbestølen barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rulling av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal

Brinken barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rullering av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Seljedalen barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rullering av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Bønnes barnehage, byggetrinn 2 - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rullering av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Sælen oppvekststun barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rullering av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Myrholtet barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet ved fremtidig rullering av handlings- og økonomiplanen.	Kommunal
Laksevåg bydel		
Laksevåg barnehage - Rehabilitering	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Olsvik barnehage - Ny barnehage	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Haugatun barnehage - Konseptvalgnotat rehabilitering og evt. utvidelse	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Nygård barnehage - Mindre rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rulleringer av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Skolekretsene Alvøen, Bjørndalsskogen og Holen - tomtesøk	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rulleringer av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Ytrebygda bydel		
Iristunet barnehage - Oppgradering for bruk som erstatningsbarnehage	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Petedalsheia barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rulleringer av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Eldsbakkane barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rulleringer av handlings- og økonomiplanen	Kommunal

Skranevegen barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Aurdalslia barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Ytrebygda barnehage – Beholde tomt til barnehageformål	Tiltaket søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen dersom det blir aktuelt med utbygging	Kommunal
Årstad bydel		
Søre Skogvei barnehage - Rehabilitering	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Gyldenpris barnehage - Konseptvalgnotat rehabilitering og evt. utvidelse	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Slettebakken erstatningsbarnehage - Konseptvalgnotat for ny erstatningsbarnehage	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Gimle oppvekstun barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Kristianborg barnehage – Kjøp av tilleggsareal for utvidelse	Prioriteres. Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Nattlandsfjellet barnehage – Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Øvrebø barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering eller relokalisering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Sletten barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal

Utvikling av barnehager på Mindemyren - Sikre barnehageplasser i kommunal og/eller privat regi	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Slettebakksveien 58 ved Fridalen skole – Konseptvalgnotat for ny barnehage	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Åsane bydel		
Flaktveit barnehage, byggetrinn 2 - Rehabilitering	Foreslått midler i byrådets forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026	Kommunal
Blokkhaugen barnehage - Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Rolland-Ulsetåsen barnehage, byggetrinn 2 - Konseptvalgnotat for rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Liakroken barnehage, byggetrinn 2 – Konseptvalgnotat for rehabilitering og evt. utvidelse	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Langerinden barnehage - Mindre rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Morvikbotn barnehage - Mindre rehabilitering	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Rolland-Ulsetåsen barnehage, avd. Ulsetåsen – Vurdere relokalisering	Dersom relokalisering blir aktuelt, må tiltaket søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Ervik barnehage – Vurdere relokalisering	Dersom relokalisering blir aktuelt, må tiltaket søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Ulset Vest – Konseptutvalgsnotat for ny barnehage	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal
Barnehagetomt på Skinstø – Konseptutvalgsnotat for ny barnehage	Tiltaket må søkes innarbeidet i fremtidige rullinger av handlings- og økonomiplanen	Kommunal

Kommunalt tilskudd til private barnehager		
Søker	Bydel	Vedtak
Oppetveiten FUS barnehage – nytt tiltak	Arna	Avslått
Eventus Birk barnehage - utvidelse	Fana	Innvilget
Brennhaugen barnehage – nytt tiltak	Fyllingsdalen	Innvilget
Kidsa Strømme barnehage – nytt tiltak	Fyllingsdalen	Innvilget
Løvestakken barnehage – utvidelse	Fyllingsdalen	Innvilget
BOB/Eviny barnehage på Montana – nytt tiltak	Årstad	Avslått
Espira Grønnestølen barnehage - utvidelse	Årstad	Innvilget
NLM-barnehagene Fabrikkgaten	Årstad	Søknad trukket
Ulset barnehage - utvidelse	Åsane	Innvilget delvis

10. Referanser

Arbeids- og inkluderingsdepartementet: [Arbeidsmiljøloven](#)

Arbeids- og inkluderingsdepartementet: [Arbeidsplassforskriften](#)

Bergen kommune: [Barnehagebruksplan 2016-2030. Rett bygg på rett sted til rett tid](#)

Bergen kommune: [Barnehageplan for Bergen 2005-2010](#)

Bergen kommune: [Bybarnehagestandarden](#)

Bergen kommune: [Politisk plattform 2019-2023](#)

Bergen kommune: [Endret ledelsesmodell for oppvekstun](#)

Bergen kommune: [Forskrift om skolekretsgrenser i Bergen kommune](#)

Bergen kommune: [Folkehelseplan for Bergen kommune 2015-2025](#)

Bergen kommune: [Handlingsplan for trafikksikkerhet 2019-2021](#)

Bergen kommune: Grønn strategi. [Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet 2017-2020](#)

Bergen kommune: [Kommuneplanens arealdel](#)

Bergen kommune: [KPA. Bestemmelser og retningslinjer](#)

Bergen kommune: [Kommuneplanens samfunnsdel](#)

Bergen kommune: [Kunstformidlingsplan for barn og unge 2020-2025](#)

Bergen kommune: [Opptaksordning barnehage](#)

Bergen kommune: [Plan for områdesatsning 2020-2024](#)

Bergen kommune: [Plan for seksuell helse](#)

Bergen kommune: [Plan for Smart oppvekst i Bergen - plan for digitalisering og innovasjon i barnehage, skole og idrett 2019-2022](#)

Bergen kommune: [Prinsipper og tiltak for å realisere full bydelsvis barnehagedekning fra 2019](#)

Bergen kommune: [Prolongering av kvalitetsutviklingsplaner i skole og barnehage, og endring av type planer](#)

Bergen kommune: [Regnbuebyen Bergen – Plan for kjønns- og seksualitetsmangfold](#)

Bergen kommune: [Sammen for kvalitet – Lek og læring](#)

Bergen kommune: [Skyfritt - inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen](#)

Bergen kommune: [Spør oss! Strategi for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#)

Bergen kommune: [Strategi og tiltak for innfrielse av bydelsvis barnehagedekning 2020](#)

Bergen kommune: [Trafikksikkerhetsplan 2019-2021](#)

Bergen kommune: [Utredning av modell for barnehageplass i nærmiljøet](#)

Dronning Mauds Minne: [EnCompetence](#)

Helsedirektoratet: [Forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehager](#)

Helsedirektoratet: [Veilederen til forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehager](#)

Justis- og beredskapsdepartementet: [Lov om løysingsrettar § 10](#)

Kommunal- og distriktsdepartementet: [Lov om kommuner og fylkeskommuner](#)

Kunnskapsdepartementet: [Barnehageloven \(Lov om barnehager\)](#)

Kunnskapsdepartementet: [Barnehager mot 2030 - strategi for barnehagekvalitet 2021-2030](#)

Kunnskapsdepartementet: [Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#)

Kunnskapsdepartementet: [Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager](#)

Kunnskapsdepartementet: [Lov om endringer i barnehageloven](#)

Kunnskapsdepartementet: [Merknader til barnehageloven § 10](#)

Kunnskapsdepartementet: [Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#). Meld. St. 6 (2019-2020)

Kunnskapsdepartementet: [Veileder. Godkjenning av barnehager](#)

Nordisk barnehageforskning: ["Alt henger sammen – Hverdagslogistikk og små barns muligheter for tilhørighet i barnehagen"](#)

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) (2020) «[Uteområder i skoler og barnehager](#) - hvordan sikre kvalitet i utformingen?»

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU): ["Bevegelsesglede i barnehagen"](#)

OsloMet – Storbyuniversitetet m.fl.: [GoBaN \(Gode barnehager i Norge\)](#)

Stavanger kommune: [Barnehagebruksplan 2022-2026](#)

Trondheim kommune: [Funksjons- og arealprogram for kommunale barnehageanlegg](#)

Universitetet i Stavanger (UiS): [«Kvalitet i barnehagen»](#) (2020)